

Taal- en Letterkunde

Faculteit der Letteren,
Rijksuniversiteit Groningen

Bacheloropleidingen

Rapport over de bacheloropleidingen:

Friese taal en cultuur
Taalwetenschap
Nederlandse taal en cultuur
Engelse taal en cultuur
Europese taal en cultuur

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0317

© 2013 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleidingen Friese taal en cultuur, Taalwetenschap, Nederlandse taal en cultuur, Engelse taal en cultuur en Europese talen en culturen van de Rijksuniversiteit Groningen	5
Administratieve gegevens van de opleidingen	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	6
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	6
Samenstelling van de commissie	6
Werkwijze van de commissie.....	8
I: Bacheloropleiding Friese taal en cultuur	13
Samenvattend oordeel van de commissie.....	15
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	18
II: Bacheloropleiding Taalwetenschap.....	33
Samenvattend oordeel van de commissie.....	35
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	39
III: Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur.....	57
Samenvattend oordeel van de commissie.....	59
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	62
IV: Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur.....	77
Samenvattend oordeel van de commissie.....	79
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	82
V: Bacheloropleiding Europese talen en culturen.....	97
Samenvattend oordeel van de commissie.....	99
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	102
Bijlagen.....	119
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie	121
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader.....	125
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	137
Bijlage 4: Overzicht van de programma's.....	147
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	155
Bijlage 6: Bezoekprogramma.....	169
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....	175
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	181

Dit rapport is vastgesteld op 3 oktober 2013.

Rapport over de bacheloropleidingen Friese taal en cultuur, Taalwetenschap, Nederlandse taal en cultuur, Engelse taal en cultuur en Europese talen en culturen van de Rijksuniversiteit Groningen

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Friese taal en cultuur

Naam van de opleiding:	Friese taal en cultuur
CROHO-nummer:	56012
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding Taalwetenschap

Naam van de opleiding:	Taalwetenschap
CROHO-nummer:	56803
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

Naam van de opleiding:	Nederlandse taal en cultuur
CROHO-nummer:	56804
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur

Naam van de opleiding:	Engelse taal en cultuur
CROHO-nummer:	56806
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Bacheloropleiding Europese talen en culturen

Naam van de opleiding:	Europese talen en culturen
CROHO-nummer:	56124
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	Duits, Engels, Frans, Italiaans, Spaans, Russisch, Zweeds
Locatie(s):	Groningen
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2014

Het bezoek van de visitatiecommissie Taal- en Letterkunde aan de Faculteit der Letteren van de Rijksuniversiteit Groningen vond plaats op 6-8 maart 2013.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Rijksuniversiteit Groningen
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	voorwaardelijk positief

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De beperkte opleidingsbeoordeling van de bacheloropleidingen Friese taal en cultuur, Taalwetenschap, Nederlandse taal en cultuur, Engelse taal en cultuur en Europese talen en culturen van de Rijksuniversiteit Groningen maakt deel uit van de clusterbeoordeling Taal- en Letterkunde, waarvoor door de commissie tevens een bezoek bracht aan de opleidingen Taal- en Letterkunde van de Universiteit Utrecht, de Universiteit van Amsterdam, de Vrije Universiteit Amsterdam, de Universiteit Leiden en de Radboud Universiteit Nijmegen.

De commissie voor de clusterbeoordeling Taal- en letterkunde bestaat uit totaal elf commissieleden:

- Prof. dr. Theo D'haen, hoogleraar in de Engelse, Amerikaanse en Vergelijkende Literatuurwetenschap aan de Faculteit der Letteren van de Katholieke Universiteit Leuven (2002-heden);
- Prof. dr. Geert Booij, (emeritus) hoogleraar Algemene Taalwetenschap en Nederlands aan de Universiteit Leiden (2005-2012);
- Dr. Elisabeth van der Linden, universitair hoofddocent Frans en Roemeens aan de Universiteit van Amsterdam (1979-2009);
- Prof. dr. Achim Hermann Hölter, hoogleraar Vergelijkende Literatuurwetenschappen aan de Universiteit van Wenen (2009-heden);
- Prof. dr. Hub Hermans, hoogleraar moderne Romaanse Letterkunde en cultuurkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen (1990-heden);
- Prof. dr. Nadia Lie, hoogleraar Literatuurwetenschap aan de Faculteit der Letteren van de Katholieke Universiteit Leuven (1997-heden);
- Prof. dr. Co Vet, (emeritus) hoogleraar Romaanse taalkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen (1989-2004);
- Prof. dr. Peter Jan Schellens, (emeritus) hoogleraar Taalbeheersing aan de Radboud Universiteit Nijmegen (2004-2013);
- Lily Kruiger BA, masterstudent Scandinavische Talen en Culturen aan de Rijksuniversiteit Groningen (2012-heden);
- Yara Kaas BA, masterstudent Comparative Literature aan de Universiteit Utrecht (2011-heden);
- Mirte Keulen BA, masterstudent Literatuurstudies aan de Radboud Universiteit Nijmegen (2012-heden).

Voor ieder bezoek werd op basis van eventuele belangenconflicten, expertise en beschikbaarheid een (sub)commissie samengesteld, bestaande uit zes commissieleden. De commissie die de bacheloropleidingen Friese taal en cultuur, Taalwetenschap, Nederlandse taal en cultuur, Engelse taal en cultuur en Europese talen en culturen van de Rijksuniversiteit Groningen beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. Theo D'haen, hoogleraar in de Engelse, Amerikaanse en Vergelijkende Literatuurwetenschap aan de Faculteit der Letteren van de Katholieke Universiteit Leuven (2002-heden);
- Prof. dr. Geert Booij, (emeritus) hoogleraar Algemene Taalwetenschap en Nederlands aan de Universiteit Leiden (2005-2012);
- Dr. Elisabeth van der Linden, universitair hoofddocent Frans en Roemeens aan de Universiteit van Amsterdam (1979-2009);
- Prof. dr. Nadia Lie, hoogleraar Literatuurwetenschap aan de Faculteit der Letteren van de Katholieke Universiteit Leuven (1997-heden);
- Prof. dr. Achim Hermann Hölter, hoogleraar Vergelijkende Literatuurwetenschappen aan de Universiteit van Wenen (2009-heden);
- Mirte Keulen BA, masterstudent Literatuurstudies aan de Radboud Universiteit Nijmegen (2012-heden).

De commissie werd in haar oordeel over de opleidingen Friese taal en cultuur en Europese Talen en culturen geadviseerd door referenten met een specifieke taalexpertise:

- Prof. dr. Henning Waerp, hoogleraar Scandinavische literatuurwetenschap aan de Universiteit van Tromsø (2003-heden);
- Prof. dr. Rainer Grübel, (emeritus) hoogleraar Slavische literatuurwetenschap aan de Universiteit van Oldenburg (1986-2008);
- Prof. dr. Jarich Hoekstra, hoogleraar Friese filologie aan de Christian-Abrechts-Universität in Kiel (1999-heden);
- Prof. dr. Jyrki Kalliokoski, hoogleraar Finse talen en culturen aan de Helsingin Yliopisto (1999-heden).

De commissie werd tijdens het bezoek ondersteund door dr. Marianne van der Weiden en Chantal Gorissen MA die optraden als secretaris. Adrienne Wieldraaijer-Huijzer MA was daarnaast projectleider van de clustervisitatie. Per opleidingsdeel wordt er aangegeven welke secretaris de rapportage heeft opgetekend.

Het College van Bestuur van de Rijksuniversiteit Groningen en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met de samenstelling van de commissie voor de beoordeling van de genoemde opleidingen. De curricula vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding

Op 12 oktober 2012 hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd, werd de taakstelling en werkwijze van de commissie besproken en werd kennis genomen van het Domeinspecifieke Referentiekader Taal- en Letterkunde. Dit Domeinspecifieke Referentiekader is opgenomen in Bijlage 2 van dit rapport.

Bij ontvangst van de kritische reflecties van een universiteit werden deze door de projectleider gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de zelfstudies in orde waren bevonden, zijn deze doorgestuurd aan de commissieleden. De commissieleden namen de zelfstudies door en formuleerden vragen die voorafgaand aan het bezoek aan de projectleider werden toegestuurd. De projectleider compileerde de vragen per onderwerp en/of gespreksgreep. Eventuele additionele vragen van de commissieleden werden aan de opleiding toegestuurd met verzoek om een reactie.

Op basis van de kritische reflecties selecteerde de commissie voor iedere opleiding een representatieve set van documenten die door de opleidingen tijdens het bezoek ter inzage werden gelegd. Hierbij volgde de commissie de NVAO richtlijn voor het bestuderen en beoordelen van documentatie (d.d. 23 november 2012). Daarnaast werd er algemene documentatie opgevraagd, waaronder commissieverslagen, evaluatieresultaten en managementinformatie.

Voorafgaand aan het visitatiebezoek beoordeelde de commissie uit iedere opleiding een representatieve steekproef van scripties. De selectie van scripties werd in overleg met de voorzitter van de commissie door de projectleider van QANU gekozen uit een lijst van afstudeerwerken van de laatste twee afgeronde studiejaren. Hierbij is er bewust gekozen voor scripties uit verschillende beoordelingscategorieën (voldoende; ruim voldoende; goed) en verschillende jaren. Ook is er bij de selectie rekening gehouden met de verschillende afstudeerrichtingen. Bij de scripties voegde QANU een lijst met beoordelingsrichtlijnen, om

ervoor te zorgen dat de commissieleden de scripties op vergelijkbare wijze zouden beoordelen. Een overzicht van de selectie en de bestudeerde scripties is opgenomen in Bijlage 7.

De commissie besteedde voorafgaand aan het visitatiebezoek zorgvuldig aandacht aan het beoordelen van het wetenschappelijk niveau van de scripties, de eisen die door de opleiding aan de scripties worden gesteld en de zorgvuldigheid van de inhoudelijke beoordeling daarvan door de staf. In de scriptie dient de student immers aan te tonen over de vereiste kwalificaties te beschikken. Nog voor het locatiebezoek hadden de commissieleden per e-mail contact over de beoordeling van een aantal scripties. Scripties die door een commissielid als ‘onvoldoende’ werden beoordeeld werden door een tweede commissielid geëvalueerd.

Bezoek algemeen

Tijdens de startvergadering heeft de commissie op grond van inhoudelijke expertise afspraken gemaakt over de taakverdeling. Vervolgens werd de visitatie tijdens de voorbereidende vergadering van ieder bezoek de visitatie concreet voorbereid. De commissie sprak tijdens deze vergadering onder andere over de gelezen scripties en de geformuleerde vragen en opmerkingen.

Voorafgaand aan ieder bezoek maakte de projectleider een conceptprogramma voor de (dag)indeling van het bezoek. Dit concept werd in samenspraak tussen de voorzitter, de projectleider en de coördinator van de betreffende universiteit aangepast aan de specifieke situatie van de opleidingen. Tijdens de bezoeken is vervolgens gesproken met een (representatieve) vertegenwoordiging van het faculteitsbestuur, de opleidingsbesturen, studenten, docenten, opleidingscommissies, en examencommissies. Op verzoek van de commissie heeft de opleiding gesprekspartners geselecteerd binnen de door de commissie aangegeven kaders. De commissie heeft met studenten uit alle studiejaar gesproken en met kerndocenten en begeleiders uit de diverse disciplines binnen de te visiteren opleiding(en). Voorafgaand aan het bezoek heeft de commissie een overzicht ontvangen van de gesprekspartners en ingestemd met de door de opleiding gemaakte selectie. Een overzicht van het programma met alle gesprekspartners is opgenomen als Bijlage 6 bij dit rapport.

Tijdens ieder bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld.

De commissie heeft een deel van de laatste dag van ieder bezoek gebruikt voor de voorbereiding van de mondelinge rapportage en een discussie over de beoordeling van de opleidingen. Aan het einde van de bezoeken heeft de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste algemene bevindingen van de commissie gepresenteerd.

Rapportage

De secretarissen hebben op basis van de bevindingen van de commissie conceptrapporten opgesteld. Deze rapporten zijn in eerste instantie voorgelegd aan de voorzitter van de commissie en daarna ook aan de andere commissieleden. Na vaststelling is het conceptrapport vervolgens naar de instelling gestuurd voor een controle op feitelijke onjuistheden. De opmerkingen van de opleiding zijn besproken met de commissie, waarna de secretarissen het definitieve rapport opmaakten. Ten slotte werd het rapport ter vaststelling aan de commissie rondgestuurd. De oordelen van de commissie over de opleidingen zijn van toepassing op alle aanwezige varianten.

Bijzonderheden van het bezoek aan de Rijksuniversiteit Groningen voor de opleidingen in dit rapport

QANU ontving de kritische reflecties van de opleidingen Taal- en Letterkunde van de Rijksuniversiteit Groningen op 1 februari 2013. Het bezoek aan de Faculteit der Letteren van Rijksuniversiteit Groningen vond plaats op 6, 7 en 8 maart 2013. Het programma van het bezoek is te vinden in Bijlage 6 van dit rapport. Er is gebruik gemaakt van het spreekuur door betrokkenen bij de opleiding Europese Talen en Culturen en de voormalige opleiding Duitse taal en cultuur.

Bij de beoordeling van de opleidingen Friese taal en cultuur en Europese talen en culturen werd de commissie geadviseerd door referenten. Deze referenten ontvingen vanuit QANU een instructiedocument waarin de adviesopdracht en het beoordelingskader werden toegelicht. De referenten lazen de kritische reflecties van opleidingen waarin hun taalexpertise aanwezig is, bekeken (indien van toepassing) extra opgevraagde documenten en beoordeelden scripties. Op basis hiervan stuurden zij de commissie voorafgaand aan het visitatiebezoek een adviesrapport. In dit adviesrapport benoemden zij per standaard sterke punten en aandachtspunten, formuleerden zij vragen die de commissie tijdens het bezoek aan de orde kon stellen en gaven zij een advies over het eindoordeel. Eveneens vulden zij per scriptie een beoordelingsformulier in, waarmee de becijfering inhoudelijk werd onderbouwd. De commissie heeft voorafgaand aan het bezoek kennisgenomen van de adviezen en scriptieoordelen van de referenten en de geformuleerde vragen aan de orde gesteld. De commissieoordelen over de opleidingen Friese taal en cultuur en Europese talen en culturen zijn tot stand gekomen op basis van eigen bevindingen voorafgaand en tijdens het bezoek en de adviezen en scriptiebeoordelingen van referenten.

Voor de beoordeling van het gerealiseerde eindniveau van de opleidingen hebben de commissieleden en de referenten scripties geëvalueerd. In samenspraak met de voorzitter van de commissie werd er voor de opleidingen in dit rapport een steekproef van 47 scripties geselecteerd: vier bachelorscripties voor de opleiding Friese taal en cultuur, vier scripties voor de opleiding Taalwetenschap, zes voor de opleiding Engelse taal en cultuur (evenredig verdeeld over Oudere Taal- en Letterkunde, Moderne Letterkunde en Taalkunde), zeven voor de opleiding Nederlandse taal en cultuur en zesentwintig voor de opleiding Europese talen en culturen. Binnen de opleiding Europese talen en culturen werden er scripties geselecteerd voor ieder taalgebied: vier voor Duits, vier voor Finoegrisch (1 Fins, 1 Hongaars, 2 algemeen Finoegrisch), zes voor Romaans (2 Frans, 2 Spaans, 2 Italiaans), zes voor Scandinavisch (2 Noors, 2 Deens, 2 Zweeds) en zes voor Slavisch (scripties veelal in het Nederlands, keuze gemaakt uit verschillende onderwerpen/taalgebieden).

De gemaakte keuzes voor het aantal geselecteerde scripties per opleiding komen voort uit het aantal specialisatierichtingen binnen de opleiding en binnen de verschillende (taal)richtingen. Daarnaast werden er bij taalspecifieke opleidingen altijd zowel taalkundige als letterkundige scripties gelezen. Bij het verdelen van de scripties is rekening gehouden met de inhoudelijke expertise en taalvaardigheid van de commissieleden en de referenten.

Op basis van de eerste steekproef beoordeelden de commissieleden en de referenten het gerealiseerd eindniveau van de opleidingen Friese taal en cultuur, Taalwetenschap, Nederlandse taal en cultuur en Europese talen en culturen als voldoende. Voor de opleiding Engelse taal en cultuur werd de steekproef in overleg met de commissie uitgebreid met zeven extra scripties.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 22 november 2011) heeft de commissie de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.

I: Bacheloropleiding Friese taal en cultuur

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de bacheloropleiding Friese taal en cultuur aan de Rijksuniversiteit Groningen. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie verkregen naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde (eind)scripties en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleiding zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

De opleiding Friese taal en cultuur bevindt zich in een periode van transitie. Tot en met studiejaar 2011-2012 was het een zelfstandige opleiding. Door de geringe instroom van hoofdvakstudenten en door de financiële problemen van de faculteit werd besloten de opleiding onderdeel te maken van de nieuwe opleiding Europese talen en culturen. Voor het collegejaar 2012-2013 maakt het opleidingsprogramma Fries onderdeel uit van dit bredere bacheloropleidingsprogramma, met behoud van de eigen CROHO-code. Fries is echter in een aantal opzichten niet vergelijkbaar met buitenlandse talen. Bovendien vinden de rijksoverheid en de provincie Friesland het van belang dat Fries als tweede rijkstaal een plaats houdt als zelfstandige opleiding in het universitaire onderwijs, waarvoor Groningen de meest geëigende plek is. Daarom is er een nieuw programma ontworpen dat per 2013-2014 aangeboden zal worden. In het nieuwe programma wordt Fries bestudeerd onder de bredere noemer Minderheden en Meertaligheid (*Minorities and Multilingualism. Into the Frisian Laboratory*).

De commissie beoordeelt in dit rapport de ‘oude’ opleiding Friese taal en cultuur wanneer het om de ervaringen van de studenten en om de behaalde resultaten gaat. Bij de beoordeling van de doelstellingen en deels ook bij de beoordeling van de programmaopzet richt de commissie zich op het nieuwe programma Friese taal en cultuur met een accent op Minderheden en Meertaligheid. De commissie spreekt zich niet uit over Fries in het kader van de opleiding Europese talen en culturen omdat deze constructie slechts tijdelijk is, voor de duur van één jaar.

Standaard 1: Beoogde eindtermen

De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en concludeert dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

De bacheloropleiding Friese taal en cultuur beoogt studenten op te leiden die grondige kennis en inzicht bezitten van de Friese taal in al haar aspecten en een bredere kennis van de sociale, culturele, taalkundige en politieke aspecten van minderheidstalen. Aan het eind van de opleiding kunnen de studenten situaties en problemen analyseren en onderzoeken die te maken hebben met het Fries, zijn positie in Friesland en Nederland en meer in het algemeen met aspecten van minderheidstalen en meertaligheid. Ze beheersen het Fries op academisch niveau. De commissie stelt vast dat de geformuleerde doelstellingen passend zijn voor het vakgebied en het nagestreefde wetenschappelijke bachelorniveau. De commissie is van oordeel dat de opleiding met het nieuwe programma en de daarin aangeboden bredere invalshoek een interessante richting inslaat.

De opleiding bereidt studenten voor op een aansluitende masteropleiding in binnen- of buitenland. Afgestudeerden kunnen met hun bachelordiploma ook direct de arbeidsmarkt betreden. Mogelijkheden liggen volgens informatie van de opleiding vooral in de Friese context: in de journalistiek, het onderwijs, beleidswerk of bij culturele instellingen, wat volgens de commissie realistische opties zijn.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De bacheloropleiding Friese taal en cultuur omvat drie studiejaar van elk 60 EC. In het eerste jaar krijgen de studenten inleidingen in de Friese literatuur, de geschiedenis van Friesland, de taalkunde en de sociolinguïstiek. Daarnaast verbeteren ze in de taalvaardigheidscurssussen hun beheersing van het Fries zodat ze op academisch niveau kunnen schrijven en presenteren. Voor niet-Friestaligen wordt een voorbereidende cursus georganiseerd. In het tweede en derde jaar krijgen studenten verdiepende vakken. Door een minor en keuzeruimte kunnen studenten zich voorbereiden op een bepaalde masteropleiding of positie op de arbeidsmarkt. De opleiding wordt afgerond met een bachelorscriptie. De commissie vindt het programma helder opgebouwd met een voldoende balans tussen diepgang en mogelijkheden tot verbreding.

De opleiding biedt studenten veel mogelijkheden om in de praktijk kennis te maken met Friesland en het Fries. Niet alleen door het 'laboratorium Friesland', maar ook door stagemogelijkheden en excursies. De commissie stelt met waardering vast dat de docenten een groot netwerk hebben en dat ook alumni hierbij een rol spelen.

Het onderwijs is nauw verweven met het onderzoek van de docenten. De onderzoeksgerichtheid van de opleiding komt daarnaast tot uitdrukking in een aantal tweede- en derdejaarsvakken waarbij de studenten zelfstandig onderzoek uitvoeren in Friesland. Dit omschrijft de opleiding als 'laboratorium Friesland'. Op die manier worden studenten voorbereid op het eindwerkstuk, de bachelorscriptie. Andere didactische uitgangspunten zijn de activerende opzet van het onderwijs en de studentgeoriënteerde aanpak. De commissie hoorde van de studenten dat ze in praktijk gebracht worden. De kleinschaligheid van de opleiding draagt hieraan duidelijk bij.

De opleiding kent de laatste jaren een zeer geringe instroom. De meeste studenten combineren de opleiding Friese taal en cultuur met een andere bacheloropleiding. Door de geringe aantallen en ingewikkelde studentenregistratie bij gecombineerde opleidingen is het moeilijk rendementspercentages te bepalen. De commissie adviseert de studievoortgang goed te bewaken.

De commissie heeft vastgesteld dat de docenten van de opleiding Friese taal en cultuur redelijk goed voor hun taken zijn toegerust. De docenten bleken zich ervan bewust dat verdere scholing van het team op het gebied van de studie van meertaligheid op internationaal niveau noodzakelijk is. De docenten vormen een hecht team dat de uitdaging van het nieuwe programma voortvarend heeft opgepakt.

De voorlichting aan studenten vooraf en tijdens de studie is naar het oordeel van de commissie adequaat georganiseerd. Ook de studiebegeleiding functioneert naar behoren. De studenten zijn tevreden over de faciliteiten (elektronische leeromgeving, bibliotheek en studieplekken).

De faculteit als geheel heeft een uitgewerkt kwaliteitszorgbeleid dat in de praktijk redelijk functioneert. Door de geringe studentenaantallen worden cursusevaluaties mondeling uitgevoerd. De oc functioneert naar het oordeel van de commissie adequaat.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen

De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen van de opleiding Friese taal en cultuur aan de eisen voldoen. De regelingen rondom de toetsen en de spreiding over het studiejaar zijn aan de maat. Er is een uitgewerkt plagiaatbeleid.

De examencommissie is pas recent ingericht en werkzaam volgens de WHW 2010. Een aantal zaken is al serieus ter hand genomen, maar er moeten nog flinke stappen gezet worden om tot uniformering te komen van de beoordelingspraktijk in de faculteit. De praktijk bij Friese taal en cultuur dat de bachelorscripties door twee docenten worden beoordeeld voldoet aan de criteria van de commissie.

De bachelorscripties die de commissie gelezen heeft laten zien dat het beoogde eindniveau van de opleiding door de studenten in alle gevallen voldoende tot ruim voldoende wordt gerealiseerd. De commissie stelt vast dat de bachelorgediplomeerden goed terechtkomen in een aansluitende masteropleiding of op de arbeidsmarkt. De opleiding houdt nauw contact met haar alumni.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Friese taal en cultuur:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 3 oktober 2013

Prof. dr. T. D'haen
voorzitter

Dr. M.J.H. van der Weiden
secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

---

Inleiding

De opleiding Friese taal en cultuur bevindt zich in een periode van transitie. Tot en met studiejaar 2011-2012 was het een zelfstandige opleiding. Door de geringe instroom van hoofdvakstudenten en door de financiële problemen van de faculteit werd besloten de opleiding onderdeel te maken van de nieuwe opleiding Europese talen en culturen. Voor het collegejaar 2012-2013 maakt het opleidingsprogramma Fries onderdeel uit van dit bredere bacheloropleidingsprogramma, met behoud van de eigen CROHO-code. Fries is echter in een aantal opzichten niet vergelijkbaar met buitenlandse talen. Bovendien vinden de Rijksoverheid en de provincie Friesland het van belang dat Fries als tweede rijkstaal een plaats houdt als zelfstandige opleiding in het universitaire onderwijs, waarvoor Groningen de meest geëigende plek is. Daarom is er een nieuw programma ontworpen dat per 2013-2014 aangeboden zal worden. In het nieuwe programma wordt Fries bestudeerd onder de bredere noemer Minderheden en Meertaligheid (*Minorities and Multilingualism. Into the Frisian laboratory*).

De commissie beoordeelt in dit rapport de ‘oude’ opleiding Friese taal en cultuur wanneer het om de ervaringen van de studenten en om de behaalde resultaten gaat. Bij de beoordeling van de doelstellingen en deels ook bij de beoordeling van de programmaopzet richt de commissie zich op het nieuwe programma Friese taal en cultuur met een accent op Minderheden en Meertaligheid. De commissie zal zich niet uitspreken over Fries in het kader van de opleiding Europese talen en culturen omdat deze constructie slechts tijdelijk is, voor de duur van één jaar.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader

De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie Bijlage 2). Dit kader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal, en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens het gemeenschappelijke referentiekader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het referentiekader het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifieke referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in verschillende rubrieken, namelijk:

- kennis;
- vaardigheden/wetenschappelijke vorming;
- academische vaardigheden en attitude;
- afstemming op het afnemend veld.

Daarnaast stelt het domeinspecifieke referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goed kader biedt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontleen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen

De kritische reflectie beschrijft als doel van de opleiding Friese taal en cultuur om afgestudeerden af te leveren die grondige kennis en inzicht bezitten van de Friese taal in al haar aspecten en een bredere kennis van de sociale, culturele, taalkundige en politieke

aspecten van minderheidstalen. Daarnaast dienen afgestudeerden het vermogen te hebben om op grond van deze kennis kritisch te oordelen, zelfstandig te onderzoeken en helder te rapporteren, zowel mondeling als schriftelijk.

De beoogde eindtermen van de opleiding zijn in de kritische reflectie omschreven. Daarbij heeft de opleiding de indeling van de Dublin-descriptoren gebruikt. Aan het eind van de opleiding hebben afgestudeerden kennis en inzicht verworven in de frisistiek (sociolinguïstiek, taalkunde, letterkunde en geschiedenis) en in de positie van het Fries als minderheidstaal. Ze beheersen het Fries op een hoog niveau (B1/B2 voor spreek- en schrijfvaardigheid, C1/2 voor lezen en luisteren). Ze hebben geleerd de kennis en inzichten toe te passen: ze kunnen vloeiend Fries spreken en vertalen, onder begeleiding een onderzoek uitvoeren dat aan wetenschappelijke criteria voldoet, het Fries als taal en als cultuuruiting analyseren en problematiseren en dit veralgemeniseren naar andere minderheidstalen. Wat betreft oordeelsvermogen zijn afgestudeerden in staat de wetenschappelijke literatuur te beoordelen en te rapporteren over maatschappelijke vraagstukken die Friesland betreffen. Afgestudeerden hebben geleerd te communiceren in woord en geschrift in het Fries en zowel mondeling als schriftelijk denkbeelden te presenteren. Tot slot hebben ze leervaardigheden verworven waarmee ze zelfstandig snel en efficiënt relevante informatie kunnen verzamelen en probleem- en oplossingsgericht kunnen denken en werken. Zie Bijlage 3 voor een overzicht van de doelstellingen.

Voor de onderscheiden categorieën (kennis en inzicht, toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvermogen, communicatie en leervaardigheden) zijn de eindtermen naar het oordeel van de commissie helder en specifiek omschreven. Ze bieden hierdoor een bruikbaar handvat om de opleiding te structureren.

Volgens informatie van de opleiding kent de opleiding Friese taal en cultuur drie zwaartepunten:

- de studie van Friese taal en cultuur in het bijzonder;
- de studie van cultuur in minderheidsgebieden;
- de relatie tussen taal en maatschappij.

Om studenten op te leiden die frisist zijn en tegelijkertijd expert op het gebied van meertaligheid en minderheidstalen is het programma multidisciplinair opgezet. Volgens de kritische reflectie heeft het programma een brede thematische samenhang. De vakken op het gebied van de theorie en geschiedenis van taal, cultuur en literatuur zijn toegespitst op het Fries maar zijn ook toepasbaar op andere (minderheids)talen. Door de vrije ruimte en minoren kunnen studenten een eigen studietraject uitstippelen. De bachelorscriptie wordt geschreven binnen een van de drie zwaartepunten. Het programma biedt een combinatie van een op de praktijk gerichte beroepsoriëntatie en een theoretisch gerichte onderzoeksoriëntatie.

De commissie vindt het gekozen nieuwe profiel een interessante opzet die in theorie goede mogelijkheden biedt om de studie van de Friese taal en cultuur aan de RUG voort te zetten binnen een breder perspectief. De commissie heeft tijdens het bezoek begrepen dat de vakken die zich niet specifiek op het Fries richten in het Engels zullen worden aangeboden. Dit maakt het programma toegankelijk voor buitenlandse studenten.

Niveau en oriëntatie

De geformuleerde doelstellingen leggen een sterke nadruk op het wetenschappelijke karakter van de opleiding. Studenten worden geacht de aangeleerde kennis en inzichten op een academische manier te kunnen toepassen. De commissie vindt dat de doelstellingen op het niveau van een wo-bachelor zijn beschreven.

De opleiding stelt gediplomeerden in staat door te stromen naar verschillende masteropleidingen. Wat betreft het aanbod aan de RUG bereidt de opleiding voor op de onderzoeksmasterprogramma's Linguistics en Literary and Cultural Studies (na selectie), de educatieve masteropleiding en verschillende andere masteropleidingen, zoals Letterkunde, Taalwetenschappen, Journalistiek, Euroculture en het internationale masterprogramma Multilingualism aan de University Campus Leeuwarden.

Afgestudeerden die met hun bachelordiploma de arbeidsmarkt willen betreden hebben diverse mogelijkheden. Ze kunnen volgens informatie van de opleiding aan het werk in de Friese culturele sector, journalistiek en uitgeverij. Ook zijn er mogelijkheden als ambtenaar bij de Friese overheid, het Rijk of de EU. De opleiding is van plan het programma in de toekomst zo in te richten dat de arbeidsmarktkansen buiten Friesland vergroot worden. De commissie ondersteunt de ambitie om de horizon van de studenten te verbreden, zeker omdat volgens informatie van de docenten de vervangingsbehoefte op de Friese arbeidsmarkt niet hoger is dan vijf personen per jaar.

De studenten met wie de commissie heeft gesproken willen allemaal eerst een masteropleiding volgen. Daarna zien ze zichzelf als docent Fries of werkzaam in het Friese onderwijsbeleid. De meeste van hen combineren de studie Fries met een andere bacheloropleiding of hadden voorafgaand aan de opleiding Fries al een bachelordiploma behaald. Ze gaven aan dat de opleiding actieve voorlichting geeft over arbeidsmarktperspectieven. Er zijn stagemogelijkheden en excursies in het programma en deelname aan congressen wordt gestimuleerd. De opleiding onderhoudt nauw contact met alumni.

Op dit moment is het voor de commissie te vroeg om een onderbouwde uitspraak te kunnen doen over de arbeidsmarktperspectieven van de vernieuwde opleiding Friese taal en cultuur. Ze verwacht echter dat deze zeker meer perspectief zal bieden dan de monodisciplinaire studie Friese taal en cultuur.

Overwegingen

De commissie heeft kennisgenomen van de doelstellingen die in de kritische reflectie zijn geformuleerd voor de vernieuwde bacheloropleiding Friese taal en cultuur. De commissie vindt dat de doelstellingen aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor een academische bachelor door hun accent op theoretische en methodologische kennis en inzicht en op het vermogen deze kennis en inzichten toe te passen bij het analyseren en beoordelen van informatie. Ook de expliciete vermelding van nagestreefde onderzoeksvaardigheden en een professionele aanpak zijn naar het oordeel van de commissie adequaat. De formuleringen zijn voldoende gespecificeerd zodat de doelstellingen een bruikbaar instrument zijn voor de vormgeving van de opleiding.

De commissie is van oordeel dat het gekozen multidisciplinaire profiel met aandacht voor minderheidstalen en meertaligheid interessant is. Het zal de horizon van studenten Friese taal en cultuur verbreden en wellicht aantrekkelijk zijn voor studenten die andere Europese minderheidstalen willen bestuderen, vooral als cultureel, maatschappelijk en politiek thema. De kansen voor afgestudeerden in aansluitende masteropleidingen en op de arbeidsmarkt zijn

potentieel groter dan die van de monodisciplinaire opleiding Fries. Het is in dit stadium echter nog te vroeg om daarover al met zekerheid een uitspraak te kunnen doen.

Conclusie

Bacheloropleiding Friese taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 1 als ‘voldoende’.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Opbouw en samenhang van het programma

Het programma van de opleiding Friese taal en cultuur omvat drie studiejaar met in totaal 180 EC. Het huidige programma is opgebouwd uit inleidende en verdiepende colleges in de vier subdisciplines (cultuur- en literatuurgeschiedenis, taalkunde en sociolinguïstiek), taalvaardigheid, de vrije ruimte en de minor. In Bijlage 4 is een programmaschema opgenomen.

De opleiding begint in het eerste jaar met inleidingen in de expertisevelden van de frisistiek in onderlinge samenhang: Friese literatuur, geschiedenis van Friesland, taalkunde en sociolinguïstiek. In de cursussen taalvaardigheid gaat het er vooral om het Fries in geschreven en gesproken vorm op academisch niveau te leren gebruiken. Er wordt vanuit gegaan dat studenten het Fries al beheersen. Als dat niet zo is kan een extracurriculaire cursus Fries voor niet-Friestaligen gevolgd worden. In het tweede semester maakt de student een begin met de minor.

Het tweede en derde jaar staan in het teken van het 'laboratorium Friesland'. Dat houdt in dat studenten in de vakken Algemene dialectologie, Taalvariatie en -verandering en Taalkunde en taalcontact zelfstandig onderzoek uitvoeren in Friesland. De opgedane theoretische kennis wordt op die manier direct aan de praktijk getoetst. Daarnaast verdiepen de studenten hun kennis van de Friese literatuur, het Oudfries en de culturele infrastructuur van Friesland.

Vanaf het tweede semester van het eerste jaar volgen studenten drie modules die samen een minor vormen (in totaal 30 EC). De opleiding heeft een aantal mogelijkheden geformuleerd waaruit studenten kunnen kiezen. Deze minoren zijn relevant voor de studie met het oog op een mogelijk beroepsperspectief of een vervolgstudie: Literatuur in context, Taalwetenschap, Media en journalistieke cultuur, Filmwetenschap, Tekst en taal in professionele communicatie en Vertaalwetenschap. Naast de minor heeft een student nog 30 EC vrije ruimte. Die kan onder andere benut worden voor een stage.

Met de bachelorscriptie ronden de studenten de opleiding af. Ze formuleren een vraag, voeren een kritisch-refererend of een beperkt empirisch onderzoek uit en rapporteren de conclusie in een rapport in het Fries dat aan wetenschappelijke normen moet voldoen. Er is een handleiding beschikbaar met richtlijnen voor vorm en inhoud. Als richtlijn voor de omvang geldt een lengte van ongeveer 7.000 woorden.

De commissie is van oordeel dat het programma goed doordacht is en een heldere opbouw heeft. De studenten uitten tegenover de commissie hun tevredenheid over het brede karakter van de opleiding. De studie beantwoordt aan hun verwachtingen. De studenten noemden vooral de verbindingen met de praktijk: in de zogenaamde laboratoriumvakken brengen ze bezoeken aan Friesland en nemen ze interviews af. De opleiding organiseert daarnaast

excursies en de docenten hebben goede contacten die nuttig zijn om stageplaatsen te vinden. De colleges worden in principe in het Fries gegeven tenzij er studenten deelnemen die het Fries niet beheersen. Veel vakken worden namelijk ook door bijvakstudenten gevolgd, bijvoorbeeld de taalvaardigheidscursussen. Een aantal algemene vakken, zoals sociolinguïstiek, wordt in het Engels gegeven omdat ze ook door buitenlandse studenten worden gevolgd. De werkstukken worden allemaal in het Fries geschreven.

Het nieuw op te zetten Engelstalige programma Minorities and Multilingualism. Into the Frisian Laboratory zal bestaan uit drie pijlers: 60 EC Language, 60 EC Culture (politics included) en 60 EC Fries. In plaats van Fries kunnen (internationale) studenten een andere (minderheids)taal volgen. De opzet van de colleges is vergelijkend van aard: er komen voorbeelden uit een breed scala aan autochtone en allochtone als ook Europese en niet-Europese minderheidstalen aan bod. In vergelijking met het huidige curriculum verschuift de oriëntatie van een historische naar een meer sociaalwetenschappelijke, met aandacht voor de politieke en sociale aspecten van minderheidstalen. Studenten Fries verdiepen hun kennis van de Friese taal en cultuur in 60 EC. Volgens het programmavoorstel zal hiermee een vergelijkbaar niveau worden bereikt als met het huidige programma. Het onderwijs in de andere minderheidstalen zal worden verzorgd in samenwerking met buitenlandse partners. Er zijn al contacten met de universiteiten van Kiel (Noord-Fries), Tromsø (Sami), Donostia (Baskisch) en Cardiff (Welsh). Zie Bijlage 4 voor een schematisch overzicht.

De commissie waardeert de creativiteit van de nieuwe aanpak en vernam met tevredenheid dat de opleiding door subsidies van het ministerie van OCW, de provincie Friesland en de RUG in de gelegenheid wordt gesteld dit de komende zes jaar verder te ontwikkelen. Minderheden en meertaligheid zijn een politiek-maatschappelijk actueel en relevant thema dat in potentie voor veel studenten interessant is. De commissie adviseert de opleiding een deel van de te verstrekken subsidie te benutten voor het aantrekken van 'grote namen' op dit gebied als gastdocenten. Dit kan de aantrekkingskracht van het programma vergroten.

Didactische uitgangspunten

Het didactisch concept van de opleidingen taal- en letterkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) heeft drie kenmerken: de verwevenheid van onderwijs en onderzoek, een studentgeoriënteerde benadering en een activerende leeromgeving. De kritische reflectie beschrijft hoe dat in praktijk wordt gebracht. Docenten brengen de resultaten van hun onderzoek in op colleges en in werkgroepen en studenten worden vanaf het begin vertrouwd gemaakt met wetenschappelijk onderzoek door het uitvoeren van gerichte, steeds complexere opdrachten. Het programma van elke opleiding biedt studenten de gelegenheid in de minor en vrije ruimte vakken te kiezen die passen bij hun arbeidsmarktperspectief en interesse. De werkvormen zijn erop gericht dat studenten actief aan de slag gaan om zichzelf te ontwikkelen, waarbij ze begeleid en geïnspireerd worden door de docenten. Hoorcolleges worden daarom altijd aangeboden in combinatie met werkcolleges of werkgroepen en studenten maken regelmatig opdrachten en werkstukken. De commissie vindt dit een passende aanpak en is van oordeel dat er een goede balans is tussen verplichte vakken en keuzeonderdelen.

In elk studiejaar zijn beide semesters opgedeeld in twee blokken van zeven weken, elk gevolgd door een onderwijsvrije periode van twee weken voor de voorbereiding op tentamens en de tentamens zelf. Sommige vakken zijn blokvakken en zijn geconcentreerd in één blok, maar er zijn ook veel zogenaamde lintvakken die over twee blokken gespreid zijn. Om uitstelgedrag te voorkomen en om studenten feedback te kunnen geven over hun studievoortgang zijn er bij de lintvakken tussentoetsen na het eerste blok. Volgens de

informatie van de opleiding zullen er gaandeweg meer blokvakken komen, maar de commissie vindt dat er ook ruimte moet blijven voor lintvakken. De commissie is van oordeel dat de huidige aanpak adequaat is: ook als een vak zich beter leent voor onderwijs over een langere periode worden studenten gestimuleerd dat vak al vanaf het begin bij te houden en merken ze al snel of ze op de goede weg zijn.

Tijdens het visitatiebezoek kon de commissie uit de gesprekken met de studenten en de docenten opmaken dat de beschreven kenmerken van het didactisch concept in de praktijk zichtbaar zijn. Studenten zijn op de hoogte van het onderzoek van hun docenten en leren vanaf het begin wetenschappelijke werkstukken te schrijven. Bij de opleiding Friese taal en cultuur gaan ze veel zelf op onderzoek uit. Het onderwijs is kleinschalig georganiseerd en de gehanteerde werkvormen zijn divers. De studenten gaven aan dat ze goede terugkoppeling krijgen op hun werkstukken en presentaties. De commissie vindt de didactische aanpak van de opleiding een sterk punt.

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in het programma

De kritische reflectie bevat een tabel (zie Bijlage 5) waarin de doelstellingen zijn gerelateerd aan de verschillende studieonderdelen. Daarin is voor de commissie zichtbaar dat de meer complexe vaardigheden geleidelijk worden opgebouwd en vooral voorkomen in de latere fasen van de opleiding. De modules in het eerste jaar zijn vooral inleidend van aard en gericht op kennisverwerving en het toepassen van kennis en inzicht. In de laatste twee jaren ligt het accent meer op oordeelsvorming, communicatie en leervaardigheden. Het cursusmateriaal dat door de commissie is bestudeerd, is van een adequaat niveau.

Voor een aantal vakken geldt een toelatingseis in verband met de volgorde van de opbouw van de te verwerven kennis. De commissie vindt dat terecht.

Studenten worden naar het oordeel van de commissie adequaat voorbereid op een vervolgstudie op masterniveau of op een positie op de arbeidsmarkt. De geraadpleegde studenten spraken daarover expliciet hun waardering uit. De docenten hebben nauwe contacten met een groot netwerk in relatie tot Friesland en benutten dat in het onderwijs en om afgestudeerden verder te helpen. Alumni maken deel uit van dat netwerk. Door de excursies, stage en onderzoeksopdrachten in de praktijk leren de studenten het veld goed kennen en bouwen ze hun eigen netwerk op. Het is de commissie opgevallen dat studenten Fries nauwelijks naar het buitenland gaan hoewel er wel uitwisselingsafspraken bestaan, bijvoorbeeld met de universiteit in Kiel. Voor een deel kan dit wellicht verklaard worden doordat de meeste studenten hun opleiding combineren met een andere studie wat inplannen van een buitenlandse studieperiode bemoeilijkt. De commissie beveelt echter aan om een buitenlandverblijf nadrukkelijk te stimuleren. Dit ligt naar haar oordeel des te meer voor de hand in het nieuwe programma.

Wetenschappelijke vorming

Kenmerkend voor de opleiding Friese taal en cultuur is volgens de kritische reflectie de 'laboratorium'-inslag. Door de korte afstand tot het werkveld in Friesland is het mogelijk studenten onderzoek te laten doen in Friesland en de resultaten daarvan terug te koppelen om de maatschappelijke discussie te voeden. De studenten met wie de commissie tijdens het bezoek sprak bevestigden dat ze al vanaf het begin van de studie op pad gaan met onderzoeksvragen. De vergelijkende aanpak (Fries in het bredere kader van minderheidstalen en meertaligheid) versterkt naar het oordeel van de commissie de analytische en reflectieve vaardigheden van de studenten. Gedurende de hele opleiding schrijven de studenten regelmatig werkstukken van een toenemende complexiteit. In de scriptie laten ze zien dat ze

de verworven kennis, inzichten en vaardigheden kunnen benutten voor een kritisch-refererend of beperkt empirisch onderzoek of een combinatie daarvan, inclusief een verantwoorde verslaglegging volgens academische normen. De commissie is van oordeel dat de wetenschappelijke vorming in het programma adequaat is georganiseerd.

De commissie heeft zich er bij de bestudering van het materiaal van vergewist dat de algemene taalwetenschap en algemene literatuurwetenschap voldoende in het programma aan bod komen ook al worden ze niet als afzonderlijke vakken aangeboden. De commissie onderstreept het belang van het vak wetenschapsfilosofie. Daarvoor heeft ze in het programma geen expliciete aandacht aangetroffen.

Studielast en studeerbaarheid

Volgens de kritische reflectie richt de opleiding het programma in op basis van de eindtermen en de daaruit afgeleide toetsplannen. Op die manier wordt een spreiding van de toetsmomenten en het daaraan voorafgaande onderwijs beoogd. De commissie heeft van de studenten geen klachten vernomen over de spreiding van de studielast. Vrijwel alle studenten met wie de commissie sprak combineerden de opleiding Friese taal en cultuur met een andere opleiding of andere vakken. De commissie leidt daaruit af dat de studie gevolgd kan worden in veel minder dan de geplande 42 uur per week. Veel studenten spreiden echter hun studie uit over meer jaar dan de nominale studieduur. De commissie raadt de opleiding aan bij de invulling van het nieuwe programma de studenten een uitdagend en intensief programma te bieden dat een voltijdse inzet vereist.

De instroom voor de opleiding Friese taal en cultuur heeft de afgelopen jaren geschommeld tussen twee en vijf studenten. Volgens de officiële VSNU-cijfers was er de laatste twee jaren geen instroom, maar volgens de universitaire studentenregistratie waren er wel enkele. De discrepantie tussen landelijke en facultaire cijfers is extra groot bij Friese taal en cultuur doordat veel studenten via een omweg binnenkomen. Voor sommige studenten was Fries eerst een bijvak of minor, waarna de student het accent verlegde waardoor Fries het hoofdvak werd. Volgens de docenten heeft vooral de dreiging van de langstudeerboete veel studenten afgeschrikt. Zowel studenten als docenten spraken de verwachting uit dat het nieuwe multidisciplinaire programma een aanzienlijk groter aantal studenten zal weten te trekken. Het streefcijfer is 20 à 25 studenten vanaf het collegejaar 2016-2017, waarvan acht studenten voor de variant Fries. De commissie acht dat theoretisch haalbaar en is van oordeel dat een programma met een grotere groep studenten aantrekkelijker is dan de huidige zeer kleinschalige situatie met één à twee studenten per jaar.

Door de onduidelijkheden rond de studentenadministratie is het moeilijk te bepalen wat het percentage herinschrijvers en afstudeerders is. De commissie heeft de indruk dat veel studenten langer over hun studie doen dan de nominale planning en adviseert de opleiding strikte deadlines te hanteren.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio

Voor de uitvoering van het bachelorprogramma Friese taal en cultuur is volgens de kritische reflectie 1,13 fte beschikbaar voor het majordeel van de opleiding. In het collegejaar 2012-2013 bestond de staf uit een hoogleraar en twee universitair docenten. In het jaar daarvoor zijn er twee personeelsleden gepensioneerd. De staf-studentratio is 1:10.

De stafleden zijn actief als onderzoeker en betrokken bij een van de twee relevante onderzoeksinstituten van de faculteit. De docenten gaven te kennen zich ervan bewust te zijn

dat voor de nieuwe opleidingsopzet nadere scholing op het gebied van de internationale studie van minderheidstalen noodzakelijk is.

De faculteit streeft ernaar dat in 2015 80% van de docenten over een Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) beschikt. Nieuwe docenten volgen in het eerste jaar van hun aanstelling een BKO-cursus. Stafleden met meer dan vijf jaar onderrichtserving kunnen een verkorte procedure volgen op basis van een zelfevaluatie en een dossier. De drie stafleden Friese taal en cultuur zijn bezig met dit versnelde traject. De commissie adviseert de opleiding dit proces voortvarend uit te voeren.

De studenten gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat ze goede contacten hebben met de docenten. De lijnen zijn kort en docenten zijn goed benaderbaar. Ook buiten de colleges is er vaak overleg tussen docenten en studenten. Tijdens het bezoek heeft de commissie kunnen waarnemen dat de opleiding een enthousiaste staf heeft die bereid is nieuwe wegen in te slaan en samenwerking te zoeken met relevante groepen in binnen- en buitenland. De opzet van het nieuwe programma is daarvan het resultaat.

Studiebegeleiding

Uit de kritische reflectie en de gesprekken tijdens het bezoek heeft de commissie een goed beeld gekregen van de studiebegeleiding. De opleiding heeft een mentorsysteem voor de eerstejaarsstudenten. Een mentor houdt mentorcolleges om studenten vertrouwd te maken met aspecten van het academisch studeren. Verder is er een intakegesprek aan het begin van de opleiding en zijn er na elk tentamenblok voortgangsgesprekken. Tijdens de hele opleiding kan een student bij persoonlijke of studie-inhoudelijke problemen een beroep doen op een studieadviseur. Bij de opleiding Friese taal en cultuur wordt het mentoraat verzorgd door een docent die tevens studieadviseur is. Dit stafflid kan daarbij beschikken over de gegevens van de studievoortgangsoverzichten. Door de kleinschaligheid van de opleiding worden studenten zeer intensief begeleid. Studenten die achterlopen worden uitgenodigd voor een gesprek. De commissie vindt dit een goede aanpak.

De opleiding geeft studenten een bindend studieadvies (BSA) in het eerste studiejaar. Voor een positief advies moet een student 45 EC behaald hebben. Mogelijk wordt dit in 2014-2015 verhoogd naar 50 EC. De commissie merkt op dat in dat geval een student die een 10 EC-vak niet zou halen, al snel in de gevarenzone zit. Ze adviseert de opleiding met dit punt rekening te houden bij het ontwerpen van de definitieve regeling.

De opleiding verzorgt actief voorlichting aan aanstaande studenten. Er wordt tijdens de opleiding voorlichting gegeven over stagemogelijkheden en beroepsperspectieven. Bij beide activiteiten worden de studievereniging en alumni betrokken.

Opleidings specifieke voorzieningen en kwaliteitszorg

De commissie heeft vastgesteld dat de bibliotheekfaciliteiten prima zijn. De studenten gaven aan dat de collectie uitgebreid is en dat er veel tijdschriftabonnementen zijn. De databases zijn ook digitaal vanuit huis bereikbaar. Aan het begin van de opleiding krijgen studenten een goede instructie in het benutten van de bibliotheekvoorzieningen. Zowel in de Universiteitsbibliotheek (UB) als in de Letterenbibliotheek (LB) zijn voldoende studieplekken. Beide liggen op loopafstand van elkaar. Later dit jaar zal de collectie van de LB worden ondergebracht in de UB. Daar zal volgens het management nog steeds sprake zijn van een open opstelling en de speciale kasten met materiaal voor werkcolleges. De openingstijden van de UB zullen worden uitgebreid en de werkplekken in de LB zullen behouden blijven.

Hiermee zal naar het oordeel van de commissie het goede voorzieningenniveau gegarandeerd blijven.

Daarnaast vernam de commissie dat de collegezalen goed geoutilleerd zijn. De elektronische leeromgeving van de RUG, Nestor, wordt volgens de studenten goed ingezet ter ondersteuning van de cursussen.

De faculteit heeft een integraal kwaliteitssysteem dat is vastgelegd in nota's die in januari 2012 zijn vastgesteld. De hoofdlijnen ervan zijn beschreven in Nederlands- en Engelstalige brochures die zijn toegesneden op docenten en studenten. De commissie vindt dit nuttige uitgaven.

Elke cursus in de faculteit wordt in principe eenmaal per twee of drie jaar geëvalueerd, tenzij het gaat om een nieuw programma. In dat geval worden de cursussen allemaal direct na afloop geëvalueerd. Voor de evaluatie is de afgelopen jaren facultair een digitaal systeem gebruikt. De opleiding Friese taal en cultuur heeft zo weinig studenten dat digitale evaluatie niet zinvol is. De docenten houden individueel voor hun eigen cursussen evaluaties met de studenten. De commissie vindt dit begrijpelijk, maar wijst erop dat documentatie over de kwaliteit van de cursussen bij een dergelijke informele aanpak ontbreekt. Voor een systematisch systeem van kwaliteitszorg is dat niet goed genoeg. De commissie beveelt aan de resultaten van de mondelinge evaluaties vast te leggen om op die manier een beter zicht te houden op de kwaliteit van het geboden onderwijs.

De opleiding heeft inmiddels een Raad van Advies ingesteld waarin werkgevers en alumni een rol spelen. Dit zal naar het oordeel van de commissie nuttige informatie opleveren die voor kwaliteitsverbetering van de opleiding benut kan worden.

Tijdens het bezoek heeft de commissie gesproken met een aantal leden van de oc. De oc Friese taal en cultuur is conform de wettelijke bepalingen paritair samengesteld en bestaat uit drie docentleden en drie studentleden. De drie docentleden vormen samen ook het afdelingsbestuur. Het afgelopen jaar is er geregeld overleg gevoerd met alle studenten van de opleiding. Alle docenten en studenten werden nauw betrokken bij de opzet en uitwerking van het nieuwe opleidingsprogramma.

De commissie adviseert de oc's een of twee keer per jaar een gezamenlijk overleg te plannen om ervaringen uit te wisselen, bijvoorbeeld met het nieuwe evaluatiesysteem, en deze te benutten voor verdere verbetering.

De vorige visitatiecommissie adviseerde de opleiding zich meer maatschappelijk te profileren door een specifieke centrale invalshoek te kiezen en zich sterker te richten op de beroepsoriëntatie en het toekomstige werkveld van de student. De opleiding heeft deze aanbeveling opgepakt door in het programma meer aandacht te besteden aan Fries als minderheidstaal in een Europese context en aan de maatschappelijke en taalkundige gevolgen van tweetaligheid. Bij het aantrekken van nieuwe stafleden is hiermee rekening gehouden. De commissie herkent de verbrede aanpak zowel in het huidige programma en nog sterker in het nieuwe voorstel en vindt dat de opleiding dit punt goed heeft opgepakt.

Overwegingen

De commissie heeft onderzocht of de onderwijsleeromgeving zo is ingericht dat studenten de beoogde eindtermen kunnen behalen. Op basis van informatie uit de kritische reflectie en uit de gesprekken die tijdens het bezoek hebben plaatsgevonden stelt de commissie vast dat het

onderwijsprogramma een heldere opbouw heeft met voldoende samenhang. Het programma is doordacht en bevat de noodzakelijke onderdelen voor het vakgebied. Daarnaast is er voldoende ruimte voor studenten om in het programma keuzes te maken die passen bij hun interesse en beroepsperspectief. De keuze voor een stage en een minor maken dit mogelijk. Het huidige programma besteedt aandacht aan de positie van het Fries als minderheidstaal. Door de vergelijkende aanpak wordt het analytisch en kritisch vermogen van de studenten gestimuleerd. Dit zal naar het oordeel van de commissie nog sterker naar voren komen als het nieuwe programma wordt geïmplementeerd.

Studenten raken vanaf het begin van de opleiding vertrouwd met de wetenschappelijke werkwijze en met academische vaardigheden. Ze gaan zelf op onderzoek uit in Friesland en schrijven regelmatig werkstukken waarbij de complexiteit en eisen geleidelijk toenemen. De commissie is van oordeel dat de studenten op die manier een goede onderzoekstraining krijgen en adequaat worden voorbereid op het schrijven van het eindwerkstuk, de bachelorscriptie. De vakken algemene taalwetenschap en algemene literatuurwetenschap zijn in het onderwijs geïntegreerd. De commissie beveelt aan de aandacht voor wetenschapsfilosofie te expliciteren. Ook adviseert de commissie dat een buitenlands studieverblijf meer wordt gestimuleerd zodat studenten het Fries in een bredere context leren plaatsen.

Het programma van de bacheloropleiding Friese taal en cultuur wordt uitgevoerd door een kleine groep docenten die zowel in onderwijs als onderzoek actief zijn. De studenten zijn tevreden over hun docenten en vinden dat ze goed begeleid worden. De stafleden hebben in korte tijd een nieuw multidisciplinair programma ontwikkeld dat de positie van de opleiding de komende jaren moet versterken. Hun inzet om zich continu te blijven ontwikkelen en nieuwe wegen in te slaan is prijzenswaardig.

De studiebegeleiding is adequaat georganiseerd. De inspanningen van de opleiding zijn erop gericht om studenten die een verkeerde keuze hebben gemaakt snel te laten weten dat voortzetting weinig zinvol is. De overige studenten worden gestimuleerd de opleiding in de nominale tijd af te ronden. Door het geringe aantal docenten en studenten wordt bij de opleiding Friese taal en cultuur de rol van mentor en studieadviseur door een van de docenten vervuld. De commissie adviseert bij de inrichting van het nieuwe programma erop toe te zien dat een voltijdse inzet van de studenten wordt vereist.

De opleiding biedt de studenten prima faciliteiten. De oc draagt zorg voor de kwaliteitsbewaking van het programma. De commissie vindt het begrijpelijk dat bij een kleinschalige opleiding als het Fries evaluaties mondeling plaatsvinden. Ze adviseert wel de uitkomsten ervan vast te leggen om beleid erop te kunnen baseren.

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, de begeleiding en de faciliteiten de studenten in staat stellen het beoogde eindniveau te behalen.

Conclusie

Bacheloropleiding Friese taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 2 als ‘voldoende’.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Toetsbeleid

De examencommissie Europese talen en regiostudies (ec ETR) is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de toetsing bij verschillende opleidingen, waaronder de bacheloropleiding Friese taal en cultuur. Deze commissie is per oktober 2012 van start gegaan met haar werkzaamheden. Voordien waren er ec's voor de afzonderlijke opleidingen. Met de nieuwe opzet beoogt de faculteit grotere uniformiteit in beoordeling en toetsing te realiseren. De faculteit bevordert dit door voorzetten te doen die door de verschillende ec's per opleidingencluster binnen een bepaalde bandbreedte nader kunnen worden ingevuld of uitgewerkt. Er vindt onder leiding van de portefeuillehouder onderwijs overleg tussen de ec's plaats om ervaringen uit te wisselen. Er is ambtelijke ondersteuning geregeld en leden krijgen uren voor hun deelname.

Een aantal stappen is volgens de ec ETR inmiddels gezet. Er is een toetsprotocol opgesteld dat de te hanteren spelregels voor de toetsing heeft vastgelegd. Deze spelregels hebben betrekking op het opstellen en beoordelen van toetsen, de normering van de beoordeling en de publicatie van de uitslagen. Op basis van het toetsprotocol worden er per cursus studiehandleidingen en toetsplannen opgesteld. Toetsen worden altijd door een collegadocent beoordeeld voordat ze vermenigvuldigd worden.

Hierna gaat de ec zich buigen over de afstemming van beleid op het gebied van vrijstellingen, de invulling van vrije ruimte en de keuze van afwijkende minoren, zodat criteria voor toestemming hiervan over de opleidingen heen gelijkgetrokken worden. Daarnaast zal gewerkt worden aan een algemeen scriptieprotocol voor de faculteit. Tot slot zullen per semester de toetsresultaten worden gemonitord waarbij opvallende uitkomsten aanleiding zullen zijn voor bespreking in de ec en het afdelingsbestuur.

De commissie heeft tijdens het bezoek een aantal toetsen ingezien en vastgesteld dat ze aan de algemeen gangbare kwaliteitscriteria voldoen. Ze passen bij de leerdoelen van de cursussen, zijn goed geconstrueerd en van het vereiste niveau. Voor de studenten is een scriptieprotocol beschikbaar waarin ook de beoordelingscriteria zijn omschreven. De scriptie wordt door de begeleidende docent en een tweede lezer beoordeeld.

De commissie stelt vast dat de wettelijke taken van de ec met grote vertraging zijn opgepakt, maar concludeert tevens dat de wil zichtbaar is om te convergeren en tot gezamenlijke opleidingsoverstijgende afspraken te komen. Ze adviseert de opleiding de voorgenomen stappen met spoed uit te voeren. De commissie beveelt aan gezamenlijke afspraken over de minimumomvang van de scripties te maken en vast te stellen dat bachelorscripties, net als masterscripties, altijd door twee docenten beoordeeld moeten worden. Ook adviseert ze om alle scripties standaard met behulp van Ephorus op plagiaat en fraude te controleren.

Gerealiseerd eindniveau

De commissie heeft vier bachelorscripties gelezen om te beoordelen of het eindniveau gerealiseerd wordt. De oordelen van de commissie kwamen in alle gevallen vrijwel overeen met die van de docenten van de opleidingen. De studenten bleken in staat om een onderzoeksvraag te formuleren en te onderbouwen met gegevens uit de literatuur. Op grond daarvan konden ze een onderzoek uitvoeren en daarover op controleerbare wijze en volgens academische normen rapporteren. Alle beoordeelde scripties waren voldoende tot ruim voldoende. De commissie stelt vast dat studenten het beoogde eindniveau daadwerkelijk behalen.

De kritische reflectie vermeldt dat recent afgestudeerde bachelorstudenten op diverse plaatsen een werkkring hebben gevonden, binnen en buiten Friesland. Een deel van de gediplomeerden stroomt door naar een masteropleiding en vindt daarmee aansluitend een plaats op de arbeidsmarkt. Over het studiesucces van bachelorgediplomeerden in masteropleidingen heeft de commissie geen informatie gevonden. De opleiding heeft inmiddels een Adviesraad ingesteld waarin alumni een rol spelen en is van plan de enquête onder afgestudeerden elke twee jaar af te nemen. De commissie verwacht dat beide relevante informatie zullen opleveren over de waarde van de opleiding voor vervolgopleiding en arbeidsmarkt.

Overwegingen

De commissie heeft het toetsbeleid en de kwaliteitsbewaking van de toetsen beoordeeld. Ze is van oordeel dat de toetsen aan de eisen van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie voldoen. Ook de organisatie van de toetsen is adequaat, met een redelijke spreiding over het studiejaar. De ec's zijn pas recent gestart hun wettelijke rol actief in te vullen, waardoor er nog geen eenduidig beleid is voor de verschillende opleidingen in de faculteit.

Bij de opleiding Friese taal en cultuur worden de bachelorscripties door twee docenten beoordeeld en is de minimumomvang van de bachelorscriptie adequaat. De commissie adviseert de faculteit deze normen voor alle onder haar ressorterende opleidingen in te voeren.

De scripties die de commissie gelezen heeft tonen aan dat het beoogde eindniveau door de studenten wordt gerealiseerd. De eindwerkstukken zijn alle van voldoende tot ruim voldoende niveau. De gediplomeerden vinden zonder problemen een positie op de arbeidsmarkt of stromen door naar een masteropleiding.

Op grond van de toetsen en scripties die de commissie heeft ingezien en de informatie over alumni op de arbeidsmarkt stelt de commissie vast dat de eindtermen van het programma worden gerealiseerd.

Conclusie

Bacheloropleiding Friese taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de bacheloropleiding Friese taal en cultuur op de drie standaarden aan de eisen voldoet. De doelstellingen van de opleiding, zoals geformuleerd in de beoogde eindtermen, zijn van het vereiste niveau en passend voor dit wetenschapsgebied. De opzet en organisatie van het onderwijsprogramma zijn doordacht en de bijbehorende begeleiding en voorzieningen stellen de studenten in staat de beoogde leerdoelen te realiseren. De wettelijke taken van de examencommissie zijn met vertraging opgepakt, maar de eerste concrete resultaten zijn zichtbaar en de wil om tot opleidingsoverstijgend beleid te komen is zichtbaar. Aan de hand van de toetsen en scripties stelt de commissie vast dat er een academisch niveau wordt behaald en dat de opleiding de studenten adequaat voorbereidt op een verdere carrière.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Friese taal en cultuur* als ‘voldoende’.

II: Bacheloropleiding Taalwetenschap

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de bacheloropleiding Taalwetenschap aan de Rijksuniversiteit Groningen. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde (eind)scripties en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleiding zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Standaard 1: Beoogde eindtermen

De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en concludeert dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

De commissie heeft kennisgenomen van de doelstellingen die in de kritische reflectie zijn geformuleerd voor de bacheloropleiding Taalwetenschap. De bacheloropleiding Taalwetenschap aan de Rijksuniversiteit Groningen beschrijft dat zij zich onderscheidt van soortgelijke opleidingen in Nederland door de keuze voor een duidelijk neurolinguïstisch/psycholinguïstisch profiel (taalverwerking, taalpathologie, experimentele taalkunde) naast een klassieke, taaltheoretische component (syntaxis, semantiek, fonologie). In de opleiding draait het om de inhoudelijke dwarsverbanden tussen deze twee verschillende subdisciplines. Verder beoogt de opleiding academisch gevormde deskundigen op te leiden en een basis te leggen voor een onderzoekgericht vervolgtraject.

De opleiding heeft eindkwalificaties geformuleerd bij de verschillende Dublin-descriptoren (kennis en inzicht, toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvermogen, communicatie en leervaardigheden). De commissie is van mening dat de eindkwalificaties adequaat bij elkaar aansluiten, helder en specifiek zijn omschreven en passend zijn voor een academische bacheloropleiding binnen het vakgebied van de Taalwetenschap. De commissie wil de opleiding wel aanraden om naast de duidelijk uitgewerkte academische eindkwalificaties de niet-academische arbeidsmarktperspectieven voor de studenten inzichtelijker te maken. Niet alleen vanwege de onduidelijkheid op dit gebied voor studenten, maar ook om de bacheloropleiding duidelijker neer te zetten als complete en onafhankelijke opleiding en niet slechts een voorbereiding op de masteropleiding.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De commissie heeft onderzocht of de onderwijsleeromgeving zo is ingericht dat studenten de beoogde eindtermen kunnen behalen. Op basis van informatie uit de kritische reflectie en uit gesprekken tijdens het visitatiebezoek stelt de commissie vast dat het onderwijsprogramma een heldere opbouw heeft met een voldoende samenhang binnen het programma.

Het bachelorprogramma van de opleiding Taalwetenschap bestaat uit een major van 120 EC en twee minoren van elk 30 EC of één minor plus vrije keuze van 30 EC, die tevens ingevuld mag worden met minoronderdelen. Het majorprogramma is opgebouwd uit drie hoofdcomponenten:

- Theoretische Taalkunde;

- Methodologie (experimenteel);
- Neurolinguïstiek (klinisch).

Door de studie jaren heen verschuift de nadruk van kennisverwerving (in het eerste jaar), via theoretische verdieping (in het tweede jaar) naar de toepassing van kennis en academische vaardigheden (in het derde jaar). In een minor volgen studenten een samenhangend pakket aan cursussen van 30 EC. De minoren geven studenten de mogelijkheid om zich naast hun major verder te specialiseren binnen hun bacheloropleiding. Studenten kunnen twee minoren kiezen uit het totale facultaire aanbod. Daarnaast kunnen bachelorstudenten Taalwetenschap ook kiezen voor de universitaire minor Neurowetenschappen, of de minor Logopedie aan de Hanzehogeschool. In plaats van een tweede minor kunnen studenten ook 30 EC besteden aan een samenhangend pakket naar keuze, na goedkeuring van de examencommissie. De commissie is van mening dat het programma goed is doordacht en de noodzakelijke onderdelen bevat om studenten zowel wetenschappelijk als maatschappelijk een gedegen opleiding te bieden. De commissie is ook positief over de keuzemogelijkheden met betrekking tot de minoren. Vooral de mogelijkheid om logopedievakken aan de Hanzehogeschool Groningen te volgen, zodat studenten eventueel in hun masteropleiding de mogelijkheid hebben therapiebevoegdheid te halen, vindt de commissie een meerwaarde voor de opleiding.

De commissie is van oordeel dat studenten door de onderzoekscollages vertrouwd raken met wetenschappelijk onderzoek en hierdoor hun academische vaardigheden uitbouwen. Studenten krijgen volgens de commissie een adequate onderzoekstraining en worden voldoende voorbereid op het schrijven van de bachelorscriptie. De gehanteerde werkvormen zijn voldoende gevarieerd en kleinschalig. De commissie adviseert de opleiding het belang van een buitenlands studieverblijf te blijven stimuleren en mogelijk te maken, omdat op dit moment de deelname achterblijft bij de verwachtingen van de commissie voor een opleiding op het gebied van de taal- en letterkunde. Vooral voor studenten die kiezen voor het (populaire) minortraject Logopedie blijkt het haast onmogelijk om een buitenlandverblijf in de studie te passen.

De commissie heeft vastgesteld dat de bacheloropleiding Taalwetenschap wordt uitgevoerd door een ervaren groep docenten die zowel in onderwijs als onderzoek actief zijn. In het collegejaar 2012-2013 waren vier hoogleraren, drie universitair hoofddocenten, vijf universitair docenten, een promovendus en een onderzoeker bij het onderwijsprogramma betrokken. Alle medewerkers die onderdeel uitmaken van de onderwijsstaf zijn gepromoveerd. De studenten zijn tevreden over hun docenten en vinden dat ze goed begeleid worden. Wat betreft de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) adviseert de commissie de opleiding dit proces goed te monitoren en voortvarend uit te voeren, aangezien dit nog een proces is dat in volle gang is.

De commissie vindt de studielast aan de lichte kant, vooral in de eerste twee studie jaren. Uit de gesprekken met studenten bleek dat zij veel minder uren studeerden dan volgens de opleiding zou moeten. De commissie raadt de opleiding aan te bezien hoe het programma geïntensiveerd kan worden zodat het een voltijdse inzet vereist. De commissie ondersteunt de manier waarop de opleiding probeert het scriptieproces nadrukkelijker te begeleiden om zo studievertraging in te perken.

De opleiding biedt de studenten volgens de commissie prima faciliteiten. De commissie is vooral te spreken over het feit dat de databases van de bibliotheek ook digitaal vanuit huis zeer goed bereikbaar zijn. Verder gaven studenten aan dat de collectie uitgebreid is en dat er

veel tijdschriftabonnementen zijn. Ook zijn er ruim voldoende studieplekken aanwezig, doordat de faculteit ook nog een eigen Letterenbibliotheek heeft. De opleidingscommissie draagt zorg voor de kwaliteitsbewaking. De commissie heeft geconstateerd dat de bacheloropleiding Taalwetenschap een opleidingscommissie heeft die verantwoordelijkheid draagt voor de bacheloropleiding Taalwetenschap en het programma Neurolinguïstiek uit de masteropleiding Taalwetenschappen. De opleidingscommissie is eenduidig ingericht voor de bacheloropleiding Taalwetenschap en functioneert inhoudelijk naar behoren. Desalniettemin adviseert de commissie de faculteit met klem om de inrichting van de opleidingscommissie te wijzigen, zodat er ook voor de masteropleiding Taalwetenschappen een eenduidige opleidingscommissie ontstaat. De commissie adviseert daarnaast de uitkomsten van mondelinge cursusevaluaties vast te leggen zodat ook die resultaten benut kunnen worden. Het evalueren van de vakken gebeurt nu nog te informeel.

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, de begeleiding en de faciliteiten de studenten in staat stellen het beoogde eindniveau te behalen.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen

De commissie heeft op basis van het bestudeerde studiemateriaal en documentatie vastgesteld dat het niveau van toetsen van de bacheloropleiding Taalwetenschap adequaat is. De toetsvragen waren volgens de commissie van het juiste niveau oplopend in moeilijkheidsgraad en waren passend voor de betreffende doelstellingen van de vakken. Er zijn regelingen rondom de toetsen en de spreiding over het studiejaar. Er is een uitgewerkt plagiaatbeleid. Wel adviseert de commissie dat alle scripties ook in de praktijk standaard met Ephorus op plagiaat en fraude worden gecontroleerd.

De faculteit heeft examencommissies ingesteld die verantwoordelijk zijn voor de toetskwaliteit van meerdere opleidingen. Voor de bacheloropleiding Taalwetenschap is dat de examencommissie Nederlands, Taal, Communicatie en Informatie (NTCI). Tijdens het bezoek bleek dat de examencommissies pas recent gestart zijn met hun wettelijk bepaalde werkzaamheden waardoor er nog flinke stappen gezet moeten worden. De commissie raadt de examencommissie met klem aan op korte termijn te zorgen voor de correcte werking van de examencommissie.

De commissie is van oordeel dat het beoogde eindniveau van de opleiding door de studenten wordt gerealiseerd in de bachelorscripties. De scripties die de commissie heeft bekeken voldeden aan de eisen die aan een wetenschappelijk stuk op bachelorniveau gesteld mogen worden. Op basis van de beoordeelde scripties concludeert de commissie dat de opleiding haar studenten adequaat opleidt tot het beoogde niveau van een academische bachelor.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Taalwetenschap:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 3 oktober 2013

Prof.dr. Th. D'haen
voorzitter

C.J.J. Gorissen MSc
secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

---

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader

De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie Bijlage 2). Dit kader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal, en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens het gemeenschappelijke referentiekader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het referentiekader het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifieke referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in verschillende rubrieken, namelijk:

- kennis;
- vaardigheden/wetenschappelijke vorming;
- academische vaardigheden en attitude;
- afstemming op het afnemend veld.

Daarnaast stelt het domeinspecifieke referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goede onderlegger vormt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontleen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen

De bacheloropleiding Taalwetenschap aan de Rijksuniversiteit Groningen beschrijft in de kritische reflectie dat zij zich onderscheidt van soortgelijke opleidingen in Nederland door de keuze voor een duidelijk neurolinguïstisch/psycholinguïstisch profiel (taalverwerking, taalpathologie, experimentele taalkunde) naast een klassieke, taaltheoretische component (syntaxis, semantiek, fonologie). In de opleiding draait het om de inhoudelijke dwarsverbanden tussen deze twee subdisciplines. De opleiding wil hiermee aan studenten laten zien dat goed neurolinguïstisch onderzoek een degelijke theoretische onderbouwing vereist en dat experimentele resultaten kunnen worden teruggekoppeld naar theorieën over het taalvermogen en taalgedrag.

Een van de algemene doelen van de opleiding, in overeenstemming met de doelstellingen van de faculteit, is academisch gevormde deskundigen op te leiden en een basis te leggen voor een onderzoekgericht vervolgtraject. De opleiding geeft hieraan vorm door het centraal stellen van de wetenschappelijke benadering van het menselijk taalvermogen en de technieken die worden gehanteerd in onderzoek naar taalgebruik en taalgedrag, zoals het in beeld brengen van hersenprocessen bij mensen met een taalstoornis. De opleiding beoogt hiermee studenten voor te bereiden op verschillende sectoren van de arbeidsmarkt waarbij algemene academische vaardigheden van belang zijn naast kennis van taal en taalkunde.

De opleiding geeft ook aan grote waarde te hechten aan een internationale oriëntering. Dit wordt vorm gegeven door het gebruik van crosslinguïstisch onderzoek en het gebruik van gevarieerde taaldata in de lesstof. Studenten worden ook mogelijkheden tot stages en uitwisselingen geboden. De opleiding geeft aan dat zij verschillende formele en informele banden heeft met verschillende buitenlandse opleidingsinstituten, waardoor zij dit makkelijk kan regelen.

De opleiding heeft eindkwalificaties opgesteld volgens de indeling van het Nederlands Kwalificatieraamwerk voor het hoger onderwijs, gebaseerd op de Dublin-descriptoren. Volgens de door de opleiding opgestelde eindkwalificaties heeft een afgestudeerde bachelorstudent Taalwetenschap kennis van en inzicht in de theoretische deelgebieden van de taalwetenschap (syntaxis, semantiek, fonologie), menselijke taalverwerking (neurolinguïstiek en psycholinguïstiek), en de geschiedenis van het vakgebied. De afgestudeerde heeft kennis van de onderzoeksmethoden en -technieken relevant voor deze vakgebieden, en is in staat om deze (onder begeleiding) toe te passen. Afgestudeerden zijn ook in staat om kritisch te kijken naar sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en/of ethische aspecten van theoretisch en experimenteel (toegepast) taalwetenschappelijk onderzoek. Daarnaast zijn afgestudeerden in staat om mondeling en schriftelijk te communiceren over taalkundige kennis en ideeën, en resultaten en inzichten van taalwetenschappelijk onderzoek. Tot slot heeft een afgestudeerde voldoende academische leervaardigheden en domeinkennis om met succes een vervolgtraject in de vorm van een masteropleiding binnen hetzelfde vakgebied te gaan volgen.

Voor de verschillende categorieën (kennis en inzicht, toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvermogen, communicatie en leervaardigheden) zijn de eindtermen naar het oordeel van de commissie helder en specifiek omschreven. De commissie beschouwt de eindtermen als passend voor het vakgebied van de Taalwetenschap.

Niveau en oriëntatie

Volgens de kritische reflectie kent de opleiding een wetenschappelijke oriëntatie op bachelorniveau. Zoals de beschrijving van de opleiding in de kritische reflectie aangeeft, is de bacheloropleiding Taalwetenschap er op gericht studenten tot academisch gevormde

deskundigen op te leiden. Maar naast deze wetenschappelijke oriëntatie biedt de opleiding sinds 2009-2010 studenten ook de mogelijkheid om deel te nemen aan een korte beroepsoriënterende stage. Deze stage is vooral bedoeld voor studenten die niet van plan zijn een masteropleiding te volgen.

De studenten met wie de commissie heeft gesproken tijdens het bezoek gaven allemaal aan een masteropleiding te ambiëren, voordat zij de arbeidsmarkt betreden. De studenten gaven echter ook aan dat dit mede kwam doordat zij weinig tot geen zicht hebben op de beroepsperspectieven na de bacheloropleiding. Voor hen was het dan ook geen optie om te stoppen met studeren na de bacheloropleiding. Studenten beschouwen de bacheloropleiding Taalwetenschap niet als een afgeronde opleiding. In het gesprek met de inhoudelijk verantwoordelijken werd echter aangegeven dat de opleiding de onduidelijkheid die studenten bleken te hebben over de beroepsperspectieven na de bacheloropleiding niet ziet als haar verantwoordelijkheid, en niet van plan is hier actie op te ondernemen. Dit verbaasde de commissie, gezien wat de opleiding in de kritische reflectie schrijft over het belang van de mogelijkheid tot het volgen van een beroepsoriënterende stage. De commissie adviseert de opleiding dan ook om dit op te pakken en in samenwerking met de onlangs ingestelde Raad van Advies (bestaande uit twee alumni, twee (potentiële) werkgevers van afgestudeerden, twee senior docenten en twee gevorderde studenten) de vervolgmogelijkheden nader te definiëren, om zo de bacheloropleiding duidelijker neer te zetten als complete en onafhankelijke opleiding en niet slechts een voorbereiding op de masteropleiding. Dit neemt niet weg dat de commissie de academische ambities van de opleiding waardeert.

Overwegingen

De commissie heeft kennisgenomen van de doelstellingen en eindkwalificaties die in de kritische reflectie zijn geformuleerd voor de bacheloropleiding Taalwetenschap. De commissie is van mening dat de doelstellingen en eindkwalificaties passend zijn voor een academische bacheloropleiding binnen het vakgebied van de Taalwetenschap, onder andere door de wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding. Toch wil de commissie de opleiding ook aanraden om de niet-academische arbeidsmarktperspectieven voor de studenten inzichtelijker te maken, niet alleen vanwege de onduidelijkheid op dit gebied voor studenten, maar ook om de bacheloropleiding duidelijker neer te zetten als complete en onafhankelijke opleiding en niet slechts een voorbereiding op de masteropleiding.

Conclusie

Bacheloropleiding Taalwetenschap: de commissie beoordeelt Standaard 1 als ‘voldoende’.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Opbouw en samenhang van het programma

Het programma (zie Bijlage 4) van de bacheloropleiding Taalwetenschap bestaat volgens de kritische reflectie uit een major van 120 EC en twee minoren van elk 30 EC of één minor plus vrije keuze van 30 EC, die tevens ingevuld mag worden met minoronderdelen. Elk studiejaar is opgebouwd uit twee semesters die zijn opgedeeld in twee blokken van zeven weken, elk gevolgd door een onderwijsvrije periode van twee weken voor de voorbereiding op tentamens en de tentamens zelf

Het majorprogramma is opgebouwd uit drie hoofdcomponenten:

- Theoretische Taalkunde (30-50 EC);
- Methodologie (experimenteel) (30 EC);
- Neurolinguïstiek (klinisch) (30-50 EC).

De kritische reflectie beschrijft dat in het eerste jaar de nadruk ligt op kennisverwerving, door middel van inleidende vakken. In het tweede jaar verschuift de nadruk naar specifieke theorievorming, door middel van theoretische verdieping. En in het laatste jaar verschuift de nadruk verder naar toepassing van kennis en academische vaardigheden, door middel van onderzoekscolleges, een werkcollegevorm waarin studenten onder begeleiding een eigen onderzoek doen, werkstukken schrijven en onderzoek presenteren.

De verschillende subdisciplines die gedurende de opleiding behandeld worden komen volgens de kritische reflectie ieder een aantal keren terug in verschillende vakken, met een steeds opklimmende moeilijkheidsgraad. De opleiding probeert in de opbouw van het programma op een 'horizontale' en 'verticale' lijn de verschillende vakken te integreren. In de kritische reflectie schrijft de opleiding dat voor de horizontale samenhang de opleiding probeert om interdisciplinaire verbanden te leggen te leggen tussen de verschillende vakken die studenten op dat moment volgen. Dit wordt gedaan door gebruik te maken van begrippen en analyses uit de verschillende specialisaties binnen de taalwetenschap. Voor de verticale samenhang heeft de opleiding verschillende leerlijnen van vakken ontworpen door de jaargangen heen, met oplopende moeilijkheidsgraad. De opleiding stelt als ingangseis voor vervolgvakken het behalen van het bijbehorende basisvak. Deze oplopende moeilijkheidsgraad komt volgens de opleiding ook terug in de gekozen werkvormen en de bijbehorende toetsvormen van de vervolgvakken. In het eerste jaar worden er meer hoorcolleges gegeven, terwijl dit in het laatste jaar vooral onderzoekscolleges zijn.

In de vrije ruimte mogen studenten kiezen voor twee minoren of één minor plus vrije keuzevakken. In een minor volgen studenten een samenhangend pakket aan cursussen van 30 EC. De minoren geven studenten de mogelijkheid om zich naast hun major verder te specialiseren binnen hun bacheloropleiding. Studenten kunnen twee minoren kiezen uit het

totale facultaire aanbod. Daarnaast kunnen bachelorstudenten Taalwetenschap ook kiezen voor de universitaire minor Neurowetenschappen, of de minor Logopedie aan de Hanzehogeschool. Om toegelaten te worden tot de minor Logopedie van de Hanzehogeschool in Groningen, moeten studenten hun propedeuse (bacheloropleiding Taalwetenschap) hebben afgerond, inclusief het onderdeel Taaltests in de klinische linguïstiek. Tevens vindt er een screening plaats. In plaats van een tweede minor kunnen studenten ook 30 EC besteden aan een samenhangend pakket naar keuze, na goedkeuring van de examencommissie.

Binnen de vrije keuzeruimte kunnen studenten ook een externe stage volgen (via het Stagebureau Letteren of via het Universitair Onderwijs Centrum Groningen), op voorwaarde van een goedgekeurd stageplan. De student krijgt hierbij twee begeleiders, één docent van de opleiding als interne stagebegeleider en een externe begeleider op de betreffende stageplek. De interne begeleider beoordeelt het stageverslag van de student, nadat deze een gesprek heeft gevoerd met de externe begeleider en de student zelf.

De opleiding wordt afgesloten met een bachelorscriptie (10 EC). De opleiding beschouwt de scriptie als een belangrijk instrument om te toetsen of de student voldoet aan de einkwalificaties van de bacheloropleiding. Volgens de kritische reflectie wordt de scriptie qua planning als regulier studieonderdeel behandeld, met vastgestelde deadlines. De student zoekt zelf een scriptiebegeleider, die ook de scriptie beoordeelt. De voorbereiding van de scriptie vindt plaats in een scriptieklas van vijf à zes studenten. De begeleiding bij het schrijven is meestal individueel. De commissie is positief over de manier waarop de opleiding het scriptietraject aanpakt.

Uit de gesprekken met de studenten en de docenten tijdens het visitatiebezoek maakte de commissie op dat de opbouw en inhoud van het programma zoals beschreven in de kritische reflectie in de praktijk zichtbaar is. Studenten gaven aan dat de docenten enthousiast zijn over hun onderzoek en op basis daarvan veel extra achtergrond in de cursussen inbrengen. Op basis van de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek is de commissie van oordeel dat er voldoende samenhang in de opleiding is. Verder is de vakkenopbouw logisch en het programma doordacht. De commissie raadt de opleiding wel aan om dit ook duidelijker uit te werken op papier. Afgaand op de beschrijvingen van de opleiding, vond de commissie de samenhang van het programma aanvankelijk minder overtuigend. De commissie raadt de opleiding ook aan een aantal slordigheden, en daardoor onduidelijkheden, uit het programma te halen. Het gaat hier dan bijvoorbeeld over de namen van vakken, waarbij er wel een deel één is maar er geen deel twee op volgt (o.a. Syntaxis I: Zinsleer). Uit de gesprekken bleek dat deze vervolgvakken er wel waren, maar dat dit niet uit de naam van de vakken viel op te maken.

Uit de gesprekken en de bestudeerde documentatie tijdens het visitatiebezoek bleek dat de nadruk in de opleiding vooral op de neurolinguïstiek ligt. Hoewel de opleiding claimt in het aanbod een evenwichtige verdeling tussen theoretische taalkundevakken en neurolinguïstische vakken te hebben gemaakt, ziet de commissie toch een nadruk in de opleiding op de neurolinguïstiek. Studenten gaven wel aan dat zij duidelijk het onderscheid tussen de twee richtingen herkenden en vaak ook een duidelijke voorkeur hadden voor een van de twee. Op basis van deze voorkeur kozen zij hun keuzevakken, waardoor zij hun opleiding duidelijker in een van de twee richtingen konden profileren. De neurolinguïstische richting blijkt het populairst onder de studenten. De commissie vraagt zich af of studenten die meer geïnteresseerd zijn in theoretische taalkunde wel net zo goed bediend worden met het huidige curriculum als de studenten met de voorkeur voor neurolinguïstiek. De commissie merkte

verder op dat de opleiding misschien kansen laat liggen door de breedte van het vakgebied niet wat meer te benutten, de computerlinguïstiek komt nu bijvoorbeeld niet aan de orde in het programma. De commissie is wel positief over het grote aantal minoren, en de wijze waarop studenten zich hiermee kunnen specialiseren.

De commissie is te spreken over de mogelijkheden tot stage binnen de opleiding. Ook is de commissie positief over de mogelijkheid om logopedievakken aan de Hanzehogeschool Groningen te volgen zodat studenten eventueel in hun masteropleiding de mogelijkheid hebben therapiebevoegdheid te halen. Dit is volgens de commissie een meerwaarde voor de opleiding. En hoewel dit betekent dat studenten hbo-vakken (logopedie) volgen in hun minor, is de commissie van mening dat dit in de huidige opzet geen afbreuk doet aan het academische karakter van de opleiding, gezien de stevige basis aan academisch georiënteerde vakken die studenten al in hun major volgen.

Didactische uitgangspunten

Zoals alle opleidingen van de Faculteit der Letteren hanteert de bacheloropleiding Taalwetenschap een output- of studentgeoriënteerde benadering van het onderwijs (beschreven in de facultaire nota 'Integrale Kwaliteitszorg en Kwaliteitsborging', 2012). Het didactisch concept van de opleidingen Taal- en Letterkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen heeft drie kenmerken: de verwevenheid van onderwijs en onderzoek, een studentgeoriënteerde benadering en een activerende leeromgeving. De kritische reflectie beschrijft hoe dat in praktijk wordt gebracht. Docenten brengen de resultaten van hun onderzoek in tijdens colleges en in werkgroepen en studenten worden vanaf het begin vertrouwd gemaakt met wetenschappelijk onderzoek door het uitvoeren van gerichte, steeds complexere opdrachten. Het programma van elke opleiding biedt studenten de gelegenheid vakken te kiezen die passen bij hun arbeidsmarktperspectief en interesse. De werkvormen zijn erop gericht dat studenten actief aan de slag gaan om zichzelf te ontwikkelen, waarbij ze begeleid en geïnspireerd worden door de docenten. Hoorcolleges worden daarom altijd aangeboden in combinatie met werkcolleges of werkgroepen en studenten maken regelmatig opdrachten en werkstukken. De commissie zag deze facultaire richtlijnen ook duidelijk toegepast binnen de bacheloropleiding Taalwetenschap. Zoals beschreven bij de samenhang van het programma, heeft de opleiding een duidelijke opbouw in moeilijkheidsgraad van de vakken en probeert de opleiding voortdurend vakken op een 'horizontale' en 'verticale' manier met elkaar te verbinden. De commissie vindt dit een passende aanpak en is van oordeel dat er een goede balans is tussen verplichte vakken en keuzeonderdelen.

Tijdens het visitatiebezoek kon de commissie uit de gesprekken met de studenten en de docenten opmaken dat de beschreven didactische uitgangspunten in de praktijk zichtbaar zijn. Studenten zijn op de hoogte van het onderzoek van hun docenten en leren vanaf het begin wetenschappelijke werkstukken te schrijven. Het onderwijs is kleinschalig georganiseerd en de gehanteerde werkvormen zijn divers. Studenten gaven aan dat de docenten makkelijk benaderbaar zijn en dat er veel korte lijnen zijn. De commissie is positief over deze didactische aanpak.

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in het programma

De commissie heeft bekeken hoe de eindkwalificaties door de opleiding vertaald zijn in het curriculum van de opleiding. De commissie heeft daartoe de overeenkomsten tussen de beoogde eindkwalificaties en het curriculum onderzocht, en is tot de conclusie gekomen dat de beoogde eindkwalificaties prima vertaald zijn in het curriculum. In de kritische reflectie beschrijft de opleiding welke studieonderdelen bijdragen aan het realiseren van de verschillende eindtermen. Ook wordt daar een overzicht gegeven van de werk- en

toetsvormen die per vak gehanteerd worden. De commissie is van oordeel dat de gekozen werk- en toetsvormen passend zijn voor de betreffende vakken en dat er voldoende variatie is. Het cursusmateriaal dat door de commissie bekeken is, was ook van gepast niveau.

De commissie is positief over de wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding en is van mening dat alle studenten een stevige basis krijgen in zowel de wetenschappelijke als de maatschappelijke aspecten. Studenten worden goed voorbereid op een verdere wetenschappelijke opleiding. Informatie voor studenten over de beroepsperspectieven na hun bacheloropleiding zou naar het oordeel van de commissie beter kunnen, maar de academische vaardigheden die de studenten tijdens hun opleiding meegekregen hebben zullen van belang zijn op de arbeidsmarkt. De commissie concludeert uit deze informatie dat de opleiding de studenten op een passende wijze voorbereidt op de diverse vervolgmogelijkheden.

Voor de bacheloropleiding Taalwetenschap is internationalisering een belangrijk onderwerp. Volgens de kritische reflectie stimuleert de opleiding studenten om via Erasmusbeurzen en uitwisselprogramma's naar een buitenlandse partnerinstelling te gaan, en probeert de opleiding buitenlandse studenten binnen te halen. Het blijkt alleen dat studenten Taalwetenschap naar verhouding weinig interesse tonen voor een verblijf in het buitenland. Volgens de opleiding komt dit omdat hiertoe, anders dan bij moderne talen- en cultuurstudies, minder direct een aanleiding is. Verder bleek uit de gesprekken met studenten dat het niet mogelijk is om naar het buitenland te gaan wanneer er gekozen wordt voor de minor logopedie. De enige periodes die echt geschikt zijn voor studenten om naar het buitenland te gaan zijn de vrije keuze-/minorperiodes. Als een student een minor Logopedie gaat volgen, blijft er vervolgens geen mogelijkheid over om naar het buitenland te gaan. Aangezien dit een vrij populair traject is, wordt er ook daardoor minder gekozen om naar het buitenland te gaan. In de kritische reflectie wordt vermeld dat met ingang van het collegejaar 2013-2014 een systeem van vier blokken van elk tien weken zal worden ingevoerd, waardoor een buitenlandverblijf mogelijk beter in te passen valt. De commissie is van oordeel dat een buitenlandverblijf voor alle studenten nuttig is voor het verbreden van hun horizon en beveelt de opleiding aan om een buitenlandverblijf nadrukkelijk te blijven stimuleren, zeker wanneer de opleiding zelf aangeeft zich te willen profileren met een internationale oriëntatie. De commissie vindt op dit moment de internationale oriëntatie die de opleiding claimt niet terug in de cijfers van studenten die naar het buitenland gaan of studenten die vanuit het buitenland komen.

Wetenschappelijke vorming

In de kritische reflectie van de bacheloropleiding Taalwetenschap wordt beschreven dat de opleiding het wetenschappelijk onderzoek in de opleiding centraal stelt. Het doel van de opleiding is dat studenten worden opgeleid tot academisch gevormde deskundigen en dat er een basis wordt gelegd voor een onderzoekgericht vervolgtraject. De commissie heeft tijdens het bezoek vastgesteld dat er een sterke verbinding is tussen het onderzoek op het vakgebied en het onderwijs. Dat bleek uit het bestudeerde cursusmateriaal en werd bevestigd door de studenten. Binnen de cursussen wordt veel gebruik gemaakt van wetenschappelijke artikelen. Verder merkten de studenten op dat de docenten enthousiast zijn over hun onderzoek en op basis daarvan veel extra achtergrond in de cursussen inbrengen. Ook gaven de studenten aan op de hoogte te zijn van het onderzoek van hun docenten. De commissie is van mening dat de wetenschappelijke vorming adequaat is georganiseerd. Ook de mogelijkheid die de opleiding biedt om een meer arbeidsmarktgerichte stage te lopen, deden volgens de commissie niets af aan het sterke wetenschappelijke karakter van de opleiding. Dit, gezien de stevige basis aan academisch georiënteerde vakken die alle studenten in de major volgen.

In de scriptie laten de studenten zien dat ze de verworven kennis, inzichten en vaardigheden kunnen benutten voor een onderzoek op basis van een eenduidige onderzoeksvraag en een duidelijk afgebakende dataverzameling. Studenten dienen volgens de opleiding een valide conclusie te kunnen trekken uit eigen onderzoek en dat vast te leggen in een verslag dat voldoet aan de geldende academische normen. Er is een scriptieprotocol beschikbaar met richtlijnen voor vorm en inhoud. De studenten kunnen zelf hun scriptieonderwerp kiezen. Ze lieten de commissie weten dat ze dit onderwerp meestal kiezen tijdens de colleges doordat de docenten op inspirerende wijze vertellen over eigen onderzoek en de onderzoeks- onderwerpen die zij kunnen begeleiden. Studenten vonden dat hun rechten en plichten helder zijn vastgelegd in de Onderwijs- en Examenregeling. De voorbereiding van de scriptie vindt plaats in een scriptieklas van vijf à zes studenten. De begeleiding bij het schrijven is meestal individueel. De commissie is positief over de manier waarop de opleiding het scriptietraject aanpakt.

Studielast en studeerbaarheid

De commissie heeft van de studenten vernomen dat de studielast aan de lichte kant is. Vrijwel alle studenten die de commissie gesproken heeft gaven aan tijd over te houden en gemiddeld niet meer dan dertig uur per week aan de studie te besteden. Dit was vooral het geval tijdens de eerste twee studiejaar, in het derde studiejaar zat volgens de studenten meer uitdaging. De commissie raadt de opleiding aan te bezien hoe het programma geïntensiveerd kan worden zodat het een voltijdse inzet vereist.

Zoals beschreven in de kritische reflectie hanteert de opleiding een Bindend Studieadvies (BSA). Vanaf 1 september 2010 betekende dit dat studenten alleen aan het tweede jaar van hun bacheloropleiding konden beginnen na het behalen van 40 EC of meer. Deze norm is in het collegejaar 2012-2013 verhoogd tot 45 EC en zal mogelijk in 2013-2014 worden verhoogd tot 50 EC. Studenten die onvoldoende studiepunten halen in hun eerste jaar, alsook studenten die twee jaar na de start van hun bacheloropleiding de propedeuse nog niet hebben gehaald moeten hun studie beëindigen. De opleiding heeft een docentmentor aangesteld om de studievoortgang van studenten in het eerste jaar te bevorderen. Deze mentor voert met elke student een intakegesprek aan het begin van de opleiding en na elk tentamenblok volgt een voortgangsgesprek. De studievoortgang wordt in de gaten gehouden, hiervoor worden regelmatig studievoortgangsoverzichten opgesteld door het Bureau Student Zaken (BSZ) van de faculteit.

De instroom voor de bacheloropleiding Taalwetenschap schommelt de laatste jaren rond de vijftig studenten. Het uitvalpercentage lijkt relatief hoog, maar dat geeft volgens de opleiding een vertekend beeld. Vooral in het verleden waren er veel studenten die een jaar Taalwetenschap als tweede studie volgden, of zich inschreven om enkele vakken te volgen. Deze studenten zijn geen hoofdvakkers die de studie staken. De opleiding verwacht dat er in de toekomst steeds minder studenten een tweede studie volgen als gevolg van landelijke maatregelen om studievertraging tegen te gaan. De opleiding geeft in de kritische reflectie aan dat het erop lijkt dat de uitval in het eerste jaar door de invoering van het Bindend Studieadvies in 2010-2011 licht gedaald is. Daarnaast slaagt voor de afzonderlijke vakken een ruime meerderheid van de studenten. Volgens de opleiding zijn de rendementen over het algemeen bevredigend en liggen deze in ieder geval voor de propedeuse boven het facultair gemiddelde. De commissie is het eens met de opleiding dat de rendementen van de opleiding vrij hoog zijn. Verder is de commissie positief over de manier waarop de opleiding de studievoortgang van de studenten monitort en begeleidt.

Zowel in de kritische reflectie als in de gesprekken met docenten werd vermeld dat er scriptieclasses georganiseerd worden voor de studenten die beginnen aan hun bachelorscriptie. Deze (verplichte) scriptieclasses worden ingezet als maatregel om de studievoortgang te bevorderen. De scriptie wordt hierdoor als een normale cursus behandeld, er zijn gezamenlijke ondersteunende scriptiecolleges en vastgestelde deadlines. Verder blijft de scriptie een individueel traject. Studenten zoeken zelf naar een begeleider voor hun scriptie. De commissie is positief over deze aanpak.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio

Voor de uitvoering van de bacheloropleiding Taalwetenschap is volgens de kritische reflectie 2.20 fte beschikbaar. In het collegejaar 2012-2013 waren er vier hoogleraren, drie universitair hoofddocenten, vijf universitair docenten, een promovendus en een onderzoeker bij het onderwijsprogramma betrokken. Alle medewerkers die onderdeel uitmaken van de vaste onderwijsstaf zijn gepromoveerd. Ook hebben zij allemaal een gecombineerde onderwijs-onderzoeksaanstelling. Dit om te garanderen dat voldoende onderzoekers betrokken zijn bij het onderwijs.

De faculteit streeft ernaar dat 80% van de docenten in 2015 over een Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) beschikt. Nieuwe docenten volgen in het eerste jaar van hun aanstelling een BKO-cursus. Stafleden met meer dan vijf jaar onderwijservaring kunnen een verkorte procedure volgen op basis van een zelfevaluatie en een dossier. Bij de bacheloropleiding Taalwetenschap hebben vier stafleden de BKO behaald, zijn vijf stafleden bezig met het versnelde traject en is één persoon met het reguliere traject bezig. De commissie adviseert de opleiding het BKO-proces goed te monitoren en voortvarend uit te voeren. De commissie is verder van oordeel dat de staf van de opleiding in aantal en in kwaliteit voldoende toegerust is voor zijn taken. De studenten gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat ze tevreden zijn over het contact dat zij hebben met de docenten.

Studiebegeleiding

Voor aankomende studenten verzorgen de faculteit en de opleiding volgens de kritische reflectie op verschillende manieren voorlichting. Er wordt door studieadviseurs, docenten en soms ook studenten onder andere voorlichting gegeven bij middelbare scholen en hbo-instellingen. Daarnaast neemt de opleiding deel aan het jaarlijks RUG-breed georganiseerde Collegecarrousel (college met opdrachten voor middelbare scholieren).

Voor de interne voorlichting maakt de opleiding gebruik van verschillende communicatiekanalen: informatiebijeenkomsten per cohort, berichten op de Taalwetenschap Community in de elektronische leeromgeving Nestor, en individuele voorlichting door de studieadviseur. Voor persoonlijk individueel studieadvies kunnen studenten terecht bij de studieadviseur. In het eerste jaar van de bacheloropleiding worden er voorlichtingsbijeenkomsten gehouden over de keuze van de minor. In het tweede en derde jaar van de bacheloropleiding gaan de voorlichtingsbijeenkomsten over internationale uitwisseling, keuzeonderdelen in de major en de vrije keuzeruimte. En in het derde jaar worden er voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd over de mogelijke vervolgmastervopleidingen binnen of buiten de Rijksuniversiteit Groningen en over beroepsmogelijkheden na de opleiding.

Voor alle bachelorstudenten wordt actuele informatie verspreid via de Taalwetenschap Community op Nestor (bijvoorbeeld belangrijke data voor inschrijving en actuele mededelingen over veranderingen van roosters, docenten of college-aanbod). Ten slotte heeft de jaarlijkse scriptiedag met lezingen van alumni ook een voorlichtende functie.

Volgens de kritische reflectie biedt de opleiding sinds 2009-2010 studenten ook de mogelijkheid om deel te nemen aan een korte beroepsoriënterende stage. Deze stage is vooral bedoeld voor studenten die niet van plan zijn een masteropleiding te volgen. De stage blijkt echter niet populair onder studenten: in 2009-2010 volgde slechts één bachelorstudent Taalwetenschap een stage en in 2010-2011 waren dit twee studenten. In de kritische reflectie beschrijft de opleiding dat deze lage cijfers weergeven dat afgestudeerde bachelorstudenten hun opleiding doorgaans voortzetten met een masteropleiding. De opleiding geeft echter aan dat zij ondanks deze cijfers van mening is dat de mogelijkheid een stage te volgen tijdens het bachelortraject in het belang is van tenminste een deel van de studenten. De studenten met wie de commissie heeft gesproken tijdens het bezoek gaven allemaal aan een masteropleiding te ambiëren voordat zij de arbeidsmarkt zouden betreden. De studenten gaven echter ook aan dat dit mede kwam doordat zij weinig tot geen zicht hebben op de beroepsperspectieven na de bacheloropleiding.

De commissie is van oordeel dat de voorlichting die de opleiding verzorgt adequaat is. Er worden verschillende communicatiekanalen ingezet en de belangrijkste onderwerpen worden gedekt. De opleiding biedt voorlichting aan over buitenlandverblijf en stagemogelijkheden. Tijdens het visitatiebezoek bleek echter dat deze informatie niet altijd bij de studenten terecht komt. Studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat zij eigenlijk alleen naar dat soort specifieke voorlichtingsbijeenkomsten gingen op het moment dat zij ook al daadwerkelijk interesse hadden hierin. De commissie raadt de opleiding aan informatie over buitenlandverblijf, stagemogelijkheden, en in het algemeen over de beroepsperspectieven na de bacheloropleiding breder te verspreiden onder studenten. Mogelijk door dit minder gecentreerd te doen in alleen specifieke voorlichtingsbijeenkomsten, maar studenten bewuster op verschillende momenten te herinneren aan de mogelijkheden die er zijn.

Opleidings specifieke voorzieningen en kwaliteitszorg

De commissie heeft vastgesteld dat de bibliotheekfaciliteiten prima zijn. De studenten gaven aan dat de collectie uitgebreid is en dat er veel tijdschriftabonnementen zijn. De databases zijn ook digitaal vanuit huis zeer goed bereikbaar, de commissie vond dit positief. Aan het begin van de opleiding krijgen studenten een goede instructie in het benutten van de bibliotheekvoorzieningen. Zowel in de Universiteitsbibliotheek (UB) als in de Letterenbibliotheek (LB) zijn voldoende studieplekken. Beide liggen op loopafstand van elkaar. Later dit jaar zal de collectie van de LB worden ondergebracht in de UB. Daar zal volgens het management nog steeds sprake zijn van een open opstelling en speciale kasten met materiaal voor werkcolleges. De openingstijden van de UB zullen worden uitgebreid en de werkplekken in de LB zullen behouden blijven. Hiermee zal naar het oordeel van de commissie het goede voorzieningenniveau gegarandeerd blijven. Ook de collegezalen zijn volgens studenten goed uitgerust. De elektronische leeromgeving van de RUG, Nestor, wordt volgens de studenten goed ingezet ter ondersteuning van de vakken. Ook wordt de portal gebruikt als een informatiemedium richting studenten.

De faculteit heeft een integraal kwaliteitszorgsysteem dat is vastgelegd in nota's die in januari 2012 zijn vastgesteld op basis van een herziening van de eerdere nota uit 2004. De hoofdlijnen ervan zijn beschreven in Nederlands- en Engelstalige brochures voor docenten en studenten: 'Wat elke docent moet weten over kwaliteitszorg en kwaliteitsborging' en 'Wat elke student moet weten over kwaliteitszorg en kwaliteitsborging'. De commissie heeft hiervan met instemming kennisgenomen.

Uit de verschillende gesprekken tijdens de visitatie bleek dat elke cursus eenmaal per twee of drie jaar geëvalueerd wordt, tenzij het gaat om een nieuw programma. In dat geval worden de

cursussen allemaal geëvalueerd. Voor de evaluatie is de afgelopen jaren een digitaal systeem gebruikt. De respons daarop was teleurstellend laag. De studenten gaven de commissie desgevraagd aan dat ze de digitale formulieren onvoldoende toegesneden vonden op de te evalueren cursussen. Ze vonden het vooral storend dat de formulieren geen ruimte bieden voor aanvullende opmerkingen. Het management van de faculteit informeerde de commissie dat binnenkort een nieuw digitaal systeem, Digital Blue, zal worden gebruikt bij studieonderdelen met meer dan dertig studenten. Voor kleinere cursussen zullen papieren formulieren worden gebruikt. De commissie vindt het terecht dat er gezocht is naar een nieuw systeem omdat de zeer lage respons aangaf dat het oude niet werkte. Ze adviseert de faculteit ervoor te zorgen dat de nieuwe digitale formulieren de mogelijkheid bieden voor open opmerkingen naast de gesloten vragen. Daarnaast beveelt de commissie aan te onderzoeken of de respons kan worden verhoogd door bijvoorbeeld de behaalde tentamencijfers pas vrij te geven na invulling van de enquête.

De commissie vernam tijdens het bezoek dat veel docenten hun cursussen de afgelopen periode mondeling hebben geëvalueerd, onder andere door de lage respons op de digitale enquêtes. Vaak gebeurde dat al tijdens de cursus. Dat heeft volgens informatie van de studenten ook vaak geleid tot verbeteringen. De commissie vernam dit met instemming, maar wijst erop dat bij een dergelijke informele aanpak documentatie over de kwaliteit van de cursussen ontbreekt. Het is daarom niet genoeg voor een systematisch systeem van kwaliteitszorg. De commissie hoopt dat de nieuwe aanpak zal leiden tot meer betrokkenheid van de studenten bij de evaluatie en een beter inzicht in de kwaliteit van het geboden onderwijs.

Tijdens het bezoek heeft de commissie gesproken met een aantal leden van de opleidingscommissies. De opleidingscommissies zijn conform de wettelijke bepalingen paritair samengesteld. De studentleden krijgen een introductiebijeenkomst over hun rechten en plichten. Ze gaven in het gesprek aan dat ze nauw contact onderhouden met de studievereniging en met hun achterban, bijvoorbeeld door na een werkcollege de agenda van de eerstkomende vergadering van de opleidingscommissie te bespreken. Er zijn ook personele unies tussen de opleidingscommissies en de Raden van Advies (bestaande uit twee alumni, twee (potentiële) werkgevers van afgestudeerden, twee seniordocenten en twee gevorderde studenten) van de diverse opleidingen.

Het viel de commissie tijdens het bezoek op dat de indeling en werkwijze van een aantal opleidingscommissies niet zijn aangepast aan de nieuwe onderwijsorganisatie. Bij Taalwetenschap is er momenteel sprake van drie opleidingscommissies:

- één voor de bacheloropleiding Taalwetenschap en het programma Neurolinguïstiek van de masteropleiding Taalwetenschappen;
- één voor het programma Applied Linguistics van de masteropleiding;
- één voor het programma Theoretische Taalkunde van de masteropleiding.

De commissie adviseert de faculteit met klem op korte termijn twee opleidingscommissies in te stellen, één voor de bacheloropleiding en één voor de nieuwe brede masteropleiding. Naar het oordeel van de commissie is dat een voorwaarde om zorg te dragen voor de kwaliteitsbewaking van beide opleidingen en om de kansen van de programmaherziening te kunnen benutten. De commissie adviseert de opleidingscommissies één of twee keer per jaar een gezamenlijk overleg te plannen om ervaringen uit te wisselen, bijvoorbeeld met het nieuwe evaluatiesysteem, en deze te benutten voor verdere verbetering.

Iedere opleidingscommissie komt tenminste viermaal per jaar bij elkaar, maar in het afgelopen jaar is het vergaderschema intensiever geweest vanwege de programmaherziening. De opleidingscommissies bespreken alle cursusevaluaties en evalueren ook de samenhang tussen de cursussen en de opbouw van het programma. Bij klachten over een cursus neemt de voorzitter van de opleidingscommissie contact op met de betrokken docent en eventueel met de betreffende leidinggevende. De commissie vernam met instemming dat dit in het algemeen effectief is. De commissie concludeert dat de opleidingscommissie inhoudelijk adequaat functioneert.

Overwegingen

De commissie heeft onderzocht of de onderwijsleeromgeving zo is ingericht dat studenten de beoogde eindtermen kunnen behalen. Op basis van informatie uit de kritische reflectie en uit de gesprekken die tijdens het bezoek hebben plaatsgevonden stelt de commissie vast dat het onderwijsprogramma een heldere opbouw heeft met een voldoende samenhang binnen het programma. De commissie is van mening dat het programma goed is doordacht en de noodzakelijke onderdelen bevat om studenten zowel wetenschappelijk als maatschappelijk een gedegen opleiding te bieden. De commissie raadt de opleiding alleen aan om dit ook duidelijker uit te werken op papier. De commissie is positief over het profiel van de opleiding, waarin zij kiest voor een duidelijk neurolinguïstisch/psycholinguïstisch profiel naast een theoretisch taalkundig profiel. De commissie merkte alleen op dat er een scheve verdeling lijkt te ontstaan tussen de subdisciplines theoretische taalkunde en neurolinguïstiek, doordat de neurolinguïstische richting veel populairder blijkt onder studenten.

De commissie is positief over de gehanteerde didactische aanpak en de wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding. Studenten raken door de onderzoekscolleges vertrouwd met de wetenschappelijke werkwijze en bouwen hun academische vaardigheden uit. De commissie is van oordeel dat de studenten op die manier een adequate onderzoekstraining krijgen en voldoende worden voorbereid op het schrijven van het eindwerkstuk, de bachelorscriptie. Hoewel de commissie de wetenschappelijke aanpak van de opleiding erg waardeert, wil zij de opleiding toch meegeven meer aandacht te besteden aan de informatievoorziening aan studenten over de beroepsperspectieven na hun bacheloropleiding.

De gehanteerde werkvormen zijn voldoende gevarieerd en kleinschalig. De commissie is positief over de grote keuzemogelijkheden met betrekking tot de minoren. Vooral de mogelijkheid om vakken Logopedie aan de Hanzehogeschool Groningen te volgen zodat studenten eventueel in hun masteropleiding de mogelijkheid hebben een therapiebevoegdheid te halen vindt de commissie een meerwaarde voor de opleiding. Het feit dat dit betekent dat studenten een aantal hbo-vakken volgen, vindt de commissie geen afbreuk doen aan het academisch niveau van de opleiding, gezien de stevige basis aan academisch georiënteerde vakken die alle studenten in de major volgen.

De commissie adviseert de opleiding het belang van een buitenlands studieverblijf te blijven benadrukken omdat op dit moment de deelname achterblijft bij de verwachtingen van de commissie voor een opleiding op het gebied van de taal- en letterkunde.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de bacheloropleiding Taalwetenschap wordt uitgevoerd door een ervaren groep docenten die zowel in onderwijs als onderzoek actief zijn. De studenten zijn tevreden over hun docenten en vinden dat ze goed begeleid worden. Volgens de studenten zijn de docenten makkelijk benaderbaar en zijn er veel korte lijnen. Wat betreft de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO), adviseert de commissie de opleiding dit proces

goed te monitoren en voortvarend uit te voeren, aangezien dit nog een proces is dat in volle gang is.

De studielast is volgens de commissie aan de lichte kant, vooral in de eerste twee studiejaar. De commissie ondersteunt het voornemen van de opleiding om het scriptieproces nadrukkelijker te begeleiden om zo studievertraging in te perken.

De opleiding biedt de studenten volgens de commissie prima faciliteiten. De opleidingscommissie draagt zorg voor de kwaliteitsbewaking van het programma. De commissie adviseert de faculteit wel met klem de indeling van de opleidingscommissies aan te passen zodat per bachelor- en masteropleiding één opleidingscommissie verantwoordelijk is. Op dit moment lopen de verantwoordelijkheden van de verschillende opleidingscommissies door elkaar. De opleidingscommissies functioneren naar het oordeel van de commissie inhoudelijk voldoende, maar de opleiding laat kansen op het gebied van kwaliteit zorg liggen door deze indeling van opleidingscommissies. Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, de begeleiding en de faciliteiten de studenten in staat stellen het beoogde eindniveau te behalen.

Conclusie

Bacheloropleiding Taalwetenschap: de commissie beoordeelt Standaard 2 als ‘voldoende’.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Toetsbeleid

De examencommissie Nederlands, Communicatie, Informatiekunde en Taalwetenschap (NCIT) is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de toetsing bij de bacheloropleiding Taalwetenschap. Deze commissie is per oktober 2012 van start gegaan met haar werkzaamheden. Voordien waren er examencommissies voor de afzonderlijke opleidingen. Met de nieuwe opzet beoogt de faculteit tot grotere uniformiteit in beoordeling en toetsing te komen. De faculteit bevordert dit door onder andere basisteksten en voorstellen te ontwikkelen die door de verschillende examencommissies per opleidingencluster nader kunnen worden ingevuld of uitgewerkt binnen een bepaalde bandbreedte. Er vindt onder leiding van de portefeuillehouder onderwijs overleg tussen de examencommissies plaats om ervaringen uit te wisselen. Er is ambtelijke ondersteuning geregeld en leden krijgen uren voor hun deelname.

De examencommissie NCIT heeft een toetsprotocol opgesteld dat de te hanteren spelregels voor de toetsing heeft vastgelegd: opstellen en beoordelen van toetsen, normering van de beoordeling en publicatie van de uitslagen. Op basis van het toetsprotocol worden er per cursus studiehandleidingen en toetsplannen opgesteld. Toetsen worden altijd door een collega-docent beoordeeld voordat ze vermenigvuldigd worden.

De onderwerpen die de examencommissie NCIT gaat oppakken zijn: afstemming van beleid op het gebied van vrijstellingen en invulling van vrije ruimte en keuze van afwijkende minoren, zodat criteria voor toestemming hiervan over de opleidingen heen gelijkgetrokken worden. Daarnaast zal gewerkt worden aan een algemeen scriptieprotocol. Tot slot zullen per semester de toetsresultaten worden gemonitord waarbij opvallende uitkomsten aanleiding zullen zijn voor bespreking in de examencommissie en het afdelingsbestuur. De commissie is positief over de inhoud van de plannen, maar constateert dat deze nog niet zijn geïmplementeerd. De commissie raadt de opleiding aan om alle gepresenteerde examencommissieplannen zo snel mogelijk ten volle uit te voeren.

De commissie heeft tijdens het bezoek een aantal toetsen van de bacheloropleiding Taalwetenschap ingezien en vastgesteld dat ze aan de geldende kwaliteitscriteria voldoen. Ze passen bij de leerdoelen van de vakken, zijn goed geconstrueerd en van het vereiste niveau. Voor de studenten is een scriptieprotocol beschikbaar waarin ook de beoordelingscriteria zijn omschreven. De scriptie wordt beoordeeld op de aanpak (formulering van de onderzoeksvraag en de gebruikte methoden) van het onderwerp en de wijze van behandeling, de argumentering van de conclusies, het gebruik van bronnen en secundaire literatuur, de presentatie en compositie van het verslag en de getoonde zelfstandigheid. De docent die de individuele begeleiding op zich neemt, is tevens de beoordelaar van de scriptie. Een tweede lezer is volgens de opleiding meestal niet noodzakelijk, maar in voorkomende gevallen wel mogelijk. De commissie vindt het onjuist om bij de bachelorscriptie slechts één beoordelaar te in te zetten. De opleiding geeft zelf aan dat de bachelorscriptie voor de opleiding een

belangrijk instrument is om te toetsen of de student voldoet aan de eindkwalificaties van de bacheloropleiding. De commissie is het hiermee eens en raadt dan ook aan om net als bij de masteropleidingen steeds een tweede lezer in te zetten bij de bachelorscriptie.

De student die een stage volgt schrijft een eindverslag. Een docent van de opleiding treedt op als interne stagebegeleider; op de betreffende werkplek moet ook een verantwoordelijke externe begeleider beschikbaar zijn. Het verslag wordt beoordeeld door de interne begeleider, nadat deze een gesprek heeft gevoerd met de externe begeleider en de student zelf.

De commissie stelt vast dat de wettelijke taken van de examencommissie met grote vertraging zijn opgepakt, maar concludeert tevens dat de wil om te convergeren zichtbaar is. Ze adviseert de opleiding de voorgenomen stappen met spoed uit te voeren. De commissie beveelt aan gezamenlijke afspraken over de minimumomvang en de beoordelingscriteria van de scripties te maken. Ook adviseert ze dat alle scripties standaard met behulp van Ephorus op plagiaat en fraude worden gecontroleerd. Ephorus wordt nu door verschillende docenten op verschillende manieren gebruikt. Sommigen laten studenten al hun opdrachten digitaal inleven via Ephorus in Nestor, terwijl anderen Ephorus alleen gebruiken bij verdenking van plagiaat.

Gerealiseerd eindniveau

De commissie heeft steekproefsgewijs vier bachelorscripties gelezen om te beoordelen of het eindniveau gerealiseerd wordt. De commissie heeft zowel scripties bekeken die net voldoende waren beoordeeld als scripties die als goed waren beoordeeld. De oordelen van de commissie kwamen overeen met die van de opleiding. Volgens de commissie blijkt uit de scripties dat de studenten in staat zijn om een onderzoeksvraag te formuleren en te onderbouwen met gegevens uit de literatuur. Op grond daarvan konden ze een onderzoek uitvoeren en daarover op controleerbare wijze en volgens academische normen rapporteren. De commissie stelt vast dat studenten het beoogde eindniveau daadwerkelijk behalen.

De kritische reflectie vermeldt dat er een enquête wordt voorbereid die zal worden afgenomen onder alumni. De uitkomsten daarvan zullen worden besproken in de Raad van Advies en zullen informatie opleveren over de positie van afgestudeerde bachelorstudenten. De commissie meent dat deze informatie benut kan worden om studenten een beter beeld te geven van hun mogelijkheden op de arbeidsmarkt en om de opleiding zo nodig aan te passen

Overwegingen

De commissie heeft op basis van het bestudeerde studiemateriaal en documentatie vastgesteld dat het niveau van toetsen van de bacheloropleiding Taalwetenschap adequaat is. De toetsvragen waren volgens de commissie van het juiste niveau, oplopend in moeilijkheidsgraad en passend voor de betreffende doelstellingen van de vakken. Er zijn regelingen rondom de toetsen en de spreiding daarvan over het studiejaar. Er is een uitgewerkt plagiaatbeleid wat betreft sancties. Wel adviseert de commissie dat alle scripties standaard met behulp van Ephorus op plagiaat en fraude worden gecontroleerd.

De faculteit heeft examencommissies ingesteld die verantwoordelijk zijn voor de toetskwaliteit van meerdere opleidingen. Voor de bacheloropleiding Taalwetenschappen is dat de examencommissie Nederlands, Communicatie, Informatiekunde en Taalwetenschap. Tijdens het bezoek bleek echter dat de examencommissies pas recent gestart zijn met hun wettelijk bepaalde werkzaamheden. De commissie raadt met klem aan op korte termijn te zorgen voor de correcte werking van de examencommissie.

De commissie is van oordeel dat het beoogde eindniveau van de opleiding door de studenten wordt gerealiseerd in de bachelorscripties. De scripties die de commissie heeft bekeken voldeden aan de eisen die aan een wetenschappelijk stuk op bachelorniveau gesteld mogen worden. Op basis van de beoordeelde scripties concludeert de commissie dat de opleiding haar studenten adequaat opleidt tot het beoogde niveau van een academische bachelor.

Conclusie

Bacheloropleiding Taalwetenschap: de commissie beoordeelt Standaard 3 als ‘voldoende’.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de bacheloropleiding Taalwetenschap op de drie standaarden aan de eisen voldoet. De doelstellingen van de opleiding, zoals geformuleerd in de beoogde eindtermen, zijn van het vereiste niveau en passend voor dit wetenschapsgebied. De opzet en organisatie van het onderwijsprogramma zijn doordacht en de bijbehorende begeleiding en voorzieningen stellen de studenten in staat de beoogde leerdoelen te realiseren. Aan de hand van de toetsen en scripties stelt de commissie vast dat er een academisch niveau wordt behaald en dat de opleiding de studenten adequaat voorbereidt op hun verdere carrière.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Taalwetenschap* als ‘voldoende’.

III: Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur aan de Rijksuniversiteit Groningen. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde (eind)scripties en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleiding zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Standaard 1: Beoogde eindtermen

De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en concludeert dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

De bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur beoogt studenten op te leiden in alle velden van de neerlandistiek: de historische letterkunde, moderne letterkunde, taalkunde en taalbeheersing. Ze leren tekst en taal te zien als onderdeel van de cultuur in brede zin en beheersen de relevante onderzoeksbenaderingen om gesproken en geschreven taaluitingen te analyseren in hun historische en culturele context. De commissie stelt vast dat de doelstellingen aan internationale maatstaven voor een academische bacheloropleiding voldoen.

De opleiding bereidt studenten vooral voor op een aansluitende masteropleiding. Afgestudeerden kunnen met hun bachelordiploma ook direct de arbeidsmarkt betreden, maar de opleiding besteedt daar bij de doelstellingen weinig aandacht aan. De commissie adviseert dit aspect in overleg met de Raad van Advies nader uit te werken.

Standaard 2: Ondernijmsleeromgeving

De bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur omvat drie studiejaar van elk 60 EC. In het eerste jaar krijgen de studenten een brede basis in de vier richtingen historische letterkunde, moderne letterkunde, taalkunde en taalbeheersing. Vanaf het tweede jaar hebben de meeste modules een verdiepend karakter. In het derde jaar kiezen de studenten een van de vier richtingen als hun specialisatie. Binnen de gekozen richting volgen ze een specialisatiemodule en schrijven ze hun eindwerkstuk, de bachelorscriptie.

Studenten kiezen vanaf het eerste jaar een minor, een samenhangend pakket cursussen van in totaal 30 EC. Daarnaast is er 30 EC vrije ruimte, die deels gebruikt kan worden voor een korte stage. Door deze keuzeruimte kunnen studenten zich voorbereiden op een bepaalde masteropleiding of positie op de arbeidsmarkt. De opleiding verschaft naar het oordeel van de commissie voldoende informatie en mogelijkheden voor stages, maar er wordt tot nu toe niet veel gebruik van gemaakt. Weinig studenten benutten de mogelijkheid een periode in het buitenland te studeren. De commissie adviseert de opleiding dit nadrukkelijker te stimuleren.

De commissie vindt het programma helder opgebouwd met een voldoende balans tussen diepgang en mogelijkheden tot verbreding. De commissie vindt dat de cursussen onderling goed samenhangen. Algemeen theoretische vakken als taalkunde, literatuurwetenschap en

methodologie zijn geïntegreerd in de vakspecifieke onderdelen. Aanvullend beveelt de commissie aan wetenschapsfilosofie expliciet in het programma op te nemen.

De commissie heeft vastgesteld dat er voldoende personeel is voor de opleiding Nederlandse taal en cultuur en dat de docenten voor hun taken zijn toegerust. Het onderwijs is nauw verweven met het onderzoek van de docenten. Andere didactische uitgangspunten zijn de activerende opzet van het onderwijs en de studentgeoriënteerde aanpak. Hoorcolleges worden altijd gecombineerd met werkcolleges.

De opleiding kent de laatste jaren een stabiele instroom van ongeveer zestig studenten. Door de invoering van het BSA is het studietempo in de propedeuse verhoogd en de opleiding verwacht dat dit zal leiden tot hogere bachelorrendementen. Volgens de kritische reflectie hanteert de opleiding daartoe inmiddels een strakkere tijdsplanning met handhaving van deadlines. Er zijn geen struikelvakken in het programma. De commissie adviseert de studielast te intensiveren omdat tijdens het bezoek bleek dat vrijwel niemand van de studenten meer dan dertig uur aan de studie besteedt.

De voorlichting aan studenten vooraf en tijdens de studie is naar het oordeel van de commissie adequaat georganiseerd. Ook de studiebegeleiding functioneert naar behoren: in het eerste jaar is er een mentorensysteem en gedurende de hele opleiding kunnen studenten een beroep doen op de studieadviseur. De faciliteiten (elektronische leeromgeving, bibliotheek en studieplekken) zijn prima.

De opleiding heeft een uitgewerkt kwaliteitszorgbeleid dat in de praktijk redelijk functioneert, maar de response van studenten op de digitale evaluatieformulieren is teleurstellend laag. De commissie adviseert te bezien of door aanvullende maatregelen hier verbetering in bereikt kan worden.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen

De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen van de opleiding Nederlandse taal en cultuur aan de toetstechnische eisen voldoen, maar ze vindt dat het aandeel toetsen met gesloten vragen te hoog is. Er worden nauwelijks essays geschreven. De regelingen rondom de toetsen en de spreiding over het studiejaar zijn aan de maat. Er is een uitgewerkt plagiaatbeleid.

De faculteit heeft examencommissies ingesteld die verantwoordelijk zijn voor de toetskwaliteit van meerdere opleidingen. Voor Nederlandse taal en cultuur is dat de examencommissie Nederlands, Taal, Communicatie en Informatie (NTCI). Tijdens het bezoek bleek dat de examencommissies in hun huidige vorm pas recent gestart zijn met hun werkzaamheden waardoor er nog flinke stappen gezet moeten worden. De commissie beveelt de examencommissie met klem aan op korte termijn te zorgen voor een uniform beleid zodat de studenten van alle opleidingen op vergelijkbare wijze worden beoordeeld. Dat betekent voor de opleiding Nederlandse taal en cultuur dat scripties door twee docenten moeten worden beoordeeld.

De bachelorscripties die de commissie gelezen heeft laten zien dat het beoogde eindniveau van de opleiding door de studenten voldoende tot goed wordt gerealiseerd. Zij voldoen alle aan de eisen die aan een wetenschappelijk werkstuk op bachelorniveau gesteld worden.

Op basis van de beoordeelde scripties concludeert de commissie dat de opleiding haar studenten adequaat opleidt tot het beoogde niveau van een academische bachelor.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 3 oktober 2013

Prof. dr. Th. D'haen
voorzitter

Dr. M.J.H. van der Weiden
secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

---

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader

De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie Bijlage 2). Dit kader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal, en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens het gemeenschappelijke referentiekader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het referentiekader het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifieke referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in verschillende rubrieken, namelijk:

- kennis;
- vaardigheden/wetenschappelijke vorming;
- academische vaardigheden en attitude;
- afstemming op het afnemend veld.

Daarnaast stelt het domeinspecifieke referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goede onderlegger vormt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontleen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen

De kritische reflectie beschrijft als doel van de opleiding Nederlandse taal en cultuur om studenten een academische opleiding te bieden op het gebied van de historische letterkunde, moderne letterkunde, taalkunde en taalbeheersing van het Nederlands vanuit een breder cultuur(historisch) georiënteerd perspectief. De afgestudeerde bachelor kan met succes functies uitoefenen waarvoor academische kennis en vaardigheden op bachelorniveau op deze gebieden vereist dan wel wenselijk zijn. Daarnaast worden studenten voorbereid op de ingangseisen voor toelating tot aansluitende masteropleidingen.

De beoogde eindtermen van de opleiding zijn in de kritische reflectie omschreven. Daarbij heeft de opleiding de indeling van de Dublin-descriptoren gebruikt. Aan het eind van de opleiding hebben afgestudeerden:

- kennis van en inzicht in historische en moderne literaire teksten en van de context waarin deze zijn en worden geschreven, kennis van en inzicht in letterkundige theorieën en literaire analysemethoden;
- kennis van en inzicht in theorieën over universele taalsystematiek en taalkundige analysemethoden, kennis van de kenmerken van het huidige Nederlands en van dat uit vroegere tijden;
- kennis van en inzicht in theorieën betreffende taalgebruik en taalvaardigheid, in analyse-, ontwerp- en evaluatiemethoden op het terrein van taalgebruik en taalvaardigheid.

De opleiding wil een interdisciplinair, contextgericht perspectief bieden op taal en literatuur. Daarnaast wil ze de studenten laten kennismaken met hermeneutisch, tekstanalytische benaderingen van taaluitingen en met meer empirische benaderingen uit de linguïstiek, sociologie, antropologie en psychologie. Met behulp daarvan kunnen taal en tekst worden bestudeerd in relatie tot cultuur en maatschappij in heden en verleden.

De doelstellingen beogen dat afgestudeerden de verworven kennis en inzicht kunnen toepassen bij onderzoek op middenniveau. Daartoe hebben ze het vermogen om door kritische reflectie op de literatuur onderzoeksvragen te formuleren, bij te stellen en voorgestelde antwoorden te evalueren. Ze kunnen relevante gegevens verzamelen en interpreteren met het doel een oordeel te vormen. Daarnaast hebben ze geleerd te communiceren over wetenschappelijke discussies met specialisten en niet-specialisten in woord en geschrift. Tot slot hebben ze leervaardigheden verworven waarmee ze zelfstandig kunnen verder leren. Zie Bijlage 3 voor een overzicht van de doelstellingen.

Voor de onderscheiden categorieën (kennis en inzicht, toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvermogen, communicatie en leervaardigheden) zijn de eindtermen naar het oordeel van de commissie helder en specifiek omschreven. Ze bieden hierdoor een bruikbaar handvat om de opleiding te structureren.

Bij de formulering van de doelstellingen heeft de opleiding zich georiënteerd op andere opleidingen Neerlandistiek in binnen- en buitenland. De opleiding acht zich in haar allround neerlandistische karakter het meest vergelijkbaar met die in Nijmegen, Utrecht en Amsterdam (UvA). Wat betreft de interdisciplinaire en contextgerichte opzet is ze ook goed vergelijkbaar met de opleidingen in Antwerpen, Leuven en Gent. De commissie waardeert het gekozen profiel.

Niveau en oriëntatie

De geformuleerde doelstellingen leggen een sterke nadruk op het wetenschappelijke karakter van de opleiding. Studenten worden geacht de aangeleerde kennis en inzichten op een academische manier te kunnen toepassen. De commissie vindt dat de doelstellingen op het niveau van een wo-bachelor zijn beschreven.

De opleiding stelt gediplomeerden in staat in te stromen in verschillende masteropleidingen en in functies op middenniveau. De kritische reflectie geeft geen specificatie van relevante masteropleidingen of van de mogelijkheden die afgestudeerden met hun bachelordiploma op de arbeidsmarkt hebben. De studenten met wie de commissie heeft gesproken ambieerden allemaal een masteropleiding voordat ze de arbeidsmarkt zouden betreden. Ze noemden de onderzoeksmaster, de masteropleidingen Neerlandistiek, Journalistiek en de educatieve master. Naar het oordeel van de studenten spant de opleiding zich voldoende in om informatie te bieden over de arbeidsmarkt mogelijkheden voor wie niet wil doorstuderen. De commissie adviseert de opleiding deze activiteiten met betrekking tot de vervolgmogelijkheden in samenwerking met de onlangs ingestelde Raad van Advies voort te zetten.

Overwegingen

De commissie heeft kennisgenomen van de doelstellingen die in de kritische reflectie zijn geformuleerd voor de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur. De commissie vindt dat de doelstellingen aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor een academische bachelor door hun accent op theoretische en methodologische kennis en inzicht en op het vermogen deze kennis en inzichten toe te passen bij het analyseren en beoordelen van informatie. Ook de expliciete vermelding van nagestreefde onderzoeks- en communicatievaardigheden en zelfstandigheid zijn naar het oordeel van de commissie adequaat. De formuleringen zijn helder zodat het overzicht van de doelstellingen een bruikbaar instrument is voor de vormgeving van de opleiding.

De commissie is van oordeel dat het gekozen allround profiel goed gekozen is. De commissie erkent dat de meeste gediplomeerden doorstuderen in een masteropleiding, maar adviseert de opleiding bij de beschrijving van de doelstellingen een nadere uitwerking te geven aan de mogelijkheden op de arbeidsmarkt voor alumni met een bachelordiploma.

Conclusie

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 1 als ‘voldoende’.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Opbouw en samenhang van het programma

Het programma van de opleiding Nederlandse taal en cultuur omvat drie studiejaar met in totaal 180 EC. Het programma bestaat uit een major van 120 EC, een minor van 30 EC en 30 EC vrije ruimte die ook mag worden ingevuld met minoronderdelen. De major biedt een inleiding en verdieping in alle richtingen van de neerlandistiek (historische letterkunde, moderne letterkunde, taalkunde en taalbeheersing) en een specialisatie in een ervan. Elke student krijgt 20 EC historische letterkunde, 20 EC moderne letterkunde, 30 EC taalkunde en 30 EC taalbeheersing. De resterende 20 EC wordt besteed aan de specialisatie (10 EC) en de scriptie (10 EC). Voor een schematisch overzicht zie Bijlage 4.

In het eerste en tweede jaar maken studenten kennis met zoveel mogelijk specialismen en perioden. De opleiding heeft leerlijnen gecreëerd om de samenhang binnen en tussen de modules zichtbaar te maken. Door de keuze voor een minor en de invulling van de vrije ruimte in de eerste twee jaren bereiden studenten zich voor op hun specialisatierichting. Deze kiezen ze in het derde jaar. Studenten leren taaluitingen te analyseren en daarbij te werken met wetenschappelijke literatuur. Ze leren mondeling en schriftelijk verslag te doen van hun bevindingen. Er is een opbouw in moeilijkheidsgraad doordat in de loop van de studie de gevraagde analyses complexer worden en de vereiste mate van zelfstandigheid toeneemt.

Vanaf het tweede semester van het eerste jaar volgen studenten drie modules die samen een minor vormen (in totaal 30 EC). De opleiding heeft een aantal mogelijkheden geformuleerd waaruit studenten kunnen kiezen. Deze minoren zijn relevant voor de studie met het oog op een mogelijk beroepsperspectief of een vervolgstudie. Naast de minor heeft een student nog 30 EC vrije ruimte. Die kan onder andere benut worden voor een stage van 10 EC.

Met de bachelerscriptie ronden de studenten de opleiding af. De scriptie is het verslag van een klein wetenschappelijk onderzoek dat de student onder begeleiding opzet en uitvoert. De omvang ligt tussen de 7.500 en 10.000 woorden.

De studenten uitten tegenover de commissie hun tevredenheid over de logische structuur van de opleiding. Ze waren van oordeel dat ze een volledige opleiding kregen en dat er een goed evenwicht is over de vier richtingen. Ze waardeerden de duidelijke specialisatiemogelijkheden. Ze gaven aan dat de minor goed werkt om tot verbreding of verdieping te komen. De commissie is van oordeel dat het programma goed doordacht is en een heldere opbouw heeft.

Didactische uitgangspunten

Het didactisch concept van de opleidingen taal- en letterkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) heeft drie kenmerken: de verwevenheid van onderwijs en onderzoek, een studentgeoriënteerde benadering en een activerende leeromgeving. De kritische reflectie beschrijft hoe dat in praktijk wordt gebracht. Docenten brengen de resultaten van hun

onderzoek in op colleges en in werkgroepen en studenten worden vanaf het begin vertrouwd gemaakt met wetenschappelijk onderzoek door het uitvoeren van gerichte, steeds complexere opdrachten. Het programma van elke opleiding biedt studenten de gelegenheid in de minor en vrije ruimte vakken te kiezen die passen bij hun arbeidsmarktperspectief en interesse. De werkvormen zijn erop gericht dat studenten actief aan de slag gaan om zichzelf te ontwikkelen, waarbij ze begeleid en geïnspireerd worden door de docenten. Hoorcolleges worden daarom altijd aangeboden in combinatie met werkcolleges of werkgroepen en studenten maken regelmatig opdrachten en werkstukken. De commissie vindt dit een passende aanpak en is van oordeel dat er een goede balans is tussen verplichte vakken en keuzeonderdelen.

Beide semesters zijn opgedeeld in twee blokken van zeven weken, elk gevolgd door een onderwijsvrije periode van twee weken voor de voorbereiding op tentamens en de tentamens zelf. Sommige vakken zijn blokvakken en zijn geconcentreerd in één blok, maar er zijn ook veel zogenaamde lintvakken die over twee blokken gespreid zijn. Om uitstelgedrag te voorkomen en om studenten feedback te kunnen geven over hun studievoortgang zijn er bij de lintvakken tussentoetsen na het eerste blok. Volgens de informatie van de opleiding zullen er gaandeweg meer blokvakken komen. De commissie is van oordeel dat de gekozen aanpak adequaat is: ook als een vak zich beter leent voor onderwijs over een langere periode worden studenten gestimuleerd dat vak al vanaf het begin bij te houden en merken ze al snel of ze op de goede weg zijn.

Tijdens het visitatiebezoek kon de commissie uit de gesprekken met de studenten en de docenten opmaken dat de beschreven kenmerken in de praktijk zichtbaar zijn. Studenten merkten op dat de docenten enthousiast zijn over hun onderzoek en op basis daarvan veel extra achtergrond in de cursussen inbrengen. Ze voelen zich goed voorbereid op en begeleid bij het academisch schrijven. Doordat het aantal studenten bij sommige hoorcolleges niet al te groot is (ongeveer dertig studenten) en doordat er bij de grotere hoorcolleges werkcolleges worden georganiseerd is het onderwijs naar het oordeel van de studenten voldoende interactief en kleinschalig. De docenten gaven aan dat de grote hoorcolleges naar hun oordeel zeker leerzaam zijn en een meerwaarde hebben, onder andere doordat de hele jaargroep dan bij elkaar zit. De commissie vindt de didactische aanpak van de opleiding een sterk punt.

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in het programma

De kritische reflectie beschrijft bij de doelstellingen welke studieonderdelen bijdragen aan het realiseren ervan. Er zijn uitgewerkte overzichten waarin zichtbaar wordt welke werkvormen gehanteerd worden. Deze laten naar het oordeel van de commissie een adequate variatie zien. Het cursusmateriaal dat door de commissie is bestudeerd is van een adequaat niveau.

De studenten gaven in het gesprek met de commissie aan dat ze zich aansluitend aan de bacheloropleiding wilden inschrijven voor een masteropleiding. Ze noemden daarbij selectieve opleidingen aan de RUG zoals de onderzoeksmaster en de masteropleiding Journalistiek, de masteropleiding Neerlandistiek en de educatieve master. Deze laatste keuze werd beschreven als de 'veilige optie'. Het volgen van de educatieve minor is hiervoor een goede voorbereiding. De studenten vonden dat de opleiding voldoende aandacht heeft voor de beroepsperspectieven van gediplomeerden die aansluitend willen gaan werken. De studieadviseur geeft voorlichting en biedt zich actief aan voor wie een gesprek op prijs stelt, er is online informatie beschikbaar en er zijn stagemogelijkheden. De kritische reflectie geeft een opsomming van de verschillende organisaties waar stage gelopen kan worden, maar vermeldt ook dat er tot nu toe weinig ervaring is opgedaan met bachelorstages. De kritische reflectie noemt verder de jaarlijkse carrièredag die wordt georganiseerd door de

studievereniging. De docenten verwachten dat de onlangs ingestelde Raad van Advies op dit vlak aanvullend een goede bijdrage zal kunnen leveren. De commissie stelt op grond van deze informatie vast dat de opleiding de studenten voldoende voorbereidt op de diverse vervolgmogelijkheden.

Het is de commissie opgevallen dat studenten Nederlands nauwelijks naar het buitenland gaan hoewel er wel uitwisselingsafspraken bestaan met partnerinstellingen. In de kritische reflectie geeft de opleiding aan dat er bij de studie Nederlandse taal en cultuur ook minder directe aanleiding is om naar het buitenland te gaan. De studenten lieten de commissie weten dat 'best veel' studenten een periode bij de afdeling Nederlands aan een buitenlandse universiteit studeren, wat overigens niet uit de cijfers blijkt. Ze gaven ook aan dat de studievereniging korte bezoeken organiseert naar dergelijke afdelingen. De commissie is van oordeel dat een buitenlandverblijf voor alle studenten nuttig is voor het verbreden van de horizon en beveelt de opleiding aan om een buitenlandverblijf nadrukkelijk te blijven stimuleren.

Wetenschappelijke vorming

De commissie heeft tijdens het bezoek vastgesteld dat er een sterke verbinding is tussen het onderzoek op het vakgebied en het onderwijs. Dat bleek uit het bestudeerde cursusmateriaal en werd bevestigd door de studenten. Gedurende de hele opleiding schrijven de studenten regelmatig werkstukken van een toenemende complexiteit. In het eerste en het derde jaar zijn de cursussen Academisch schrijven en presenteren I en II hierop speciaal gericht. Deze maken deel uit van de leerlijn Taalbeheersing.

De commissie heeft zich er bij de bestudering van het materiaal van vergewist dat de algemene taalwetenschap en algemene literatuurwetenschap voldoende in het programma aan bod komen ook al worden ze niet als afzonderlijke vakken aangeboden. De docenten lichtten toe dat wetenschapsfilosofie aan de orde komt in de derdejaarsmodule Specialisatie en methodologie. Deze module kent twee varianten, een voor letterkunde en een voor taalkunde/taalbeheersing, en beoogt studenten te scholen in de wetenschappelijke werkwijze die vereist is bij het schrijven van de bachelorscriptie. De commissie vindt dat het een meerwaarde kan hebben om het generieke vak wetenschapsfilosofie te integreren in een opleidings specifiek vak, maar vraagt zich af of op deze wijze voldoende rechtgedaan wordt aan de algemene wetenschapstheorie. De commissie vraagt hiervoor de aandacht van de opleiding.

In de scriptie laten de studenten zien dat ze de verworven kennis, inzichten en vaardigheden kunnen benutten voor een onderzoek op basis van een eenduidige onderzoeksvraag en een duidelijk afgebakende dataverzameling of tekstcorpus. Ze dienen een valide conclusie te kunnen trekken uit hun onderzoek en dat vast te leggen in een verslag dat voldoet aan academische normen. Er is een scriptieprotocol beschikbaar met richtlijnen voor vorm en inhoud.

De studenten kunnen zelf hun scriptieonderwerp kiezen. Ze lieten de commissie weten dat ze op ideeën komen door inspirerende colleges en doordat de docenten in hun colleges aangeven welk onderzoek ze doen en welke onderwerpen ze kunnen begeleiden. Ze vonden dat de rechten en plichten helder zijn vastgelegd in de Onderwijs- en Examenregeling. De voorbereiding van de scriptie vindt plaats in een scriptieklas van vijf à zes studenten. De begeleiding bij het schrijven is meestal individueel. De kritische reflectie vermeldt dat veel docenten ontevreden zijn over de heuristische vaardigheden van de studenten. Met het oog daarop heeft de opleiding de module Specialisatie en methodologie en de scriptieklas

ingevoerd. Volgens de docenten met wie de commissie heeft gesproken is er al enige verbetering zichtbaar. De commissie is van oordeel dat de wetenschappelijke vorming in het programma adequaat is georganiseerd.

Studielast en studeerbaarheid

Volgens de kritische reflectie richt de opleiding het programma in op basis van de eindtermen en de daaruit afgeleide toetsplannen. Op die manier wordt een spreiding van de toetsmomenten en het daaraan voorafgaande onderwijs beoogd. Bijlage 5 in de kritische reflectie geeft hiervan een helder overzicht. Daaruit blijkt dat de verschillende opdrachten en toetsen evenwichtig over het semester zijn gespreid. De studenten beaamden dit tegenover de commissie.

De commissie vernam met tevredenheid dat het programma in het algemeen volgens de studenten geen struikelblokken kent. Alle vakken zijn goed te doen. Incidenteel is een cursus problematisch doordat zij voor hen onverwacht veel moeilijker was dan de overige vakken. De studenten gaven aan dat in dergelijke gevallen via de studieadviseur een oplossing wordt gevonden.

De commissie heeft van de studenten vernomen dat de studielast aan de lichte kant is. Vrijwel iedereen gaf aan tijd over te houden en gemiddeld niet meer dan dertig uur per week aan de studie te besteden. De commissie raadt de opleiding aan te bezien hoe het programma geïntensiveerd kan worden zodat het een voltijdse inzet vereist.

De instroom voor de opleiding Nederlandse taal en cultuur schommelt de laatste jaren rond vijftig à zestig studenten. Het rendement van de propedeuse was volgens de kritische reflectie tot en met cohort 2009-2010 slechts ongeveer 30% na twee jaar en kwam zelfs na drie jaar niet hoger dan 50%. De invoering van het bindend studieadvies (BSA) in 2010-2011 heeft ertoe geleid dat meer studenten in het eerste jaar 50 EC hebben behaald en dat de groep met een rendement van 10-35 EC sterk is verkleind. De kritische reflectie verschaft geen gedetailleerde informatie over de bachelorrendementen maar geeft aan dat ze te laag zijn. Er wordt vermeld dat de opleiding beoogt het te lage rendement te verhogen door het BSA en door deadlines in het programma strikt te hanteren. De commissie ondersteunt deze aanpak.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio

Voor de uitvoering van het bachelorprogramma Nederlandse taal en cultuur is volgens de kritische reflectie 2,72 fte beschikbaar. In het collegejaar 2012-2013 waren zeven hoogleraren, vijf universitair hoofddocenten, acht universitair docenten, een docent en een onderzoeker bij het onderwijsprogramma betrokken. Met uitzondering van de docent zijn alle stafleden gepromoveerd. Ze zijn actief als onderzoeker en betrokken bij een van de twee relevante onderzoeksinstituten van de faculteit. De faculteit streeft ernaar dat in 2015 80% van de docenten over een Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) beschikt. Nieuwe docenten volgen in het eerste jaar van hun aanstelling een BKO-cursus. Stafleden met meer dan vijf jaar onderwijservaring kunnen een verkorte procedure volgen op basis van een zelfevaluatie en een dossier. Bij Nederlandse taal en cultuur hebben twee stafleden de BKO behaald en zijn zeventien leden bezig met het versnelde traject. De commissie is van oordeel dat de staf van de opleiding kwantitatief en kwalitatief goed toegerust is voor zijn taken.

De studenten gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat ze goede contacten hebben met de docenten. De lijnen zijn kort en docenten zijn gemakkelijk benaderbaar. Studenten voelen zich adequaat begeleid.

Studiebegeleiding

Uit de kritische reflectie en de gesprekken tijdens het bezoek heeft de commissie een goed beeld gekregen van de studiebegeleiding. De opleiding heeft een mentorsysteem voor de eerstejaarsstudenten. Een mentor houdt mentorcolleges om studenten vertrouwd te maken met aspecten van het academisch studeren. Het eerste semester wordt hier wekelijks een uur aan besteed. Verder is er een intakegesprek aan het begin van de opleiding en zijn er na elk tentamenblok voortgangsgesprekken. Deze voortgangsgesprekken vonden volgens de kritische reflectie tot nu toe niet altijd plaats, maar de opleiding zal erop toezien dat dit met ingang van het lopende studiejaar wel gebeurt. Tijdens de hele opleiding kan een student een beroep doen op een studieadviseur bij persoonlijke of studie-inhoudelijke problemen. Zowel mentor als studieadviseur kan daarbij beschikken over de gegevens van de studievoortgangsoverzichten. Studenten die achterlopen worden uitgenodigd voor een gesprek. De commissie vindt dit een goede aanpak.

De opleiding geeft studenten een bindend studieadvies (BSA) in het eerste studiejaar. Voor een positief advies moet een student 45 EC behaald hebben. Mogelijk wordt dit verhoogd naar 50 EC in 2014-2015. De commissie merkt op dat in dat geval een student die een 10 EC-vak niet zou halen, al snel in de gevarenzone zit. Ze adviseert de opleiding met dit punt rekening te houden bij het ontwerpen van de definitieve regeling. De commissie vernam met genoegen dat de invoering van het BSA er bij de opleiding Nederlands duidelijk toe leidt dat de geschikte studenten hun tempo verhogen en meer studiepunten behalen en dat de niet-geschikte studenten bijtijds het advies krijgen een alternatief te zoeken.

Opleidings specifieke voorzieningen en kwaliteitszorg

De commissie heeft vastgesteld dat de bibliotheekfaciliteiten prima zijn. De studenten gaven aan dat de collectie uitgebreid is en dat er veel tijdschriftabonnementen zijn. De databases zijn ook digitaal vanuit huis bereikbaar. Aan het begin van de opleiding krijgen ze een goede instructie in het benutten van de bibliotheekvoorzieningen. Zowel in de Universiteitsbibliotheek (UB) als in de Letterenbibliotheek (LB) zijn voldoende studieplekken. Beide liggen op loopafstand van elkaar. Later dit jaar zal de collectie van de LB worden ondergebracht in de UB. Daar zal volgens het management nog steeds sprake zijn van een open opstelling en de speciale kasten met materiaal voor werkcolleges. De openingstijden van de UB zullen worden uitgebreid en de werkplekken in de LB zullen behouden blijven. Hiermee zal naar het oordeel van de commissie het goede voorzieningenniveau gegarandeerd blijven.

Daarnaast vernam de commissie dat de collegezalen goed geoutilleerd zijn. De elektronische leeromgeving van de RUG, Nestor, wordt volgens de studenten goed ingezet ter ondersteuning van de cursussen.

De faculteit heeft een integraal kwaliteitssysteem dat is vastgelegd in nota's die in januari 2012 zijn vastgesteld op basis van een herziening van de eerdere nota uit 2004. De hoofdlijnen ervan zijn beschreven in Nederlands- en Engelstalige brochures die zijn toegesneden op docenten en studenten. De commissie vindt dit nuttige uitgaven.

Elke cursus wordt eenmaal per twee of drie jaar geëvalueerd, tenzij het gaat om een nieuw programma. In dat geval worden de cursussen allemaal direct na afloop geëvalueerd. Voor de evaluatie is de afgelopen jaren een digitaal systeem gebruikt. De respons daarop was teleurstellend laag. De studenten gaven de commissie desgevraagd aan dat ze de digitale formulieren onvoldoende toegesneden vonden op de te evalueren cursussen. Ze vonden het vooral storend dat de formulieren geen ruimte bieden voor aanvullende opmerkingen. Het

management van de faculteit informeerde de commissie dat binnenkort een nieuw digitaal systeem, Digital Blue, zal worden gebruikt bij studieonderdelen met meer dan dertig studenten. Voor kleinere cursussen zullen papieren formulieren worden gebruikt. De commissie vindt het terecht dat er gezocht is naar een nieuw systeem omdat de zeer lage respons aangaf dat het oude niet werkte. Ze adviseert de faculteit ervoor te zorgen dat de nieuwe digitale formulieren de mogelijkheid bieden voor open opmerkingen naast de gesloten vragen. Daarnaast beveelt de commissie aan te onderzoeken of de respons kan worden verhoogd door bijvoorbeeld de behaalde tentamencijfers pas vrij te geven na invulling van de enquête.

De commissie vernam tijdens het bezoek dat sommige docenten hun cursussen de afgelopen periode mondeling hebben geëvalueerd, onder andere vanwege de lage respons op de digitale enquêtes. Soms gebeurde dat al tijdens de cursus. Dat heeft volgens informatie van de studenten ook regelmatig geleid tot verbeteringen. De commissie vernam dat met instemming, maar wijst erop dat documentatie over de kwaliteit van de cursussen bij een dergelijke informele aanpak ontbreekt. Voor een systematisch systeem van kwaliteitszorg is dat niet goed genoeg. De commissie hoopt dat de nieuwe aanpak zal leiden tot meer betrokkenheid van de studenten bij de evaluatie en een beter inzicht in de kwaliteit van het geboden onderwijs.

Tijdens het bezoek heeft de commissie gesproken met een aantal leden van de opleidingscommissies (oc's). Het viel de commissie daarbij op dat de indeling en werkwijze van een aantal oc's niet zijn aangepast aan de nieuwe onderwijsorganisatie. Zo houdt de oc Nederlands zich zowel bezig met de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur als met de masteropleiding Neerlandistiek. De oc's ontnemen zichzelf volgens de commissie hierdoor de mogelijkheid bij te dragen aan de profilering en verdere ontwikkeling van de afzonderlijke opleidingen. De precieze taakverdeling was niet alleen onhelder voor de commissie maar ook voor de leden van de verschillende oc's waar de commissie mee gesproken heeft. De commissie adviseert de faculteit met klem op korte termijn aparte oc's in te stellen voor elke bacheloropleiding en voor elke masteropleiding. Naar het oordeel van de commissie is dat een voorwaarde om zorg te dragen voor de kwaliteitsbewaking van de programma's en om de kansen van de programmaherziening te kunnen benutten.

De oc Nederlands is conform de wettelijke bepalingen formeel paritair samengesteld, maar heeft daarnaast een toegevoegd docentlid vanuit de educatieve masteropleiding. De studentleden krijgen een introductiebijeenkomst over hun rechten en plichten. Ze gaven in het gesprek aan dat ze door hun medestudenten verkozen zijn en dat ze nauw contact onderhouden met hun achterban, bijvoorbeeld doordat hun namen vermeld staan op de website. Zo weten studenten bij wie ze terecht kunnen met vragen of klachten. De opleiding voert daarnaast overleg met studenten in het eerste-, tweede en derdejaarsoverleg. Eventuele aandachtspunten daaruit worden behandeld in de oc. De commissie adviseert de oc's één of twee keer per jaar een gezamenlijk overleg te plannen om ervaringen uit te wisselen, bijvoorbeeld met het nieuwe evaluatiesysteem, en deze te benutten voor verdere verbetering.

De oc's komen ten minste viermaal per jaar bij elkaar, maar in het afgelopen jaar is het vergaderschema van de oc Nederlands minder intensief geweest. De kritische reflectie, waarover vergaderd zou worden, bleek namelijk een aantal malen vertraagd. De oc bespreekt alle cursusevaluaties en evalueert ook de samenhang tussen de cursussen en de opbouw van het programma. Bij klachten over een cursus neemt de voorzitter van de oc contact op met de betrokken docent en eventueel met de betreffende leidinggevende. De commissie vernam met instemming dat dit in het algemeen effectief is.

De vorige visitatiecommissie adviseerde de opleiding meer aandacht te besteden aan het arbeidsmarktperspectief van de opleiding, een buitenlandverblijf, de studie-inzet van de studenten, het relatief grote aantal hoorcolleges en het ontbreken van een reglement voor de bachelorscriptie. De huidige commissie constateert dat een aantal punten nog steeds aandacht behoeft. Een arbeidsmarktonderzoek is nog niet uitgevoerd en de Raad van Advies is pas onlangs ingesteld. De aanbevelingen over het belang van een buitenlandverblijf en een grotere studie-inzet worden door de huidige commissie onverkort herhaald. Wel heeft de opleiding stappen gezet om meer variatie aan te brengen in de gehanteerde werkvormen en er is momenteel een scriptiereglement. De commissie adviseert de opleiding het visitatierapport dit maal sneller te benutten ter verbetering van het programma.

Overwegingen

De commissie heeft onderzocht of de onderwijsleeromgeving zo is ingericht dat studenten de beoogde eindtermen kunnen behalen. Op basis van informatie uit de kritische reflectie en uit de gesprekken die tijdens het bezoek hebben plaatsgevonden stelt de commissie vast dat het onderwijsprogramma een heldere opbouw heeft met een voldoende samenhang. Het programma is doordacht en bevat de noodzakelijke onderdelen voor het brede vakgebied dat de opleiding bestrijkt. De vakken Algemene taalwetenschap en Algemene literatuurwetenschap zijn in het onderwijs geïntegreerd. In het derde jaar is er een vak gewijd aan methodologie. De commissie beveelt aan daarnaast in het programma aandacht te besteden aan de algemene vakoverstijgende aspecten van wetenschapsfilosofie. Er is voldoende ruimte voor studenten om in het programma keuzes te maken die passen bij hun interesse en beroepsperspectief. De minor en de invulling van de vrije ruimte maken dit mogelijk.

Studenten raken vanaf het begin van de opleiding vertrouwd met de wetenschappelijke werkwijze en met academische vaardigheden. Ze schrijven regelmatig werkstukken waarbij de complexiteit en eisen geleidelijk toenemen. De commissie is van oordeel dat de studenten op die manier een goede onderzoekstraining krijgen en adequaat worden voorbereid op het schrijven van het eindwerkstuk, de bachelorscriptie. De gehanteerde werkvormen zijn voldoende gevarieerd en bieden voldoende mogelijkheden voor kleinschalig onderwijs. De commissie adviseert de opleiding het belang van een buitenlands studieverblijf te blijven stimuleren omdat op dit moment de deelname achterblijft bij de verwachtingen.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het programma van de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur wordt uitgevoerd door een ervaren groep docenten die zowel in onderwijs als onderzoek actief zijn. De studenten zijn tevreden over hun docenten en vinden dat ze goed begeleid worden.

De studiebegeleiding is adequaat georganiseerd. De inspanningen van de opleiding zijn erop gericht dat studenten die een verkeerde keuze hebben gemaakt snel te horen krijgen dat voortzetting weinig zinvol is en dat de overige gestimuleerd worden de opleiding in de nominale tijd af te ronden. Het BSA lijkt effectief te zijn. De commissie adviseert erop toe te zien dat een voltijdse inzet van de studenten wordt vereist.

De opleiding biedt de studenten prima faciliteiten. De oc draagt zorg voor de kwaliteitsbewaking van het programma. De commissie adviseert de faculteit de indeling van de oc's aan te passen zodat per bachelor- en masteropleiding één oc verantwoordelijk is. Op dit moment lopen de verantwoordelijkheden door elkaar. De commissie adviseert de faculteit daarnaast te zorgen voor een evaluatiesysteem waarbij studenten gemakkelijk hun specifieke open opmerkingen kwijt kunnen, omdat dat waarschijnlijk de respons zal verhogen.

Eventueel kan de respons nog verhoogd worden door er een meer verplichtend karakter aan te geven.

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, de begeleiding en de faciliteiten de studenten in staat stellen het beoogde eindniveau te behalen.

Conclusie

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Toetsbeleid

De examencommissie Nederlands, Taal, Communicatie en Informatie (de ec NTCI) is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de toetsing bij de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur. Deze ec is per oktober 2012 van start gegaan met haar werkzaamheden. Voordien waren er ec's voor de afzonderlijke opleidingen. Met de nieuwe opzet beoogt de faculteit tot grotere uniformiteit in beoordeling en toetsing te komen. De faculteit bevordert dit door onder andere basisteksten en voorstellen te ontwikkelen die door de verschillende ec's per opleidingencluster nader kunnen worden ingevuld of uitgewerkt binnen een bepaalde bandbreedte. Er vindt onder leiding van de portefeuillehouder onderwijs overleg tussen de ec's plaats om ervaringen uit te wisselen. Er is ambtelijke ondersteuning geregeld en leden krijgen uren voor hun deelname.

Een aantal stappen is volgens de ec NCIT inmiddels gezet. Er is een toetsprotocol opgesteld dat de te hanteren spelregels voor de toetsing heeft vastgelegd: opstellen en beoordelen van toetsen, normering van de beoordeling en publicatie van de uitslagen. Op basis van het toetsprotocol worden er per cursus studiehandleidingen en toetsplannen opgesteld. Toetsen worden altijd door een collegadocent beoordeeld voordat ze vermenigvuldigd worden.

Hierna gaat de ec zich buigen over de afstemming van beleid op het gebied van vrijstellingen, invulling van vrije ruimte en keuze van afwijkende minoren, zodat criteria voor toestemming hiervan over de opleidingen heen gelijkgetrokken worden. Daarnaast zal gewerkt worden aan een algemeen scriptieprotocol voor de faculteit. Tot slot zullen per semester de toetsresultaten worden gemonitord waarbij opvallende uitkomsten aanleiding zullen zijn voor bespreking in de ec en het afdelingsbestuur.

De commissie heeft tijdens het bezoek een aantal toetsen ingezien en vastgesteld dat ze aan de geldende kwaliteitscriteria voldoen, maar ze vindt dat het aandeel toetsen met gesloten vragen te hoog is. Er worden nauwelijks essays geschreven. Voor de studenten is een scriptieprotocol beschikbaar waarin ook de beoordelingscriteria zijn omschreven. De scriptie wordt door de begeleidende docent beoordeeld op de aanpak van het onderwerp en de wijze van behandeling, de argumentering van de conclusies, het gebruik van bronnen en secundaire literatuur, de presentatie en compositie van het verslag en de getoonde zelfstandigheid.

De commissie stelt vast dat de wettelijke taken van de ec met grote vertraging zijn opgepakt, maar concludeert tevens dat de wil zichtbaar is om te convergeren en tot gezamenlijke opleidingsoverstijgende afspraken te komen. Ze adviseert de opleiding de voorgenomen stappen met spoed uit te voeren. De commissie beveelt aan gezamenlijke afspraken over de minimumomvang van de scripties te maken en vast te stellen dat bachelorscripties, net als masterscripties, altijd door twee docenten beoordeeld moeten worden. Ook adviseert ze dat alle scripties standaard met behulp van Ephorus op plagiaat en fraude worden gecontroleerd.

Gerealiseerd eindniveau

De commissie heeft zeven bachelorscripties gelezen om te beoordelen of het eindniveau gerealiseerd wordt. De oordelen van de commissie kwamen vrijwel geheel overeen met die van de docenten van de opleidingen. De commissie is van oordeel dat alle beoordeelde scripties voldoende tot goed waren. De studenten bleken alle in staat om een onderzoeksvraag te formuleren en te onderbouwen met gegevens uit de literatuur. Op grond daarvan konden ze een onderzoek uitvoeren en daarover op controleerbare wijze en volgens academische normen rapporteren. De commissie stelt vast dat studenten het beoogde eindniveau daadwerkelijk behalen.

De kritische reflectie vermeldt dat er een enquête zal worden afgenomen onder alumni. De uitkomsten daarvan zullen worden besproken in de Raad van Advies en zullen informatie opleveren over de positie van afgestudeerde bachelorstudenten. De commissie meent dat deze informatie benut kan worden om studenten een beter beeld te geven van hun mogelijkheden op de arbeidsmarkt en om de opleiding zo nodig aan te passen. De commissie heeft geen nadere informatie over het studiesucces van bachelorgediplomeerden in aansluitende masteropleidingen.

Overwegingen

De commissie heeft het toetsbeleid en de kwaliteitsbewaking van de toetsen beoordeeld. Ze adviseert de opleiding meer gevarieerde toetsvormen in te voeren. De organisatie van de toetsen is adequaat, met een redelijke spreiding over het studiejaar. De ec's zijn pas recent gestart hun wettelijke rol actief in te vullen, waardoor er nog geen eenduidig beleid is voor de verschillende opleidingen in de faculteit. Dit betreft bijvoorbeeld de verplichting dat bachelorscripties door twee docenten beoordeeld worden. De commissie adviseert de faculteit met klem hier op korte termijn verdere stappen in te zetten.

De scripties die de commissie gelezen heeft tonen aan dat het beoogde eindniveau door de studenten wordt gerealiseerd. De eindwerkstukken zijn alle van voldoende tot goed niveau. De commissie had graag informatie over alumni in masteropleidingen en op de arbeidsmarkt willen betrekken bij haar oordeel over de effectiviteit van de opleiding, maar deze informatie is op dit moment niet beschikbaar. Op grond van de toetsen en scripties die de commissie heeft ingezien stelt de commissie vast dat de eindtermen van het programma worden gerealiseerd.

Conclusie

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur op de drie standaarden aan de eisen voldoet. De doelstellingen van de opleiding, zoals geformuleerd in de beoogde eindtermen, zijn van het vereiste niveau en passend voor dit wetenschapsgebied. De opzet en organisatie van het onderwijsprogramma zijn doordacht en de bijbehorende begeleiding en voorzieningen stellen de studenten in staat de beoogde leerdoelen te realiseren. Aan de hand van de toetsen en scripties stelt de commissie vast dat er een academisch niveau wordt behaald en dat de opleiding de studenten adequaat voorbereidt op hun verdere carrière.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur* als ‘voldoende’.

IV: Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur aan de Rijksuniversiteit Groningen. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie verkregen naar aanleiding van vooraf door de commissie geformuleerde vragen, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde (eind)scripties en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleiding zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Standaard 1: Beoogde eindtermen

De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en concludeert dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

De bacheloropleiding Engelse taal en cultuur beoogt studenten op te leiden die :

- het Engels beheersen op het niveau van een *educated near native speaker*,
- zodanige kennis, inzicht en vaardigheden hebben verworven dat ze toegelaten kunnen worden tot een wetenschappelijke masteropleiding of tot de arbeidsmarkt.

Ze hebben gedegen kennis van de Engelse taal en literatuur, van de taalkundige en letterkundige theorieën en van de relevante historische en culturele context. De opleiding is breed georiënteerd: alle historische perioden komen in het programma aan bod en zowel het Britse als het Amerikaanse Engels worden behandeld. De commissie stelt vast dat de doelstellingen aan internationale maatstaven voor een academische bacheloropleiding voldoen.

De opleiding bereidt studenten vooral voor op een aansluitende masteropleiding in binnen- of buitenland. Afgestudeerden kunnen met hun bachelordiploma ook direct de arbeidsmarkt betreden, maar de opleiding besteedt daar weinig aandacht aan. De commissie adviseert de opleiding op dit vlak meer initiatieven te ondernemen.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De bacheloropleiding Engelse taal en cultuur omvat drie studiejaar van elk 60 EC. In het eerste jaar krijgen de studenten een brede basis in de Engelse taal en literatuur en cursussen ter verhoging van hun taalvaardigheid. In het tweede jaar kiezen de studenten een specialisatie: Modern Literature, Language and Linguistics of Medieval Literature and Culture. De bachelorscriptie wordt geschreven over een onderwerp binnen de gekozen specialisatie. De taalvaardigheidscursussen (30 EC in totaal) zijn gespreid over alle studiejaar.

Door een minor en keuzeruimte kunnen studenten zich voorbereiden op een bepaalde masteropleiding of positie op de arbeidsmarkt. De opleiding wordt afgerond met een bachelorscriptie (10 EC). De commissie vindt het programma helder opgebouwd met een voldoende balans tussen diepgang en mogelijkheden tot verbreding. Algemeen theoretische vakken als taalkunde, literatuurwetenschap en wetenschapsfilosofie zijn geïntegreerd in de vakspecifieke onderdelen. De vereiste minimale scriptieomvang (5.000 à 7.000 woorden) is

aan de lage kant en zou naar het oordeel van de commissie groter moeten zijn om recht te doen aan de vereiste diepgang van een eindwerkstuk.

Het onderwijs is nauw verweven met het onderzoek van de docenten. Andere didactische uitgangspunten zijn de activerende opzet van het onderwijs en de studentgeoriënteerde aanpak. Hoorcolleges worden altijd gecombineerd met werkcolleges.

Weinig studenten maken gebruik van de mogelijkheid een periode in het buitenland te studeren, ook al wordt dit door de opleiding wel gestimuleerd. De commissie beveelt aan om een buitenlandverblijf nadrukkelijk te blijven stimuleren. De commissie adviseert de opleiding ook meer aandacht te besteden aan de rol van de stage als voorbereiding op de arbeidsmarkt.

De opleiding kent de laatste jaren een stabiele instroom van ongeveer tachtig studenten. Van de herinschrijvers heeft ongeveer 70% het bachelordiploma na vier jaar behaald. Door de invoering van het BSA zal dit naar verwachting de komende jaren nog toenemen. Er zijn geen struikelvakken in het programma. De commissie adviseert de studielast te intensiveren omdat tijdens het bezoek bleek dat de meeste studenten niet meer dan dertig uur aan de studie besteden.

De commissie heeft vastgesteld dat er voldoende docenten zijn voor de opleiding Engelse taal en cultuur en dat ze voor hun taken zijn toegerust. De onderwijsbelasting is hoog. De docenten vormen een hecht team dat open staat voor vernieuwing.

De voorlichting aan studenten vooraf en tijdens de studie is naar het oordeel van de commissie adequaat georganiseerd. Ook de studiebegeleiding functioneert naar behoren. De studenten zijn tevreden over de faciliteiten (elektronische leeromgeving, bibliotheek en studieplekken).

De opleiding heeft een uitgewerkt kwaliteitszorgbeleid dat in de praktijk redelijk functioneert, maar de respons van studenten op de digitale evaluatieformulieren is teleurstellend laag. De commissie adviseert te bezien of hier door aanvullende maatregelen verbetering in bereikt kan worden.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen

De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen van de opleiding Engelse taal en cultuur aan de toetstechnische eisen voldoen en valide en betrouwbaar zijn. De regelingen rondom de toetsen en de spreiding over het studiejaar zijn aan de maat. Er is een uitgewerkt plagiaatbeleid.

De examencommissie in de huidige vorm is pas recent gestart met haar werkzaamheden. Een aantal zaken is al serieus ter hand genomen, maar er moeten nog flinke stappen gezet worden om tot uniformering te komen van de beoordelingspraktijk in de faculteit.

De bachelorscripties die de commissie gelezen heeft laten zien dat het beoogde eindniveau van de opleiding door de studenten voldoende wordt gerealiseerd, behoudens één scriptie die ten onrechte als voldoende werd beoordeeld. De commissie heeft een aantal uitzonderlijk hoog beoordeelde scripties nader onderzocht en besproken met de opleidingsverantwoordelijken. Deze waren bijna alle door één specifieke docent, die inmiddels de opleiding heeft verlaten, beoordeeld. De commissie adviseert de opleiding de begeleiding en beoordeling van scripties over meer docenten te verdelen en twee beoordelaars per scriptie aan te wijzen om zulke situaties in de toekomst te voorkomen.

Op basis van de beoordeelde scripties concludeert de commissie dat de opleiding haar studenten adequaat opleidt tot het beoogde niveau van een academische bachelor.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 3 oktober 2013

Prof. dr. Th. D'Haen
voorzitter

Dr. M.J.H. van der Weiden
secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

---

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader

De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie Bijlage 2). Dit kader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal, en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens het gemeenschappelijke referentiekader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het referentiekader het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifieke referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in verschillende rubrieken, namelijk:

- kennis;
- vaardigheden/wetenschappelijke vorming;
- academische vaardigheden en attitude;
- afstemming op het afnemend veld.

Daarnaast stelt het domeinspecifieke referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goed kader biedt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontlenen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen

De kritische reflectie beschrijft als doel van de opleiding Engelse taal en cultuur om studenten een academische opleiding te bieden met zodanige kennis, inzicht en vaardigheden dat afgestudeerden worden toegelaten tot gerelateerde masteropleidingen of succesvol werkzaam kunnen zijn op bachelorniveau op de arbeidsmarkt.

De beoogde eindtermen van de opleiding zijn in de kritische reflectie omschreven. Daarbij heeft de opleiding de indeling van de Dublin-descriptoren gebruikt. Aan het eind van de opleiding beheersen afgestudeerden het Engels op het niveau van de *educated near native speaker* (C1). Ze hebben kennis van de Engelse taal en literatuur, met inbegrip van de bijbehorende taalkundige, literatuurwetenschappelijke, culturele en historische aspecten. Daarnaast hebben ze algemene academische vaardigheden verworven: ze kunnen informatie verzamelen en interpreteren, problemen identificeren en helpen oplossen en zijn in staat tot abstract en analytisch denken. Afgestudeerden hebben geleerd te communiceren in woord en geschrift in het Engels. Tot slot hebben ze leervaardigheden verworven waarmee ze zelfstandig kunnen verder leren. Zie Bijlage 3 voor een overzicht van de doelstellingen.

Voor de onderscheiden categorieën (kennis en inzicht, toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvermogen, communicatie en leervaardigheden) zijn de eindtermen naar het oordeel van de commissie helder en specifiek omschreven. Ze bieden hierdoor een bruikbaar handvat om de opleiding te structureren.

Bij de formulering van de doelstellingen heeft de opleiding zich gebaseerd op internationale standaarden. Daarbij heeft men de contacten van de academische staf met universiteiten in de Engelstalige landen benut alsmede de uitkomsten van het EU Tuning-project *Humanities and the Arts*. Kenmerkend voor de Groningse opleiding is volgens de kritische reflectie de brede en systematische opzet. De commissie herkent dit in het cursusaanbod waarin een breed historisch en geografisch spectrum aan de orde komt. In de gesprekken met de commissie benadrukten zowel een aantal studenten als de docenten dat de historische letterkunde voor hen een belangrijk pluspunt van de opleiding is. De studenten gaven aan dat de aandacht in de colleges voor het Engels van het Verenigd Koninkrijk en van de Verenigde Staten evenwichtig verdeeld is. De belangstelling van studenten voor specialisatie in de taalkunde en de letterkunde is ongeveer gelijk.

Niveau en oriëntatie

De geformuleerde doelstellingen leggen een sterke nadruk op het wetenschappelijke karakter van de opleiding. Studenten worden geacht de aangeleerde kennis en inzichten op een academische manier te kunnen toepassen. De commissie vindt dat de doelstellingen op het niveau van een wo-bachelor zijn beschreven.

De opleiding stelt gediplomeerden in staat door te stromen naar verschillende masteropleidingen. Ze bereidt volgens de kritische reflectie vooral voor op masteropleidingen op het gebied van letterkunde en taalwetenschappen en op de educatieve masteropleiding. De kritische reflectie geeft geen specificatie van de mogelijkheden die afgestudeerden met hun bachelordiploma op de arbeidsmarkt hebben. De studenten met wie de commissie heeft gesproken waren allemaal van plan door te gaan met een aansluitend masterprogramma aan de RUG of een andere universiteit in Nederland. De commissie beveelt de opleiding desondanks aan om, mede op basis van de ervaringen bij andere opleidingen in de faculteit, te bezien of er meer informatie aan de studenten geboden kan worden over het arbeidsmarktperspectief van bachelorgediplomeerden.

Overwegingen

De commissie heeft kennisgenomen van de doelstellingen die in de kritische reflectie zijn geformuleerd voor de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur. Zij vindt dat de doelstellingen aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor een academische bachelor door hun accent op theoretische en methodologische kennis en inzicht en op het vermogen deze kennis en inzichten toe te passen bij het analyseren en beoordelen van informatie. Ook de expliciete vermelding van nagestreefde onderzoeks- en communicatievaardigheden en zelfstandigheid zijn naar het oordeel van de commissie gepast. De formuleringen zijn helder gespecificeerd zodat het overzicht van de doelstellingen een bruikbaar instrument is voor de vormgeving van de opleiding.

De commissie is van oordeel dat het brede profiel met aandacht voor alle historische perioden en voor het Engels van zowel Engeland als de VS goed gekozen is. De commissie erkent dat de meeste gediplomeerden doorstromen naar een masteropleiding maar vindt dat de opleiding meer zou kunnen en moeten doen om voor de studenten de mogelijkheden op de arbeidsmarkt voor bachelorgediplomeerden te verhelderen.

Conclusie

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 1 als ‘voldoende’.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Opbouw en samenhang van het programma

Het programma van de opleiding Engelse taal en cultuur omvat drie studie jaren met in totaal 180 EC. Het programma is opgebouwd uit inleidende en verdiepende cursussen waarin het vaardighedenonderwijs zoveel mogelijk geïntegreerd is. De schrijfopdrachten bij de taalvaardigheidscursussen bijvoorbeeld hebben als onderwerp een thema uit de parallelle inhoudelijke cursus. In het eerste jaar krijgen de studenten een brede taalkundige en letterkundige basis, die in de jaren daarna wordt verdiept. Vanaf het tweede jaar maken de studenten een keuze voor een van de drie specialisaties die de opleiding aanbiedt: Modern literature, Language and linguistics of Medieval literature and culture. Elke specialisatie verzorgt in de twee semesters van het tweede jaar een cursus van 5 EC en in het derde jaar een specialisatiecursus van 10 EC. Ook de bachelorscriptie wordt binnen de specialisatie geschreven. In het tweede jaar moeten studenten in elk semester ook een 5 EC-cursus van een van de andere twee specialisaties kiezen. Het taalvaardighedenonderwijs (in totaal 30 EC) is gespreid over alle opleidingsjaren.

Vanaf het tweede semester van het eerste jaar volgen studenten drie modules die samen een minor vormen (in totaal 30 EC). De opleiding heeft een aantal mogelijkheden geformuleerd waaruit studenten kunnen kiezen. Deze minoren zijn relevant voor de studie met het oog op een mogelijk beroepsperspectief of een vervolgstudie. Naast de minor heeft een student nog 30 EC vrije ruimte. Die kan onder andere benut worden voor een maatschappelijke stage of een onderwijsstage.

Met de bachelorscriptie (10 EC) ronden de studenten de opleiding af. De kritische reflectie geeft aan dat de scriptie wordt beschouwd als het academische hoogtepunt van de opleiding en moet voldoen aan de normen en vereisten van academisch onderzoek. Er is een scriptiehandleiding beschikbaar. Het werk aan de scriptie vindt plaats in een scriptieklas. Daarin worden methodologische en inhoudelijke thema's in seminars behandeld. De studenten bediscussiëren hun plannen en krijgen feedback op tussentijdse resultaten. In de scriptie moeten ze laten zien dat ze een geschikte onderzoeksvraag kunnen formuleren, relevante primaire literatuur of data kunnen analyseren en daarbij recente wetenschappelijke inzichten benutten. Als richtlijn voor de omvang geldt een lengte van 5.000 à 7.500 woorden.

De studenten uitten tegenover de commissie hun tevredenheid over de logische opbouw van de opleiding. Ze gaven aan dat ze bij hun specialisatie in het tweede jaar veel profijt hebben van de basis die ze in het eerste jaar hebben opgebouwd. De commissie is van oordeel dat het programma goed doordacht is en een heldere opbouw heeft. Wat betreft de omvang van de bachelorscriptie is de commissie van oordeel dat een lengte van 5.000 woorden niet past bij de afsluitende functie ervan. Hoewel het in de ogen van de commissie terecht is dat studenten leren zich bondig uit te drukken adviseert ze de opleiding om de minimumnorm te verhogen. Het is raadzaam de gewenste omvang in overleg met de andere taal- en letterkundige

bacheloropleidingen vast te stellen zodat er wat dit betreft een uniforme standaard is voor alle studenten in de faculteit. De examencommissie dient hierin een leidende rol te spelen.

Didactische uitgangspunten

Het didactisch concept van de opleidingen Taal- en Letterkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) heeft drie kenmerken: de verwevenheid van onderwijs en onderzoek, een studentgeoriënteerde benadering en een activerende leeromgeving. De kritische reflectie beschrijft hoe dat in praktijk wordt gebracht. Docenten brengen de resultaten van hun onderzoek in op colleges en in werkgroepen en studenten worden vanaf het begin vertrouwd gemaakt met wetenschappelijk onderzoek door het uitvoeren van gerichte, steeds complexere opdrachten. Het programma van elke opleiding biedt studenten de gelegenheid in de minor en vrije ruimte vakken te kiezen die passen bij hun arbeidsmarktperspectief en interesse. De werkvormen zijn erop gericht dat studenten actief aan de slag gaan om zichzelf te ontwikkelen, waarbij ze begeleid en geïnspireerd worden door de docenten. Hoorcolleges worden daarom altijd aangeboden in combinatie met werkcolleges of werkgroepen en studenten maken regelmatig opdrachten en werkstukken. De commissie vindt dit een passende aanpak en is van oordeel dat er een goede balans is tussen verplichte vakken en keuzeonderdelen.

In elk studiejaar zijn beide semesters opgedeeld in twee blokken van zeven weken, elk gevolgd door een onderwijsvrije periode van twee weken voor de voorbereiding op tentamens en de tentamens zelf. Sommige vakken zijn blokvakken en zijn geconcentreerd in één blok, maar bij Engels zijn de meeste cursussen zogenaamde lintvakken die over twee blokken gespreid zijn. Om uitstelgedrag te voorkomen en om studenten feedback te kunnen geven over hun studievoortgang zijn er bij de lintvakken tussentoetsen na het eerste blok. De commissie is van oordeel dat de gekozen aanpak adequaat is: ook als een vak zich beter leent voor onderwijs over een langere periode worden studenten gestimuleerd dat vak al vanaf het begin bij te houden en merken ze al snel of ze op de goede weg zijn.

Tijdens het visitatiebezoek kon de commissie uit de gesprekken met de studenten en de docenten opmaken dat de beschreven kenmerken van het didactisch concept in de praktijk zichtbaar zijn. Studenten merkten op dat de docenten enthousiast zijn over hun onderzoek en op basis daarvan veel extra achtergrond in de cursussen inbrengen. Ze voelen zich goed voorbereid op en begeleid bij het academisch schrijven. Doordat er werkcolleges worden georganiseerd naast de hoorcolleges is het onderwijs naar het oordeel van de studenten kleinschalig georganiseerd. In het eerste jaar zitten er maximaal 25 studenten in een werkcollege en in de latere jaren omvatten de groepen maximaal 15 studenten. De gehanteerde werkvormen zijn divers. De commissie vindt de didactische aanpak van de opleiding een sterk punt.

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in het programma

De kritische reflectie bevat een tabel (Bijlage 4) waarin de doelstellingen zijn gerelateerd aan de verschillende studieonderdelen. Daarbij valt op dat de meeste cursussen aan vrijwel alle leerdoelen bijdragen. De commissie meent dat hierdoor de mate van integratie binnen het programma zichtbaar wordt gemaakt. Het cursusmateriaal dat de commissie heeft bestudeerd is van een adequaat niveau.

De opleiding heeft sinds januari 2011 een Raad van Advies, bestaande uit alumni, (potentiële) werkgevers, stafleden en studenten. Deze is inmiddels zes keer bij elkaar geweest. De inbreng van de Raad van Advies is benut om de leerdoelen en opzet van het programma tegen het licht te houden en op onderdelen aan te passen. De staf past elk jaar de cursussen aan op

grond van evaluaties en nieuwe inzichten. De commissie is van oordeel dat de opleiding met de Raad van Advies op dit vlak voorop loopt.

Studenten worden naar het oordeel van de commissie vooral voorbereid op een vervolgstudie op masterniveau. In het gesprek met de commissie bevestigden de studenten deze indruk. Ze gaven aan dat veel studenten het docentschap als beroepsperspectief zien. In de vrije ruimte kunnen studenten een korte stage (10 EC) volgen of een onderwijsstage (15 of 30 EC) als onderdeel van een educatieve minor. De studenten zouden graag meer informatie over stages willen krijgen. De docenten gaven aan dat er informatiesessies worden georganiseerd, maar verwezen in het gesprek vooral naar het facultaire stagebureau. Naar hun mening is een stage lastig te combineren met het collegerooster en kunnen studenten beter een stage volgen in de zomer na afloop van het derde studiejaar. De commissie adviseert de opleiding de stages een duidelijker plaats in het programma te geven.

Het is de commissie opgevallen dat studenten Engels nauwelijks naar het buitenland gaan hoewel er wel uitwisselingsafspraken bestaan met partnerinstellingen. Voor een deel kan dit volgens de docenten verklaard worden doordat veel studenten na hun vwo-opleiding al een *gap year* in een Engelstalige omgeving hebben doorgebracht. Ook is er volgens hen veel concurrentie voor de beschikbare plaatsen. De studenten zeiden in het gesprek met de commissie dat een buitenlandverblijf wel gestimuleerd wordt door de opleiding, maar zelf waren ze niet erg gemotiveerd. Financiële redenen speelden daarbij ook mee. De commissie beveelt aan om een buitenlandverblijf nadrukkelijk te blijven stimuleren.

Wetenschappelijke vorming

De commissie heeft tijdens het bezoek vastgesteld dat er een sterke verbinding is tussen het onderzoek op het vakgebied en het onderwijs. Dat bleek uit het bestudeerde cursusmateriaal en werd bevestigd door de studenten. Gedurende de hele opleiding schrijven de studenten regelmatig werkstukken van een toenemende complexiteit. In de scriptie laten ze zien dat ze de verworven kennis, inzichten en vaardigheden kunnen benutten voor een onderzoek op basis van een duidelijke vraagstelling, inclusief een verantwoorde verslaglegging volgens academische normen. De commissie is van oordeel dat de wetenschappelijke vorming in het programma adequaat is georganiseerd.

De commissie heeft zich er bij de bestudering van het materiaal van vergewist dat de algemene taalwetenschap en algemene literatuurwetenschap voldoende in het programma aan bod komen ook al worden ze niet als afzonderlijke vakken aangeboden. Hetzelfde geldt voor het vak wetenschapsfilosofie.

Studielast en studeerbaarheid

Volgens de kritische reflectie richt de opleiding het programma in op basis van de eindtermen en de daaruit afgeleide toetsplannen. Op die manier wordt een spreiding van de toetsmomenten en het daaraan voorafgaande onderwijs beoogd. Tabel 2 in de kritische reflectie geeft hiervan een helder overzicht. Daaruit blijkt dat er een voldoende variëteit aan toetsvormen wordt gehanteerd en dat de verschillende opdrachten en toetsen evenwichtig over het semester zijn gespreid.

In het algemeen kent het programma volgens de studenten geen struikelblokken. Incidenteel is een cursus problematisch en wijken de gehanteerde eisen af van die bij andere cursussen. De studenten gaven aan dat in dergelijke gevallen via de studieadviseur een oplossing wordt gevonden.

De commissie heeft van de studenten vernomen dat de studielast aan de lichte kant is. Vrijwel iedereen gaf aan tijd over te houden en gemiddeld niet meer dan dertig uur per week aan de studie te besteden. De commissie raadt de opleiding aan te bezien hoe het programma geïntensiveerd kan worden zodat het een voltijdse inzet vereist.

De instroom voor de opleiding Engelse taal en cultuur is redelijk stabiel en schommelt de laatste jaren rond 70 à 80 studenten. Een kwart tot een derde valt uit in het eerste jaar. Van de herinschrijvers haalt ongeveer 70% na vier jaar het bachelordiploma. De opleiding verwacht dat het bindend studieadvies (BSA) de selectieve functie van de propedeuse zal versterken en dat daardoor meer studenten hun diploma in de nominale tijd zullen behalen. De commissie deelt deze verwachting.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio

Voor de uitvoering van het bachelorprogramma Engelse taal en cultuur is volgens de kritische reflectie 4,3 fte beschikbaar. In het collegejaar 2012-2013 bestond de staf uit drie hoogleraren, twee universitair hoofddocenten, zeven universitair docenten en drie docenten. De staf-studentratio is 1:57. Een docent krijgt voor een 10 EC-module 168 uur, wat echter bij een groepsgrootte van minder dan acht studenten wordt gehalveerd. De commissie is van oordeel dat de onderwijsbelasting hoog is, vooral als een groot deel van de cursussen een gering aantal studentdeelnemers heeft. De commissie adviseert de opleiding de risico's hiervan voor de onderwijskwaliteit goed in het oog te houden.

Met uitzondering van een van de docenten zijn alle stafleden gepromoveerd. Ze zijn actief als onderzoeker en betrokken bij een van de twee relevante onderzoeksinstituten van de faculteit. De faculteit streeft ernaar dat in 2015 80% van de docenten over een Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) beschikt. Nieuwe docenten volgen in het eerste jaar van hun aanstelling een BKO-cursus. Stafleden met meer dan vijf jaar onderrichtservaring kunnen een verkorte procedure volgen op basis van een zelfevaluatie en een dossier. Bij Engelse taal en cultuur hebben vijf stafleden de BKO behaald, volgen drie stafleden de BKO-cursus en zijn zeven leden bezig met het versnelde traject. De commissie is van oordeel dat de staf van de opleiding goed toegerust is voor zijn taken.

De studenten gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat ze goede contacten hebben met de docenten. De lijnen zijn kort en docenten zijn gemakkelijk benaderbaar. Ook buiten de colleges is er vaak overleg tussen docenten en studenten. Studenten voelen zich goed begeleid. Tijdens het bezoek heeft de commissie kunnen waarnemen dat de opleiding een enthousiaste, internationaal samengestelde staf heeft die open staat voor vernieuwing. Er is veel uitwisseling van ideeën onderling en met collega's uit andere instellingen in binnen- en buitenland.

Studiebegeleiding

Uit de kritische reflectie en de gesprekken tijdens het bezoek heeft de commissie een goed beeld gekregen van de studiebegeleiding. De opleiding heeft een mentorsysteem voor de eerstejaarsstudenten. Een mentor houdt mentorcolleges om studenten vertrouwd te maken met aspecten van het academisch studeren. In het eerste semester wordt hieraan wekelijks een uur besteed. Verder is er een intakegesprek aan het begin van de opleiding en zijn er na elk tentamenblok voortgangsgesprekken. Tijdens de hele opleiding kan een student bij persoonlijke of studie-inhoudelijke problemen een beroep doen op een studieadviseur. Zowel mentor als studieadviseur kan daarbij beschikken over de gegevens van de studievoortgangsoverzichten. Studenten die achterlopen worden uitgenodigd voor een gesprek. De commissie vindt dit een goede aanpak.

De opleiding geeft studenten een bindend studieadvies (BSA) in het eerste studiejaar. Voor een positief advies moet een student 45 EC behaald hebben. Mogelijk wordt dit in 2014-2015 verhoogd naar 50 EC. De commissie merkt op dat in dat geval een student die een 10 EC-vak niet zou halen, al snel in de gevarenzone zit. Ze adviseert de opleiding met dit punt rekening te houden bij het ontwerpen van de definitieve regeling.

De commissie vernam in het gesprek met de docenten dat de contacten met de alumni er toe hebben geleid dat de docenten bij hun begeleiding van de studenten gebruik maken van Persoonlijke Ontwikkelingsplannen (POP's). Studenten zijn zich er vaak niet expliciet van bewust wat ze geleerd hebben in hun opleiding en kunnen geholpen worden bij het formuleren daarvan. De commissie vindt dit een interessante aanpak.

Opleidings specifieke voorzieningen en kwaliteitszorg

De commissie heeft vastgesteld dat de bibliotheekfaciliteiten prima zijn. De studenten gaven aan dat de collectie uitgebreid is en dat er veel tijdschriftabonnementen zijn. De databases zijn ook digitaal vanuit huis bereikbaar. Aan het begin van de opleiding krijgen studenten een goede instructie in het benutten van de bibliotheekvoorzieningen. Zowel in de Universiteitsbibliotheek (UB) als in de Letterenbibliotheek (LB) zijn voldoende studieplekken. Beide liggen op loopafstand van elkaar. Later dit jaar zal de collectie van de LB worden ondergebracht in de UB. Daar zal volgens het management nog steeds sprake zijn van een open opstelling en de speciale kasten met materiaal voor werkcolleges. De openingstijden van de UB zullen worden uitgebreid en de werkplekken in de LB zullen behouden blijven. Hiermee zal naar het oordeel van de commissie het goede voorzieningenniveau gegarandeerd blijven.

Daarnaast vernam de commissie dat de collegezalen goed geoutilleerd zijn. De elektronische leeromgeving van de RUG, Nestor, wordt volgens de studenten goed ingezet ter ondersteuning van de cursussen.

De faculteit heeft een integraal kwaliteitszorgsysteem dat is vastgelegd in nota's die in januari 2012 zijn vastgesteld. De hoofdlijnen ervan zijn beschreven in Nederlands- en Engelstalige brochures die zijn toegesneden op docenten en studenten. De commissie vindt dit nuttige uitgaven.

Elke cursus wordt eenmaal per twee of drie jaar geëvalueerd, tenzij het gaat om een nieuw programma. In dat geval worden de cursussen allemaal direct na afloop geëvalueerd. Voor de evaluatie is de afgelopen jaren een digitaal systeem gebruikt. De respons daarop was teleurstellend laag. De studenten gaven de commissie desgevraagd aan dat ze de digitale formulieren onvoldoende toegesneden vinden op de te evalueren cursussen. Ze vinden het vooral storend dat de formulieren geen ruimte bieden voor aanvullende opmerkingen. Het management van de faculteit informeerde de commissie dat binnenkort een nieuw digitaal systeem, Digital Blue, zal worden gebruikt bij studieonderdelen met meer dan dertig studenten. Voor kleinere cursussen zullen papieren formulieren worden gebruikt. De commissie vindt het terecht dat er gezocht is naar een nieuw systeem, omdat de zeer lage respons aangaf dat het oude niet werkte. Ze adviseert de faculteit ervoor te zorgen dat de nieuwe digitale formulieren de mogelijkheid bieden voor open opmerkingen naast de gesloten vragen. Daarnaast beveelt de commissie aan te onderzoeken of de respons kan worden verhoogd door bijvoorbeeld de behaalde tentamencijfers pas vrij te geven na invulling van de enquête.

De commissie vernam tijdens het bezoek dat veel docenten hun cursussen de afgelopen periode ook op andere wijze, schriftelijk of mondeling hebben geëvalueerd, onder andere vanwege de lage respons op de digitale enquêtes. Soms gebeurde dat al tijdens de cursus. Dat heeft volgens informatie van de studenten ook regelmatig geleid tot verbeteringen. De commissie vindt dat positief, maar wijst erop dat documentatie over de kwaliteit van de cursussen bij een dergelijke informele aanpak ontbreekt. Voor een systematisch systeem van kwaliteitszorg is dat niet goed genoeg. De commissie hoopt dat de nieuwe aanpak zal leiden tot meer betrokkenheid van de studenten bij de evaluatie en een beter inzicht in de kwaliteit van het geboden onderwijs.

De opleiding heeft inmiddels een Raad van Advies ingesteld waarin werkgevers en alumni een rol spelen. Dit zal naar het oordeel van de commissie nuttige informatie opleveren die voor kwaliteitsverbetering van de opleiding benut kan worden.

Het viel de commissie tijdens het bezoek op dat de indeling en werkwijze van een aantal oc's niet zijn aangepast aan de nieuwe onderwijsorganisatie. Er is één oc Engels die zich bezighoudt met de bacheloropleiding Engels maar ook met de programma's van Engelse letterkunde en Writing, Editing and Mediation in de masteropleiding Letterkunde. De oc's ontnemen zichzelf volgens de commissie hierdoor de mogelijkheid bij te dragen aan de profilering en verdere ontwikkeling van de afzonderlijke opleidingen. De precieze taakverdeling was niet alleen onhelder voor de commissie maar ook voor de leden van de verschillende oc's waarmee de commissie gesproken heeft. De commissie adviseert de faculteit op korte termijn aparte oc's in te stellen, één voor de bacheloropleiding en één voor elke nieuwe brede masteropleiding. Naar het oordeel van de commissie is dat een voorwaarde om zorg te dragen voor de kwaliteitsbewaking van de programma's en om de kansen van de programmaherziening te kunnen benutten. De commissie adviseert de oc's een of twee keer per jaar een gezamenlijk overleg te plannen om ervaringen uit te wisselen, bijvoorbeeld met het nieuwe evaluatiesysteem, en deze te benutten voor verdere verbetering.

Tijdens het bezoek heeft de commissie gesproken met een aantal leden van de oc die zich onder andere bezighoudt met de bacheloropleiding Engels. De commissie is conform de wettelijke bepalingen paritair samengesteld. De studentleden krijgen een introductiebijeenkomst over hun rechten en plichten. Ze gaven in het gesprek aan dat ze nauw contact onderhouden met hun achterban, bijvoorbeeld door na een werkcollege de agenda van de eerstkomende vergadering van de oc te bespreken. Elk studiejaar is vertegenwoordigd door een studentlid. Er zijn ook personele unies tussen de oc en de Raad van Advies van de opleiding.

De oc komt ten minste viermaal per jaar bij elkaar, maar in het afgelopen jaar is het vergaderschema intensiever geweest vanwege de programmaherziening. De commissie bespreekt alle cursusevaluaties en evalueert ook de samenhang tussen de cursussen en de opbouw van het programma. Bij afwijkingen van het gemiddelde op de evaluaties of bij klachten over een cursus neemt de voorzitter van de oc contact op met de betrokken docent en eventueel met de betreffende leidinggevende. De commissie vernam dat dit in het algemeen effectief is.

De vorige visitatiecommissie heeft de opleiding op verschillende punten advies gegeven. In de kritische reflectie heeft de opleiding beschreven dat deze feedback de afgelopen jaren nuttig is gebleken. Er is gedetailleerd uiteengezet welke maatregelen zijn getroffen in reactie op elk van de aanbevelingen. De commissie is van oordeel dat de opleiding goed gebruik heeft gemaakt van de adviezen en dat de maatregelen tot verbetering van de opleiding hebben geleid.

Overwegingen

De commissie heeft onderzocht of de onderwijsleeromgeving zo is ingericht dat studenten de beoogde eindtermen kunnen behalen. Op basis van informatie uit de kritische reflectie en uit de gesprekken die tijdens het bezoek hebben plaatsgevonden, stelt de commissie vast dat het onderwijsprogramma een heldere opbouw heeft met een voldoende samenhang. Het programma is doordacht en bevat de noodzakelijke onderdelen voor het vakgebied. De vakken algemene taalwetenschap, algemene literatuurwetenschap en wetenschapsfilosofie zijn in het onderwijs geïntegreerd. Er is voldoende ruimte voor studenten om in het programma keuzes te maken die passen bij hun interesse en beroepsperspectief. De minor en de invulling van de vrije ruimte maken dit mogelijk. De commissie adviseert de stagemogelijkheden meer naar voren te laten komen zodat studenten die er niet voor kiezen om een masteropleiding te volgen zich kunnen voorbereiden op de arbeidsmarkt. Gezien het belang van het afsluitende werkstuk, de bachelorscriptie, beveelt de commissie aan de minimumomvang ervan te vergroten. Een omvang van 5.000 woorden is in haar ogen te gering om de vereiste diepgang te bereiken.

Studenten raken vanaf het begin van de opleiding vertrouwd met de wetenschappelijke werkwijze en met academische vaardigheden. Ze schrijven regelmatig werkstukken waarbij de complexiteit en eisen geleidelijk toenemen. De commissie is van oordeel dat de studenten op die manier een goede onderzoekstraining krijgen en adequaat worden voorbereid op het schrijven van het eindwerkstuk, de bachelorscriptie. De commissie adviseert de opleiding het belang van een buitenlands studieverblijf te blijven stimuleren omdat op dit moment de deelname achterblijft bij de verwachtingen.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het programma van de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur wordt uitgevoerd door een hechte groep docenten die zowel in onderwijs als onderzoek actief zijn. De studenten zijn tevreden over hun docenten en vinden dat ze goed begeleid worden. De stafleden staan open voor vernieuwing.

De studiebegeleiding is adequaat georganiseerd. De inspanningen van de opleiding zijn erop gericht om studenten die een verkeerde keuze hebben gemaakt snel te laten weten dat voortzetting weinig zinvol is. De overige studenten worden gestimuleerd om de opleiding in de nominale tijd af te ronden. De commissie adviseert erop toe te zien dat een voltijdse inzet van de studenten wordt vereist.

De opleiding biedt de studenten prima faciliteiten. De oc draagt zorg voor de kwaliteitsbewaking van het programma. De commissie adviseert de faculteit de indeling van de oc's aan te passen zodat per bachelor- en masteropleiding één oc verantwoordelijk is. Op dit moment lopen de verantwoordelijkheden door elkaar. De commissie adviseert de faculteit daarnaast te zorgen voor een evaluatiesysteem waarin studenten gemakkelijk hun specifieke open opmerkingen kwijt kunnen, omdat dat waarschijnlijk de response zal verhogen. Eventueel kan de response nog verhoogd worden door er een meer verplichtend karakter aan te geven.

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, de begeleiding en de faciliteiten de studenten in staat stellen het beoogde eindniveau te behalen.

Conclusie

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Toetsbeleid

De examencommissie Europese talen en regiostudies (ec ETR) is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de toetsing bij verschillende opleidingen, waaronder de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur. Deze commissie is per oktober 2012 van start gegaan met haar werkzaamheden. Voordien waren er ec's voor de afzonderlijke opleidingen. Met de nieuwe opzet beoogt de faculteit grotere uniformiteit in beoordeling en toetsing te realiseren. De faculteit bevordert dit door voorzetten te doen die door de verschillende ec's per opleidingencluster binnen een bepaalde bandbreedte nader kunnen worden ingevuld of uitgewerkt. Er vindt onder leiding van de portefeuillehouder onderwijs overleg tussen de ec's plaats om ervaringen uit te wisselen. Er is ambtelijke ondersteuning geregeld en leden krijgen uren voor hun deelname.

Een aantal stappen is volgens de ec ETR inmiddels gezet. Er is een toetsprotocol opgesteld dat de te hanteren spelregels voor de toetsing heeft vastgelegd. Deze spelregels hebben betrekking op het opstellen en beoordelen van toetsen, de normering van de beoordeling en de publicatie van de uitslagen. Op basis van het toetsprotocol worden er per cursus studiehandleidingen en toetsplannen opgesteld. Toetsen worden altijd door een collega-docent beoordeeld voordat ze vermenigvuldigd worden.

Hierna gaat de ec zich buigen over de afstemming van beleid op het gebied van vrijstellingen, de invulling van vrije ruimte en de keuze van afwijkende minoren, zodat criteria voor toestemming hiervan over de opleidingen heen gelijkgetrokken worden. Daarnaast zal gewerkt worden aan een algemeen scriptieprotocol voor de faculteit. Tot slot zullen per semester de toetsresultaten worden gemonitord waarbij opvallende uitkomsten aanleiding zullen zijn voor bespreking in de ec en het afdelingsbestuur.

De commissie heeft tijdens het bezoek een aantal toetsen ingezien en vastgesteld dat ze aan de algemeen gangbare kwaliteitscriteria voldoen. Ze passen bij de leerdoelen van de cursussen, zijn goed geconstrueerd en van het vereiste niveau. Voor de studenten is een scriptieprotocol beschikbaar waarin ook de beoordelingscriteria zijn omschreven. Zoals bij Standaard 2 aangegeven is de commissie van oordeel dat de minimumomvang van de scriptie (5.000-7.500 woorden) te gering is voor een werkstuk waarmee de student moet laten zien dat hij/zij de eindtermen van de opleiding heeft gerealiseerd. De scriptie wordt door de begeleidende docent beoordeeld, waarbij de nadruk ligt op het formuleren van een geschikte onderzoeksvraag en het analyseren van primaire bronnen of data in het licht van recent wetenschappelijk onderzoek.

De commissie stelt vast dat de wettelijke taken van de ec met grote vertraging zijn opgepakt, maar concludeert tevens dat de wil zichtbaar is om te convergeren en tot gezamenlijke opleidingsoverstijgende afspraken te komen. Ze adviseert de ec de voorgenomen stappen met spoed uit te voeren. De commissie beveelt aan gezamenlijke afspraken over de

minimumomvang van de scripties te maken en vast te stellen dat bachelorscripties, net als masterscripties, altijd door twee docenten beoordeeld moeten worden. Ook adviseert ze om alle scripties standaard met behulp van Ephorus op plagiaat en fraude te controleren.

Gerealiseerd eindniveau

De commissie heeft in eerste instantie zes bachelorscripties gelezen om te beoordelen of het eindniveau gerealiseerd wordt. De oordelen van de commissie kwamen in de meeste gevallen redelijk overeen met die van de docenten van de opleidingen. Naar aanleiding van één uitschieter in de steekproef waarbij het oordeel van de commissie significant lager uitviel, en op grond van nadere bestudering van de scriptielijsten heeft de commissie aanvullend nog zeven scripties met het cijfer 10 en één met een 6 opgevraagd en bestudeerd. Daarbij viel het de commissie op dat het in veruit de meeste gevallen scripties betrof die door één bepaalde docent begeleid waren. Vervolgens is hierover gesproken met de voorzitter van het afdelingsbestuur en de onderwijsdirecteur. Naar aanleiding van de vragen van de commissie had de opleiding zelf ook de betreffende scripties opnieuw beoordeeld. Zowel de opleiding als de commissie stelden vast dat de hoog becijferde scripties met 1 à 1,5 punt overgewaardeerd waren en dat de net-voldoende in feite onvoldoende was. De opleiding verklaarde de becijferingsverschillen uit de andere beoordelingscultuur waaruit de docent kwam. Men gaf aan dat er wel enige maatregelen getroffen waren om de normen gelijk te trekken en dat de betreffende docent inmiddels niet meer aan de opleiding verbonden is. Achteraf gezien is de opleiding van oordeel dat een intensievere aanpak effectiever was geweest. De commissie deelt die conclusie.

De commissie is van oordeel dat de opleiding dit probleem deels had kunnen voorkomen door een scriptie altijd door twee docenten te laten beoordelen. Ook vindt de commissie dat scripties onvoldoende inhoudelijk begeleid en beoordeeld kunnen worden als deze taak per jaar aan een zeer beperkte groep van drie à vier docenten wordt toegewezen. De commissie adviseert de opleiding met klem maatregelen te treffen om dergelijke situaties in de toekomst te voorkomen.

Afgezien van de besproken uitschieters is de commissie van oordeel dat alle beoordeelde scripties voldoende tot goed waren. De studenten bleken in staat om een onderzoeksvraag te formuleren en te onderbouwen met gegevens uit de literatuur. Op grond daarvan konden ze een onderzoek uitvoeren en daarover op controleerbare wijze en volgens academische normen rapporteren. De commissie stelt vast dat studenten ondanks de beperkte omvang van de scriptie laten zien dat ze het beoogde eindniveau daadwerkelijk behalen.

De kritische reflectie vermeldt dat er recent een enquête is afgenomen onder alumni. De uitkomsten daarvan zullen worden besproken in de Raad van Advies en zullen informatie opleveren over de positie van afgestudeerde bachelorstudenten. De commissie meent dat deze informatie benut kan worden om studenten een beter beeld te geven van hun mogelijkheden op de arbeidsmarkt. De commissie heeft geen nadere informatie over het studiesucces van bachelorgediplomeerden in aansluitende masteropleidingen.

Overwegingen

De commissie heeft het toetsbeleid en de kwaliteitsbewaking van de toetsen beoordeeld. Ze is van oordeel dat de toetsen aan de eisen van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie voldoen. Ook de organisatie van de toetsen is adequaat, met een redelijke spreiding over het studiejaar. De ec's zijn pas recent gestart hun wettelijke rol actief in te vullen, waardoor er nog geen eenduidig beleid is voor de verschillende opleidingen in de faculteit. Dit betreft bijvoorbeeld de verplichting dat bachelorscripties door twee docenten beoordeeld worden en

de minimumomvang van de bachelorscriptie. De commissie adviseert de faculteit met klem hierin op korte termijn verdere stappen te zetten.

De scripties die de commissie gelezen heeft tonen aan dat het beoogde eindniveau door de studenten wordt gerealiseerd. De eindwerkstukken zijn alle van voldoende tot goed niveau, met uitzondering van één scriptie die niet had mogen passeren. In een beperkt aantal gevallen, waarbij vrijwel altijd dezelfde docent de beoordelaar was, waren de scripties evident te hoog becijferd. De commissie heeft dit indringend besproken met de opleidingsverantwoordelijken en kunnen vaststellen dat hierover geen verschil van inzicht bestaat. De commissie beveelt met klem aan bij de begeleiding en beoordeling van bachelorscripties meer docenten te betrekken.

De commissie had graag informatie over alumni in masteropleidingen en op de arbeidsmarkt willen betrekken bij haar oordeel over de effectiviteit van de opleiding, maar deze informatie komt pas over enige tijd beschikbaar. Op grond van de toetsen en scripties die de commissie heeft ingezien stelt de commissie vast dat de eindtermen van het programma worden gerealiseerd.

Conclusie

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur: de commissie beoordeelt Standaard 3 als ‘voldoende’.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur op de drie standaarden aan de eisen voldoet. De doelstellingen van de opleiding, zoals geformuleerd in de beoogde eindtermen, zijn van het vereiste niveau en passend voor dit wetenschapsgebied. De opzet en organisatie van het onderwijsprogramma zijn doordacht en de bijbehorende begeleiding en voorzieningen stellen de studenten in staat de beoogde leerdoelen te realiseren. De wettelijke taken van de examencommissie zijn met vertraging opgepakt, maar de eerste concrete resultaten zijn zichtbaar en de wil om tot opleidingsoverstijgend beleid te komen is zichtbaar. Aan de hand van de toetsen en scripties stelt de commissie vast dat er een academisch niveau wordt behaald en dat de opleiding de studenten adequaat voorbereidt op hun verdere carrière.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Engelse taal en cultuur* als ‘voldoende’.

V: Bacheloropleiding Europese talen en culturen

Samenvattend oordeel van de commissie

Dit samenvattend oordeel geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Taal- en Letterkunde 2013 over de bacheloropleiding Europese talen en culturen aan de Rijksuniversiteit Groningen. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de kritische reflectie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde (eind)scripties en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie werd in haar oordeel geadviseerd door referenten met een specifieke taalexpertise (in de Finoeegrise, Scandinavische en Slavische talen). De commissie heeft voor de opleiding zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat de opleiding voldoet aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

De opleiding Europese talen en culturen (ETC) is een samenvoeging van een aantal bacheloropleidingen. Oorspronkelijk was voorzien dat het zou gaan om Duitse taal en cultuur, Finoeegrise talen en culturen (Fins en Hongaars), Romaanse talen en culturen (Frans, Italiaans, Spaans), Scandinavische talen en culturen (Deens, Noors, Zweeds) en Slavische talen en culturen (Russisch). Om financiële redenen heeft de faculteit besloten de talen Fins, Hongaars, Deens en Noors niet meer in het programma van ETC op te nemen. Vanaf het collegejaar 2013-2014 wordt Engels aan ETC toegevoegd (terwijl daarnaast de zelfstandige opleiding Engelse taal en cultuur blijft bestaan). De samenvoeging betreft een planningsneutrale conversie die formeel in het collegejaar 2013-2014 van start zal gaan. In het collegejaar 2012-2013 hebben de studenten zich nog voor de afzonderlijke opleidingen ingeschreven maar het programma dat ze volgen heeft al de beoogde nieuwe opzet. De bevindingen en overwegingen in dit rapport gaan bij het eerste studiejaar over de bacheloropleiding ETC, de rest van het programma is beoordeeld op basis van de afzonderlijke talenopleidingen.

Standaard 1: Beoogde eindtermen

De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader. De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en concludeert dat dit een goede basis is voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

De bacheloropleiding ETC beoogt studenten op te leiden tot regiospecialisten met een hoog taalvaardigheidsniveau in Duits, Frans, Italiaans, Russisch, Spaans of Zweeds. Studenten specialiseren zich in een van de drie aangeboden profielen: Cultuur en literatuur, Politiek en maatschappij of Taal en maatschappij. Aan het eind van de opleiding hebben de studenten kennis, inzicht en vaardigheden verworven waardoor zij op het niveau van een academische bachelorgediplomeerde situaties en problemen kunnen analyseren en onderzoeken die te maken hebben met de talen en culturen van Europa en hun onderlinge relaties. Zij hebben ook geleerd daarover te communiceren met vakgenoten en niet-specialisten en op wetenschappelijke wijze verslag te doen van hun bevindingen. De commissie stelt vast dat de geformuleerde doelstellingen passend zijn voor het vakgebied en het nagestreefde wetenschappelijke bachelorniveau.

De opleiding bereidt studenten voor op een aansluitende masteropleiding in binnen- of buitenland. Afgestudeerden kunnen met hun bachelordiploma ook direct de arbeidsmarkt betreden. Mogelijkheden liggen volgens de opleiding op terreinen als journalistiek, vertalen, beleidswerk of bij culturele instellingen.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De bacheloropleiding ETC omvat drie studie jaren van elk 60 EC. In het eerste semester krijgen de studenten inleidingen in de thematiek van de drie profielen zodat zij in het tweede semester een beredeneerde keuze kunnen maken voor één ervan. In de werkcolleges leren ze de theorie en methodologie toe te passen en doen ze de eerste ervaringen met een wetenschappelijke werkwijze op. In het tweede en derde jaar kiezen studenten themacolleges uit één of twee profielen. Naast het onderwijs in de major kiest een student een minor van 30 EC. Door de keuze voor een bepaalde minor kunnen studenten een extra taal of een extra profiel aan hun programma toevoegen. De commissie vindt het programma helder opgebouwd met een voldoende balans tussen diepgang en mogelijkheden tot verbreding.

In het tweede semester begint het onderwijs in taalvaardigheid in de taal die de student heeft gekozen. Het taalvaardigheidsonderwijs, het verplichte buitenlandverblijf in het derde jaar, de taalspecifieke modules en het schrijven van de bachelorscriptie in de doeltaal (behalve bij Russisch) zullen er volgens de opleiding voor zorgen dat de studenten een even hoog taalvaardigheidsniveau bereiken als de studenten van de huidige specifieke talenopleidingen. De commissie vraagt zich af of deze verwachting gerechtvaardigd is. Ze adviseert de opleiding dit de komende jaren goed te monitoren en zo nodig het taalvaardigheidsonderwijs al in het eerste semester te laten beginnen.

Het onderzoek van de docenten wordt ingebracht in colleges en werkgroepen. Andere didactische uitgangspunten zijn de activerende opzet van het onderwijs en de studentgeoriënteerde aanpak. Hoorcolleges worden altijd gecombineerd met werkcolleges.

De studielast van het nieuwe programma is nog niet uitgebalanceerd en het eerste semester is naar verhouding te licht. De ouderejaars gaven aan dat de studielast voor hen goed geprogrammeerd is. Gezien de vele nevenactiviteiten die studenten rapporteerden adviseert de commissie echter in het nieuwe programma te bezien of de eisen aan de studenten voldoende hoog zijn.

De docenten van de opleiding ETC en de afzonderlijke talenopleidingen die eraan ten grondslag liggen zijn kwalitatief en kwantitatief voor hun taken toegerust. De commissie was onder de indruk van de gemotiveerdheid van de docenten voor het nieuwe ETC-programma. Wel heeft de commissie grote zorgen over wat de aangekondigde bezuinigingen, die op het moment van de visitatie nog niet bekend waren, zullen betekenen voor de kwaliteit van het docententeam.

De voorlichting aan studenten vooraf en tijdens de studie is naar het oordeel van de commissie goed georganiseerd. Ook de studiebegeleiding functioneert naar behoren. De studenten zijn tevreden over de faciliteiten (elektronische leeromgeving, bibliotheek en studieplekken).

De opleiding heeft een uitgewerkt kwaliteitszorgbeleid dat in de praktijk redelijk functioneert, maar de respons van studenten op de digitale evaluatieformulieren was teleurstellend laag, zodat veel cursussen inmiddels mondeling worden geëvalueerd. Er komt een nieuw digitaal evaluatiesysteem. De commissie adviseert te bezien of door aanvullende maatregelen verbetering bereikt kan worden in de respons hierop.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindtermen

De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen van de opleiding ETC en de afzonderlijke talenopleidingen aan de eisen voldoen. De regelingen rondom de toetsen en de spreiding over

het studiejaar zijn aan de maat. Er is een uitgewerkt plagiaatbeleid, maar het is nog geen standaardpraktijk dat alle werkstukken en scripties met Ephorus worden getoetst op plagiaat.

De examencommissie in de huidige vorm is pas recent gestart met haar werkzaamheden. Een aantal zaken is al serieus ter hand genomen, maar er moeten nog flinke stappen gezet worden om tot uniformering te komen van de beoordelingspraktijk in de faculteit. De commissie beveelt de examencommissie aan niet alleen beleid te ontwikkelen, maar ook zorg te dragen voor een goede implementatie ervan.

De bachelorscripties die de commissie gelezen heeft laten zien dat het beoogde eindniveau van de opleiding door de studenten in alle gevallen voldoende en soms ook ruimschoots wordt gerealiseerd. Op basis hiervan concludeert de commissie dat de opleiding haar studenten adequaat voorbereidt op een vervolgstudie of een positie op de arbeidsmarkt.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Europese talen en culturen:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eendoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 3 oktober 2013

Prof. dr. Th. D'haen
voorzitter

Dr. M.J.H. van der Weiden
secretaris

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

---

Inleiding

De opleiding Europese talen en culturen (ETC) is een samenvoeging van een aantal bacheloropleidingen. Oorspronkelijk was voorzien dat het zou gaan om Duitse taal en cultuur, Finoegrische talen en culturen (Fins en Hongaars), Romaanse talen en culturen (Frans, Italiaans, Spaans), Scandinavische talen en culturen (Deens, Noors, Zweeds) en Slavische talen en culturen (Russisch). Om financiële redenen heeft de faculteit besloten de talen Fins, Hongaars, Deens en Noors niet meer in het programma van ETC op te nemen. Vanaf het collegejaar 2013-2014 wordt Engels aan ETC toegevoegd (terwijl daarnaast de zelfstandige opleiding Engelse taal en cultuur blijft bestaan). De samenvoeging betreft een planningsneutrale conversie die formeel in het collegejaar 2013-2014 van start zal gaan. In het collegejaar 2012-2013 hebben de studenten zich nog voor de afzonderlijke opleidingen ingeschreven maar het programma dat ze volgen heeft al de beoogde nieuwe opzet.

De commissie heeft als beoordelingseenheid de opleiding ETC genomen, hoewel het tweede- en derdejaarsprogramma feitelijk nog de afzonderlijke 'oude' opleidingen betreft. De commissie geeft bij de verschillende standaarden aan wanneer het de nieuwe opleiding ETC betreft en wanneer gesproken wordt over de onderliggende oude opleidingen.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Domeinspecifiek referentiekader

De Nederlandse bachelor- en masteropleidingen op het gebied van taal- en letterkunde hanteren een gemeenschappelijk referentiekader (zie Bijlage 2). Dit kader heeft betrekking op een breed scala van opleidingen: vreemde-talenopleidingen, opleidingen op het gebied van de Nederlandse taal, en opleidingen die vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Het kader moet dan ook recht doen aan die uiteenlopende opleidingen.

De opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde moeten volgens het gemeenschappelijke referentiekader allereerst kennis en inzicht bieden in het vakgebied van de opleiding, met inbegrip van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden. Als het gaat om een vreemde-talenopleiding moet de opleiding de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bijbrengen. Het te bereiken niveau van taalbeheersing verschilt per taal: voor schooltalen gelden hogere niveaus dan voor niet-schooltalen. Daarnaast moet de student academisch gevormd worden met voldoende aandacht voor theorie en methodologie. Studenten leren volgens het referentiekader het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier toe te passen.

In het domeinspecifieke referentiekader zijn de bovenstaande algemene eisen geoperationaliseerd in een serie eisen aan de eindtermen voor de bachelor- en de masteropleidingen. Deze eisen zijn ondergebracht in verschillende rubrieken, namelijk:

- kennis;
- vaardigheden/wetenschappelijke vorming;
- academische vaardigheden en attitude;
- afstemming op het afnemend veld.

Daarnaast stelt het domeinspecifieke referentiekader een aantal kaders voor de inhoud en het programma van de opleidingen.

De commissie heeft het domeinspecifieke referentiekader bestudeerd en is van mening dat het een goed kader biedt voor de opleidingen op het gebied van taal- en letterkunde. Het is specifiek genoeg om richtlijnen aan te ontleen voor de inrichting van de opleidingen in kwestie, maar tevens algemeen genoeg om de opleidingen in staat te stellen hun eigen accenten te leggen. Daarmee vormt het domeinspecifieke referentiekader een goede basis voor de beoordeling van de individuele opleidingen.

Domeinspecifieke eisen en eindtermen

De kritische reflectie beschrijft als doel van de opleiding ETC om afgestudeerden af te leveren die grondige kennis en inzicht bezitten van een specifieke regio in Europees perspectief. Afgestudeerden hebben de betreffende taal, cultuur en/of politiek(e cultuur) in

relatie tot de maatschappelijke omgeving bestudeerd. Op basis daarvan kunnen ze volgens de opleiding als regiospecialist een rol spelen bij het bevorderen van politieke, sociale, economische en culturele contacten tussen overheden, instellingen, bedrijven en burgers. Ook kunnen de afgestudeerden hun kennis, inzicht en vaardigheden overdragen aan derden.

De beoogde eindtermen van de opleiding zijn in de kritische reflectie omschreven. Daarbij heeft de opleiding de indeling van de Dublin-descriptoren gebruikt. Aan het eind van de opleiding hebben afgestudeerden kennis en inzicht verworven van de culturele en maatschappelijke ontwikkelingen in Europese landen in de laatste twee eeuwen; theorieën en methoden en technieken van taalwetenschap, literatuur- en cultuurwetenschap; de literatuur en de structuur van de gekozen doeltaal. Ze beheersen de gekozen taal op een hoog niveau (variërend van B2 tot C1/2, afhankelijk van de gekozen taal) en hebben hun kennis verbreed of verdiept in een minor. Ze hebben geleerd de kennis en inzichten toe te passen: ze kunnen snel relevante informatie verzamelen, kritisch beoordelen en benutten bij het signaleren, analyseren en oplossen van problemen. Ze gaan daarbij professioneel te werk en kunnen in de doeltaal communiceren met vakgenoten. Wat betreft oordeelsvermogen zijn afgestudeerden in staat een vraagstelling te formuleren voor een onderzoek, dat onderzoek uit te voeren en daarover te rapporteren. In de bachelorscriptie laten studenten zien dat ze hiertoe aan het eind van de opleiding in staat zijn. Afgestudeerden hebben geleerd te communiceren in woord en geschrift in de doeltaal, in het Nederlands en in het Engels. Tot slot hebben ze leervaardigheden verworven waarmee ze zich kunnen blijven ontwikkelen. In de kritische reflectie zijn de eindtermen gedifferentieerd voor de drie profielen: Cultuur en literatuur, Politiek en maatschappij en Taal en maatschappij. Zie Bijlage 3 voor een overzicht van de algemene doelstellingen.

Voor de onderscheiden categorieën (kennis en inzicht, toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvermogen, communicatie en leervaardigheden) zijn de eindtermen naar het oordeel van de commissie helder en specifiek omschreven. Ze bieden hierdoor een bruikbaar handvat om de opleiding te structureren.

Volgens informatie van de opleiding onderscheidt de opleiding ETC zich door de keuze voor:

- drie maatschappelijk gerichte profielen: Cultuur en literatuur, Politiek en maatschappij en Taal en maatschappij;
- taalverwerving op hoog niveau in een van de zeven aangeboden talen: Duits, Engels (vanaf 2013-2014), Frans, Italiaans, Russisch, Spaans en Zweeds;
- multidisciplinariteit: vanuit taal-, cultuur- en historisch/politiekwetenschappelijke perspectieven wordt er gekeken naar regio, nationale staat en Europa;
- sterke theoretische en methodologische basis met hoogwaardige taalkennis om culturele verschillen en overeenkomsten te analyseren;
- individuele keuzevrijheid en aandacht voor beroepsperspectief: keuze uit drie profielen en verschillende minoren.

De kritische reflectie vermeldt dat bij het formuleren van de doelstellingen gebruik is gemaakt van de resultaten van het Tuning Project *Humanities and the Arts* zodat de doelen passen bij wat internationaal gebruikelijk is voor dit vakgebied. Voor Nederland is deze talenopleiding volgens de kritische reflectie uniek door de multidisciplinaire en interculturele benadering. Het leren van een moderne vreemde taal wordt gecombineerd met academische vorming door de bestudering en toepassing van de belangrijkste theorieën en methodologieën van de letter- en cultuurkunde, taalkunde en/of de historisch-politieke wetenschappen. De opleiding

kiest voor een Europees perspectief waarbij de nadruk wordt gelegd op de moderne tijd (1800-heden).

De eerstejaarsstudenten met wie de commissie sprak tijdens het bezoek hebben bewust voor het Europese profiel gekozen. De breedte van de opleiding sprak hen aan. De ouderejaars hebben bewust gekozen voor een bepaalde taal en vroegen zich af of de taalspecialisatie niet zou verdwijnen bij ETC. Naar hun oordeel konden studenten in de oude situatie ook verbreding aanbrengen in hun programma door keuzevakken en een minor. De commissie maakt uit deze verschillende zienswijzen op dat de opleiding erin is geslaagd bij de voorlichting het Europese en vergelijkende perspectief van de opleiding ETC duidelijk naar voren te brengen en studenten te trekken die dat waarderen. De opleiding is ervan overtuigd, zo bleek tijdens het bezoek, dat ook in de nieuwe opzet het oude niveau van taalspecialisatie bereikt zal worden. De commissie vraagt zich af of deze verwachting gerechtvaardigd is. Ze adviseert de opleiding dit de komende jaren goed te monitoren en zo nodig het programma op dit punt aan te passen.

Wat betreft de nieuwe opleiding ETC vindt de commissie het gekozen profiel een interessante combinatie van traditionele taal- en letterkundeopleidingen en een vergelijkende Europese invalshoek. De doelstellingen van de afzonderlijke (oude) opleidingen die aan ETC ten grondslag liggen zijn niet apart geformuleerd in de kritische reflectie. De commissie gaat er op basis van de programma-informatie van uit dat de doelstellingen vergelijkbaar zijn qua niveau, maar dat de specifiek Europese vergelijkende aanpak en de politieke invalshoek in de oude opleidingen ontbreken. De commissie acht zowel de oude als de nieuwe doelstellingen passend voor academische taal- en letterkundeopleidingen en passend binnen het domein-specifieke referentiekader.

Niveau en oriëntatie

De geformuleerde doelstellingen leggen een sterke nadruk op het wetenschappelijke karakter van de opleiding. Studenten worden geacht de aangeleerde kennis en inzichten op een academische manier te kunnen toepassen. De commissie vindt dat de doelstellingen op het niveau van een wo-bachelor zijn beschreven.

De opleiding geeft in de kritische reflectie aan dat ze gediplomeerden in staat stelt in te stromen in verschillende masteropleidingen. Ze bereidt voor op onderzoeksmasterprogramma's en voor zover het de schooltalen betreft op de educatieve masteropleiding. Afhankelijk van de keuzes die studenten tijdens hun opleiding hebben gemaakt kunnen ze daarnaast instromen in verschillende andere masteropleidingen, zoals Letterkunde, Taalwetenschappen, Communicatie- en informatiewetenschappen, Journalistiek, Euroculture en Vertaalwetenschappen.

Afgestudeerden die met hun bachelordiploma de arbeidsmarkt willen betreden hebben diverse mogelijkheden. Ze kunnen volgens informatie van de opleiding aan het werk als leraar, redacteur, uitgever, manager in het bedrijfsleven of het toerisme, beleidsmedewerker bij nationale en internationale overheden of als consultant bij maatschappelijke organisaties.

De ambities van de studenten met wie de commissie heeft gesproken weerspiegelen het brede spectrum van mogelijkheden dat in de kritische reflectie is geschetst. De meeste studenten zijn van plan aansluitend eerst een masteropleiding te volgen. De educatieve master wordt daarbij vaak genoemd. Ze gaven aan dat de opleiding actieve voorlichting geeft over arbeidsmarktperspectieven.

Op dit moment is het voor de commissie te vroeg om een onderbouwde uitspraak te kunnen doen over de arbeidsmarktperspectieven van ETC. Op grond van de ervaringen met de afzonderlijke oude opleidingen en het toegevoegde accent op de Europese en de politiek-historische invalshoek verwacht de commissie echter dat de geschetste arbeidsmarktperspectieven realistisch zijn. Het is de commissie opgevallen dat studenten taal in toenemende mate zien als instrument of als middel en minder als doel op zich. De opleiding ETC speelt daar op in.

Overwegingen

De commissie heeft kennisgenomen van de doelstellingen die in de kritische reflectie zijn geformuleerd voor de bacheloropleiding ETC. De commissie gaat ervan uit dat de doelstellingen gebaseerd zijn op het niveau van de onderliggende afzonderlijke opleidingen, zodat haar oordeel zowel voor de oude opleidingen als voor ETC geldt. De commissie vindt dat de doelstellingen aansluiten bij de Dublin-descriptoren voor een academische bachelor door hun accent op theoretische en methodologische kennis en inzicht en op het vermogen deze kennis en inzichten toe te passen bij het analyseren en beoordelen van informatie. Ook de expliciete vermelding van nagestreefde onderzoeksvaardigheden en een professionele aanpak zijn naar het oordeel van de commissie adequaat. De formuleringen zijn voldoende gespecificeerd zodat de doelstellingen een bruikbaar instrument zijn voor de vormgeving van de opleiding.

De commissie is van oordeel dat het gekozen multidisciplinaire profiel met het vergelijkende Europese perspectief interessant is en een meerwaarde kan bieden boven de afzonderlijke opleidingen in de aangeboden talen en culturen. De kansen voor afgestudeerden in aansluitende masteropleidingen en op de arbeidsmarkt zijn potentieel breed, zeker wanneer het bereikte niveau van taalvaardigheid even hoog is als van de 'oude' opleidingen. Het is in dit stadium echter nog te vroeg om daar al met zekerheid een uitspraak over te kunnen doen.

Conclusie

Bacheloropleiding Europese talen en culturen: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Opbouw en samenhang van het programma

Het programma van de opleiding ETC omvat drie studie jaren met in totaal 180 EC. Het is opgebouwd uit zes componenten van elk 30 EC:

- inleidingen in de drie profielen;
- taalvaardigheid;
- themacolleges;
- een buitenlandverblijf/vrije ruimte;
- een minor;
- gespecialiseerde doeltaalgerelateerde modules en de afstudeerscriptie.

In Bijlage 4 is een programmaschema opgenomen.

De opleiding begint in het eerste semester met drie inleidende modules: Cultuur en literatuur, Taal en maatschappij en Politiek en maatschappij. Op basis hiervan maken de studenten een keuze voor een van de drie profielen. De profielen worden ingevuld door de keuze voor de verschillende themacolleges vanaf het tweede semester. In de nieuwe opleiding ETC begint het taalvaardigheidsonderwijs pas in het tweede semester. In november wordt een ‘talenweek’ georganiseerd waarop de verschillende talen zich presenteren. Aan het eind van het eerste semester maakt de student een keuze voor de aan te leren doeltaal.

Het tweede semester begint met een module taalvaardigheid van de gekozen doeltaal. Verdere modules taalvaardigheid zijn geprogrammeerd in het eerste en tweede semester van het tweede jaar. Aansluitend gaan alle studenten voor een half jaar naar het buitenland. Voor elke doeltaal heeft de opleiding afspraken met universiteiten in de betreffende landen. Om het vereiste taalvaardigheidsniveau te bereiken zijn er verder twee doeltaalgerelateerde modules in het tweede en het derde jaar en wordt de scriptie in de doeltaal geschreven (met uitzondering van Russisch waar de scriptie in het Nederlands of het Engels geschreven mag worden). Door deze combinatie en opbouw van modules verwacht de opleiding dat studenten een nationaal en internationaal concurrerend niveau bereiken. De commissie heeft hier tijdens het bezoek met de docenten over gesproken en is ervan overtuigd geraakt dat het totaal aan studieonderdelen het inderdaad mogelijk maakt een hoog niveau te realiseren. De commissie meent dat het buitenlandverblijf hier een cruciale rol bij speelt en raadt de opleiding daarom aan studenten hiervan slechts bij hoge uitzondering vrij te stellen en in dat geval een gelijkwaardig alternatief te bieden. In de oude opleidingen werd een buitenlandverblijf dringend aanbevolen maar kozen veel studenten ervoor dat niet te doen. Dat varieerde nogal per opleiding. Voor de opleiding ETC zal hierin één lijn getrokken moeten worden en zal het buitenlandverblijf voor alle studenten verplicht moeten zijn.

In het tweede semester van het eerste jaar en het eerste semester van het tweede jaar worden de themacolleges 1 en 2 aangeboden. In een themacollege verdiepen studenten zich in een van de profielen. Studenten kunnen twee themacolleges uit één profiel volgen of voor themacollege 2 een ander profiel kiezen. Het derde themacollege moet aansluiten op het profiel van themacollege 1 en/of 2 en bepaalt het gekozen profiel. Doordat studenten in de opleiding themacolleges uit twee profielen kunnen volgen krijgen ze de kans zich voldoende te verbreden, wat een voorwaarde is voor de educatieve masteropleiding.

In elk studiejaar wordt een themacollege aangeboden. Elk themacollege is relevant voor alle landen en talen die in het programma worden aangeboden. In het hoorcollege wordt het algemene thema behandeld (bijvoorbeeld 'Europese talen: veeltaligheid en meertaligheid' bij Taal en maatschappij) waarna dat in de werkcolleges voor een bepaald land of regio nader wordt uitgewerkt. Daarbij wordt secundaire en waar mogelijk primaire literatuur in de doeltaal van de student gebruikt.

In het tweede semester van het eerste jaar en de twee semesters van het tweede jaar volgen studenten drie modules die samen een minor vormen. De opleiding heeft een aantal mogelijkheden geformuleerd waaruit studenten kunnen kiezen. Naast minorprogramma's uit andere opleidingen kunnen studenten een andere taal kiezen of een extra profiel.

Met de bachelorscriptie ronden de studenten de opleiding af. Ze formuleren een vraagstelling, voeren een empirisch onderzoek uit en rapporteren de conclusies in een rapport dat aan wetenschappelijke normen moet voldoen. Er is een handleiding beschikbaar met richtlijnen voor vorm en inhoud van het rapport. De omvang ligt tussen de 7.500 en 10.000 woorden en wordt in principe in de doeltaal geschreven. Zoals hierboven vermeld geldt dit laatste niet voor Russisch, noch bij ETC noch bij de oude opleiding Slavische talen en culturen. De commissie vindt dit terecht gezien de moeilijkheidsgraad van deze taal voor Nederlandse studenten.

De commissie is van oordeel dat het programma goed doordacht is en een heldere opbouw heeft. De eerstejaarsstudenten uitten tegenover de commissie hun tevredenheid over de opzet van het eerste semester en de vrijheid die daarin geboden wordt om tot een definitieve taalkeuze te komen. De docenten merkten daarbij overigens op dat veruit de meeste studenten bij hun oorspronkelijke keuze bleven.

De commissie vindt het een goede keuze dat vanaf 2013-2014 ook Engels deel zal uitmaken van de opleiding ETC. Daarnaast zal Engels als afzonderlijke, disciplinaire, opleiding blijven bestaan. Desgevraagd gaven de docenten en studenten aan dat ze niet beducht zijn voor dominantie van het Engels in ETC. Wel verwachten ze dat Engels als minor een grote aantrekkingskracht zal hebben.

Didactische uitgangspunten

Het didactisch concept van de opleidingen taal- en letterkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) heeft drie kenmerken: de verwevenheid van onderwijs en onderzoek, een studentgeoriënteerde benadering en een activerende leeromgeving. De kritische reflectie beschrijft hoe dat in praktijk wordt gebracht. Docenten brengen de resultaten van hun onderzoek in tijdens de colleges en in werkgroepen en studenten worden vanaf het begin vertrouwd gemaakt met wetenschappelijk onderzoek door het uitvoeren van gerichte, steeds complexere opdrachten. Het programma van elke opleiding biedt studenten de gelegenheid in de minor en vrije ruimte vakken te kiezen die passen bij hun arbeidsmarktperspectief en interesse. De werkvormen zijn erop gericht dat studenten actief aan de slag gaan om zichzelf

te ontwikkelen, waarbij ze begeleid en geïnspireerd worden door de docenten. Hoorcolleges worden daarom altijd aangeboden in combinatie met werkcolleges of werkgroepen en studenten maken regelmatig opdrachten en werkstukken. De commissie vindt dit een passende aanpak en is van oordeel dat er een goede balans is tussen verplichte vakken en keuzeonderdelen.

In elk studiejaar zijn beide semesters opgedeeld in twee blokken van zeven weken, elk gevolgd door een onderwijsvrije periode van twee weken voor de voorbereiding op tentamens en de tentamens zelf. Sommige vakken zijn blokvakken en zijn geconcentreerd in één blok, maar er zijn ook veel zogenaamde lintvakken die over twee blokken gespreid zijn. Om uitstelgedrag te voorkomen en om studenten feedback te kunnen geven over hun studievoortgang zijn er bij de lintvakken tussentoetsen na het eerste blok. Volgens de informatie van de opleiding zullen er gaandeweg meer blokvakken komen. De commissie is van oordeel dat de huidige aanpak adequaat is: ook als een vak zich beter leent voor onderwijs over een langere periode worden studenten gestimuleerd dat vak al vanaf het begin bij te houden en merken ze al snel of ze op de goede weg zijn.

Tijdens het visitatiebezoek kon de commissie uit de gesprekken met de studenten en de docenten opmaken dat de beschreven didactische kenmerken in de praktijk zichtbaar zijn. Studenten zijn op de hoogte van het onderzoek van hun docenten en leren vanaf het begin wetenschappelijke werkstukken te schrijven. Het onderwijs is kleinschalig georganiseerd en de gehanteerde werkvormen zijn divers. De commissie vindt de didactische aanpak van de opleiding een sterk punt.

Waarborging van doelstellingen en eindtermen in het programma

De kritische reflectie bevat een tabel waarin de doelstellingen zijn gerelateerd aan de verschillende studieonderdelen. Daarin is voor de commissie zichtbaar dat de meer complexe vaardigheden geleidelijk worden opgebouwd en vooral voorkomen in de latere fasen van de opleiding. Het cursusmateriaal dat door de commissie is bestudeerd is van een adequaat niveau.

In het gesprek met de docenten vernam de commissie dat het nieuwe programma tot stand is gekomen in goed onderling overleg. De docenten gaven aan dat de nieuwe vakken niet alleen voor de studenten maar ook voor hen zelf interessant zijn: de expertise van collega's wordt meer benut dan voorheen en in de colleges worden meer aspecten en meer interrelaties behandeld zodat een completer beeld van het vakgebied tot stand komt. De studenten gaven aan dat ze zich soms proefkonijn voelden en de docenten herkenden dat. De docenten vonden dat de optimale relatie tussen hoorcolleges en werkcolleges en tussen de algemene thema's en de uitwerking per doeltaal nog niet is uitgekristalliseerd. De commissie waardeert het enthousiasme en de gedrevenheid van de docenten die bij ETC zijn betrokken en verwacht op grond daarvan dat de onevenwichtigheden in het programma in het tweede uitvoeringsjaar zullen worden verbeterd. Ze adviseert de opleiding daarbij de ervaringen en opmerkingen van de studenten te benutten.

Het taalvaardigheidsonderwijs van de afzonderlijke talenopleidingen is gespreid over de hele opleiding en bereikt een hoog niveau. In de nieuwe opleiding ETC begint het pas in het tweede semester. De opleiding heeft hiervoor gekozen op grond van goede ervaringen van de opleiding Internationale betrekkingen die een soortgelijke opzet kent. Uitstel van de keuze voor een van de talen past ook bij de perceptie van taal als gereedschap, waarbij de nadruk vooral ligt op de algemene thematiek. Doordat studenten bij deze opzet nog niet meteen in groepen per taal hoeven te worden geclusterd zijn grotere groepen en een efficiëntere

organisatie van werkcolleges mogelijk. De achterliggende gedachte was dat studenten bij inschrijving nog niet weten welke taal ze willen kiezen en een oriëntatieperiode nodig hebben. Deze veronderstelling bleek dit jaar niet juist: van de huidige eerstejaars bleef meer dan 95% van de studenten bij hun oorspronkelijke keuze. Omdat studenten zich voor collegejaar 2012-2013 formeel nog moesten aanmelden voor een van de afzonderlijke 'oude' opleidingen is dit wellicht niet helemaal vergelijkbaar met de komende situatie waarin studenten zich aanmelden voor ETC. De commissie beveelt de opleiding aan de komende jaren het bereikte taalvaardigheidsniveau zorgvuldig te monitoren en zo nodig het concept van het taalvaardigheidsonderwijs aan te passen.

De oorspronkelijke plannen voor de bacheloropleiding ETC gingen uit van een aanbod van twaalf talen. In 2012-2013 konden studenten zich inschrijven voor elf talen, conform de oude CROHO-registratie, maar in de praktijk is gestart met het ETC-programma en een aanbod van zes talen (Duits, Frans, Italiaans, Spaans, Russisch, Zweeds), waaraan het volgende collegejaar Engels wordt toegevoegd. De commissie heeft kennisgenomen van de financiële problematiek waardoor de faculteit besloten heeft de talen Fins, Hongaars, Noors en Deens niet in het aanbod op te nemen. Omdat de expertise en stafleden nog wel aan de faculteit verbonden zijn heeft de commissie zich afgevraagd of deze talen als minoren zouden kunnen worden aangeboden. Op die manier zou het vergelijkende Europese perspectief veel sterker tot uitdrukking kunnen komen dan bij het tamelijk West-Europees gerichte aanbod dat nu ontwikkeld is. Deze optie bleek door het bestuur wel onderzocht te zijn maar zou de oplossing van andere zeer urgente problemen in de weg staan door het financiële beslag dat ermee gemoeid is. De commissie begrijpt dat haar voorstel in de huidige situatie helaas onhaalbaar is.

Wetenschappelijke vorming

In de werkcolleges die bij de inleidende colleges horen leren studenten de beginselen van academische vaardigheden: zoeken van onderzoeksmateriaal, formuleren van onderzoeksvragen, vergelijken en kritisch lezen van teksten en het opzetten van een betoog. Elk werkcollege richt zich op een eigen set van vaardigheden, waarbij de drie werkcolleges complementair zijn aan elkaar. De docenten lieten de commissie weten dat ook voor het tweede semester een dergelijke afstemming van de te onderwijzen vaardigheden plaatsvindt. Gedurende de hele opleiding schrijven de studenten regelmatig werkstukken van een toenemende complexiteit. In de scriptie laten ze zien dat ze de verworven kennis, inzichten en vaardigheden kunnen benutten voor een empirisch onderzoek en een verantwoorde verslaglegging ervan.

Zowel voor de afzonderlijke talenopleidingen als voor de opleiding ETC is er naar het oordeel van de commissie voldoende aandacht voor de wetenschappelijke vorming en voor de geleidelijke opbouw van onderzoeksvaardigheden. De commissie heeft zich er in de gesprekken van vergewist dat de algemene taalwetenschap en algemene literatuurwetenschap voldoende in het programma aan bod komen ook al worden ze niet als afzonderlijke vakken aangeboden. De docenten en studenten bevestigden dat de algemene theorie en methodologie in de hoorcolleges aan bod komen, waarna de toepassing ervan in de werkcolleges wordt behandeld. De commissie vernam met tevredenheid dat de docenten die de werkcolleges verzorgen daartoe ook bij de hoorcolleges aanwezig zijn. Bij verhindering wordt het behandelde materiaal schriftelijk uitgewisseld. De commissie adviseert de opleiding te bevorderen dat de fysieke aanwezigheid zoveel mogelijk gegarandeerd wordt. De commissie onderstreept het belang van het vak wetenschapsfilosofie. Daarvoor heeft ze in het programma ten onrechte geen expliciete aandacht aangetroffen.

Studielast en studeerbaarheid

De studielast is nog niet evenwichtig gespreid in het programma ETC. De studenten vonden het eerste semester met de inleidende colleges te licht, zeker in vergelijking met het tweede semester waarin veel tijd besteed wordt aan intensief taalvaardigheidsonderwijs. De commissie beveelt de docenten aan het eerste semester uitdagender te maken.

Volgens de kritische reflectie richt de opleiding het programma in op basis van toetsplannen. Op die manier wordt een spreiding van de toetsmomenten en het daaraan voorafgaande onderwijs beoogd. De commissie heeft van de studenten geen klachten vernomen over de spreiding van de studielast in het tweede en derde studiejaar, waarin studenten het oude programma volgen. De ouderejaarsstudenten vonden de studielast passend voor een voltijdse studie, maar het viel de commissie wel op dat vrijwel alle studenten met wie ze tijdens het bezoek gesproken heeft de studie konden combineren met een baan, extra vakken of activiteiten voor de studievereniging. De commissie raadt de opleiding aan bij de invulling van het nieuwe programma ETC de studenten een uitdagend en intensief programma te bieden.

De totale instroom voor de afzonderlijke talenopleiding is de afgelopen jaren afgenomen: in 2005-2006 bestond de instroom uit 105 studenten, maar deze daalde in 2007-2008 naar 88 en nam verder af tot 80 in 2010-2011. Van de eerstejaarsinstroom schrijft ongeveer 70 à 80% zich in voor het tweede jaar. De rendementen na drie jaar zijn met minder dan 30% zeer laag. Na vier jaar komt het rendement gemiddeld op ongeveer 50%. Volgens de opleiding geven deze cijfers de werkelijkheid niet goed weer en laten de cijfers uit de facultaire onderwijsadministratie een gunstiger beeld zien: een rendement van 70% na vier jaar. Een mogelijke verklaring van de opleiding voor het verschil is dat de formele landelijke cijfers onvoldoende rekening houden met studenten die voor meer dan een studie staan ingeschreven, maar de commissie vindt dit geen valide redenering. Dit zou immers ook voor andere universiteiten gelden. De commissie begreep tijdens het bezoek dat het nieuwe programma ETC dit eerste jaar al meer studenten trekt dan de afzonderlijke opleidingen gezamenlijk. De commissie hoopt dat deze gunstige ontwikkeling zich ook zal doorzetten bij de herinschrijving en rendementen van ETC.

Onderwijsgevend personeel en staf-studentratio

Voor de uitvoering van het bachelorprogramma ETC is volgens de kritische reflectie ruim voldoende formatie en expertise aanwezig. Voor het profiel Politiek en maatschappij wordt een beroep gedaan op collega's van de leerstoelgroep Geschiedenis. De formatie wordt toegewezen op basis van een facultair berekeningsmodel. De aantallen toegekende docenturen voor de verschillende onderwijsvormen zijn naar het oordeel van de commissie niet hoog, wat gezien de financiële situatie van de faculteit verklaarbaar is. Er is daardoor sprake van een hoge werkdruk. De staf-studentratio varieert van 1:12 bij Finoeegriscche talen en culturen tot 1:57 bij Duitse taal en cultuur. Bij de opleiding Duits is de leerstoel al een aantal jaren onbezet en is het aantal stafleden door recente pensioneringen ingekrompen tot twee universitair docenten. De commissie is van oordeel dat voor een meer dan minimale bijdrage van het Duits in ETC uitbreiding van de staf noodzakelijk is en heeft met tevredenheid vernomen van het management dat hiervoor op korte termijn actie zal worden ondernomen. Wel heeft de commissie grote zorgen over wat de aangekondigde bezuinigingen, die op het moment van de visitatie nog niet bekend waren, zullen betekenen voor de kwaliteit van het docententeam.

De betrokken stafleden zijn, met uitzondering van de docenten taalvaardigheid, allemaal actief als onderzoeker en betrokken bij een van de twee relevante onderzoeksinstituten van de faculteit. De faculteit streeft ernaar dat in 2015 80% van de docenten over een

Basiskwalificatie Onderwijs (BKO) beschikt. Nieuwe docenten volgen in het eerste jaar van hun aanstelling een BKO-cursus. Stafleden met meer dan vijf jaar onderrichtsvaring kunnen een verkorte procedure volgen op basis van een zelfevaluatie en een dossier. De commissie adviseert de opleiding dit proces voortvarend uit te voeren.

De studenten gaven tijdens het gesprek met de commissie aan dat ze goede contacten hebben met de docenten. De lijnen zijn kort en docenten zijn goed benaderbaar. Dit geldt zowel voor de eerstejaars- als voor de ouderejaarsstudenten. De commissie waardeert het dat de staf ondanks de hoge werkdruk en de aanstaande reorganisatie zichtbaar enthousiast was tijdens het bezoek over het ETC-programma en in korte tijd veel creativiteit heeft gestoken in de ontwikkeling van nieuwe modules (bijvoorbeeld Taalkaart van Europa) en onderwijsvormen (taalpuzzels).

Studiebegeleiding

Uit de kritische reflectie en de gesprekken tijdens het bezoek heeft de commissie een goed beeld gekregen van de studiebegeleiding. De opleiding heeft een mentorsysteem voor de eerstejaarsstudenten. Een mentor houdt mentorcolleges om studenten vertrouwd te maken met aspecten van het academisch studeren. Verder is er een intakegesprek aan het begin van de opleiding en zijn er na elk tentamenblok voortgangsgesprekken. Tijdens de hele opleiding kan een student bij persoonlijke of studie-inhoudelijke problemen een beroep doen op een studieadviseur. De commissie vernam dat studenten de studieadviseurs goed weten te vinden. De studieadviseurs en mentoren werken samen bij het bewaken van de studievoortgang. De mentor kan daarbij beschikken over de gegevens van de studievoortgangsoverzichten. Studenten die achterlopen worden uitgenodigd voor een gesprek. De commissie vindt dit een goede aanpak.

De opleiding geeft studenten een bindend studieadvies (BSA) in het eerste studiejaar. Voor een positief advies moet een student 45 EC behaald hebben. Mogelijk zal dit in 2014-2015 verhoogd worden naar 50 EC. De commissie merkt op dat in dat geval een student die een 10 EC-vak niet zou halen, al snel in de gevarezone zit. Ze adviseert de opleiding met dit punt rekening te houden bij het ontwerpen van de definitieve regeling.

De opleiding verzorgt actief voorlichting aan aanstaande studenten. Er wordt tijdens de opleiding voorlichting gegeven over beroepsperspectieven. Bij beide activiteiten worden alumni betrokken. De studenten waarderen de voorlichtingsactiviteiten, zo bleek de commissie tijdens het bezoek.

Opleidings specifieke voorzieningen en kwaliteitszorg

De commissie heeft vastgesteld dat de bibliotheekfaciliteiten prima zijn. De studenten gaven aan dat de collectie uitgebreid is en dat er veel tijdschriftabonnementen zijn. De databases zijn ook digitaal vanuit huis bereikbaar. Aan het begin van de opleiding krijgen studenten een goede instructie in het benutten van de bibliotheekvoorzieningen. Zowel in de Universiteitsbibliotheek (UB) als in de Letterenbibliotheek (LB) zijn voldoende studieplekken. Beide liggen op loopafstand van elkaar. Later dit jaar zal de collectie van de LB worden ondergebracht in de UB. Daar zal volgens het management nog steeds sprake zijn van een open opstelling en de speciale kasten met materiaal voor werkcolleges. De openingstijden van de UB zullen worden uitgebreid en de werkplekken in de LB zullen behouden blijven. Hiermee zal naar het oordeel van de commissie het goede voorzieningenniveau gegarandeerd blijven.

Daarnaast vernam de commissie dat de collegezalen goed geoutilleerd zijn. De elektronische leeromgeving van de RUG, Nestor, wordt volgens de studenten goed ingezet ter ondersteuning van de cursussen.

De faculteit heeft een integraal kwaliteitszorgsysteem dat is vastgelegd in nota's die in januari 2012 zijn vastgesteld op basis van een herziening van de eerdere nota uit 2004. De hoofdlijnen ervan zijn beschreven in Nederlands- en Engelstalige brochures die zijn toegesonden op docenten en studenten. De commissie vindt dit nuttige uitgaven.

Elke cursus wordt eenmaal per twee of drie jaar geëvalueerd, tenzij het gaat om een nieuw programma. In dat geval worden de cursussen allemaal direct na afloop geëvalueerd. Voor de evaluatie is de afgelopen jaren een digitaal systeem gebruikt. De respons daarop was teleurstellend laag. De studenten gaven de commissie desgevraagd aan dat ze de digitale formulieren onvoldoende toegesonden vonden op de te evalueren cursussen. Ze vonden het vooral storend dat de formulieren geen ruimte bieden voor aanvullende opmerkingen. Het management van de faculteit informeerde de commissie dat binnenkort een nieuw digitaal systeem, Digital Blue, zal worden gebruikt bij studieonderdelen met meer dan dertig studenten. Voor kleinere cursussen zullen papieren formulieren worden gebruikt. De commissie vindt het terecht dat er gezocht is naar een nieuw systeem omdat de zeer lage respons aangaf dat het oude niet werkte. Ze adviseert de faculteit ervoor te zorgen dat de nieuwe digitale formulieren de mogelijkheid bieden voor open opmerkingen naast de gesloten vragen. Daarnaast beveelt de commissie aan te onderzoeken of de respons kan worden verhoogd door bijvoorbeeld de behaalde tentamencijfers pas vrij te geven na invulling van de enquête.

De commissie vernam tijdens het bezoek dat veel docenten hun cursussen de afgelopen periode mondeling hebben geëvalueerd, onder andere vanwege de lage respons op de digitale enquêtes. Vaak gebeurde dat al tijdens de cursus. Dat heeft volgens informatie van de studenten ook regelmatig geleid tot verbeteringen. De commissie vindt dat op zich positief, maar wijst erop dat documentatie over de kwaliteit van de cursussen bij een dergelijke informele aanpak ontbreekt. Voor een systematisch systeem van kwaliteitszorg is dat niet goed genoeg. De commissie hoopt dat de nieuwe aanpak zal leiden tot meer betrokkenheid van de studenten bij de evaluatie en een beter inzicht in de kwaliteit van het geboden onderwijs.

De opleiding heeft inmiddels een Raad van Advies ingesteld waarin werkgevers en alumni een rol spelen. Dit zal naar het oordeel van de commissie nuttige informatie opleveren die voor kwaliteitsverbetering van de opleiding benut kan worden.

Het viel de commissie tijdens het bezoek op dat de indeling en werkwijze van een aantal opleidingscommissies niet zijn aangepast aan de nieuwe onderwijsorganisatie. Er is één opleidingscommissie (oc) ETC die zich bezighoudt met de bacheloropleiding ETC maar ook met de programma's van de afzonderlijke talen in de masteropleiding Letterkunde en met het programma theoretische en descriptieve taalkunde in de masteropleiding Taalwetenschappen. De oc ontnemt zichzelf volgens de commissie hierdoor de mogelijkheid bij te dragen aan de profilering en verdere ontwikkeling van de afzonderlijke opleidingen. De precieze taakverdeling was niet alleen onhelder voor de commissie maar ook voor de leden van de verschillende oc's waarmee de commissie gesproken heeft. De commissie adviseert de faculteit op korte termijn aparte oc's in te stellen, een voor de bacheloropleiding en een voor elke nieuwe brede masteropleiding. Naar het oordeel van de commissie is dat een voorwaarde om zorg te dragen voor de kwaliteitsbewaking van de programma's en om de kansen van de

programmaherziening te kunnen benutten. De commissie adviseert de oc's een of twee keer per jaar een gezamenlijk overleg te plannen om ervaringen uit te wisselen, bijvoorbeeld met het nieuwe evaluatiesysteem, en deze te benutten voor verdere verbetering.

Tijdens het bezoek heeft de commissie gesproken met een aantal leden van de oc. De studentleden krijgen een introductiebijeenkomst over hun rechten en plichten. Ze gaven in het gesprek aan dat ze nauw contact onderhouden met de studievereniging en met hun achterban, bijvoorbeeld door na een werkcollege de agenda van de eerstkomende vergadering van de oc te bespreken. Er zijn ook personele unies tussen de oc en de Raad van Advies van de opleiding.

De oc komt ten minste viermaal per jaar bij elkaar, maar in het afgelopen jaar is het vergaderschema veel intensiever geweest vanwege de programmaherziening. De oc was nauw betrokken bij de advisering over de nieuwe opleiding ETC. De oc bespreekt daarnaast alle cursusevaluaties en evalueert ook de samenhang tussen de cursussen en de opbouw van het programma. Bij klachten over een cursus neemt de voorzitter van de oc contact op met de betrokken docent en eventueel met de betreffende leidinggevende. De commissie vernam dat dit in het algemeen effectief is.

De vorige visitatiecommissie vroeg aandacht voor de plaats van theorie en methodologie en onderzoeksvaardigheden in het programma, voor de noodzakelijke expertise om het programma te kunnen uitvoeren, voor de systematische evaluatie van colleges en voor de lage rendementen. De huidige commissie is van oordeel dat het merendeel van deze punten adequaat is opgepakt door de opleiding en de faculteit, maar dat het hardnekkige problemen betreft. Daarom vraagt de commissie opnieuw aandacht voor wetenschapsfilosofie en het evaluatiesysteem.

Overwegingen

De commissie heeft onderzocht of de onderwijsleeromgeving zo is ingericht dat studenten de beoogde eindtermen kunnen behalen. Op basis van informatie uit de kritische reflectie en uit de gesprekken die tijdens het bezoek hebben plaatsgevonden stelt de commissie vast dat het onderwijsprogramma een heldere opbouw heeft met een voldoende samenhang. Het programma is doordacht en bevat de noodzakelijke onderdelen voor het vakgebied. Daarnaast is er voldoende ruimte voor studenten om in het programma keuzes te maken die passen bij hun interesse en beroepsperspectief. De keuze voor een profiel en een minor maken dit mogelijk.

In het ETC-programma begint het taalvaardigheidsonderwijs pas in het tweede semester, terwijl dit in de 'oude' talenopleidingen vanaf het begin was georganiseerd. De opleiding verwacht dat door het aantal studieonderdelen waar in de doeltaal wordt gewerkt en door het buitenlandverblijf hetzelfde taalniveau zal worden bereikt en dat de scriptie als vanouds in de doeltaal geschreven zal kunnen worden. De commissie kan daarover op dit moment nog geen uitspraak doen omdat het ETC-programma pas net gestart is. Ze adviseert de opleiding de resultaten zorgvuldig te monitoren en het programma zo nodig bij te stellen.

Studenten raken vanaf het begin van de opleiding vertrouwd met de wetenschappelijke werkwijze en met academische vaardigheden. Vooral in het tweede en derde studiejaar schrijven ze veel werkstukken waarbij de complexiteit en eisen geleidelijk toenemen. De commissie is van oordeel dat er op die manier adequaat wordt voorbereid op het schrijven van het eindwerkstuk, de bachelerscriptie. De vakken algemene taalwetenschap en algemene

literatuurwetenschap zijn goed in het onderwijs geïntegreerd. De commissie beveelt aan het vak Wetenschapsfilosofie in het programma op te nemen.

Het programma van de bacheloropleiding ETC is ontwikkeld en wordt uitgevoerd door een groep enthousiaste en ervaren docenten. Zij hebben met inzet en creativiteit onderwijs ontwikkeld dat past bij de multidisciplinaire en Europese invalshoek. Gezien de moeilijke omstandigheden waarin de faculteit verkeert en die hun weerslag hebben op het personeel vindt de commissie dit vermeldenswaard. De commissie merkt echter op dat de aangekondigde verdere bezuinigingen mogelijk een negatief effect op de inzet van de docenten zullen hebben.

De studiebegeleiding is adequaat georganiseerd. De inspanningen van de opleiding zijn erop gericht om studenten die een verkeerde keuze hebben gemaakt snel te laten weten dat voortzetting weinig zinvol is. De overige studenten worden gestimuleerd de opleiding in de nominale tijd af te ronden. De commissie meent dat het programma op onderdelen meer van de studenten mag eisen. Dit geldt in ieder geval voor het eerste semester van het eerste studiejaar.

De opleiding biedt de studenten prima faciliteiten. De oc draagt zorg voor de kwaliteitsbewaking van het programma en is betrokken bij de advisering over het nieuwe programma ETC. De commissie adviseert de faculteit de indeling van de oc's aan te passen zodat per bachelor- en masteropleiding één oc verantwoordelijk is. Op dit moment lopen de verantwoordelijkheden door elkaar. De commissie adviseert de faculteit daarnaast te zorgen voor een evaluatiesysteem waarbij studenten gemakkelijk hun specifieke open opmerkingen kwijt kunnen, omdat dat waarschijnlijk de respons zal verhogen. Eventueel kan de respons nog verhoogd worden door er een meer verplichtend karakter aan te geven.

Concluderend stelt de commissie vast dat het programma, de begeleiding en de faciliteiten de studenten in staat stellen het beoogde eindniveau te behalen.

Conclusie

Bacheloropleiding Europese talen en culturen: de commissie beoordeelt Standaard 2 als 'voldoende'.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen*Toetsbeleid*

De examencommissie Europese talen en regiostudies (ec ETR) is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking van de toetsing bij verschillende opleidingen, waaronder de bacheloropleiding Europese talen en culturen. Deze commissie is per oktober 2012 van start gegaan met haar werkzaamheden. Voordien waren er ec's voor de afzonderlijke opleidingen. Met de nieuwe opzet beoogt de faculteit grotere uniformiteit in beoordeling en toetsing te realiseren. De faculteit bevordert dit door voorzetten te doen die door de verschillende ec's per opleidingscluster binnen een bepaalde bandbreedte nader kunnen worden ingevuld of uitgewerkt. Er vindt onder leiding van de portefeuillehouder onderwijs overleg tussen de ec's plaats om ervaringen uit te wisselen. Er is ambtelijke ondersteuning geregeld en leden krijgen uren voor hun deelname.

Een aantal stappen is volgens de ec ETR inmiddels gezet. Er is een toetsprotocol opgesteld dat de te hanteren spelregels voor de toetsing heeft vastgelegd. Deze spelregels hebben betrekking op het opstellen en beoordelen van toetsen, de normering van de beoordeling en de publicatie van de uitslagen. Op basis van het toetsprotocol worden er per cursus studiehandleidingen en toetsplannen opgesteld. Toetsen worden altijd door een collegadocent beoordeeld voordat ze vermenigvuldigd worden.

Hierna gaat de ec zich buigen over de afstemming van beleid op het gebied van vrijstellingen, de invulling van vrije ruimte en de keuze van afwijkende minoren, zodat criteria voor toestemming hiervan over de opleidingen heen gelijkgetrokken worden. Daarnaast zal gewerkt worden aan een algemeen scriptieprotocol voor de faculteit. Tot slot zullen per semester de toetsresultaten worden gemonitord waarbij opvallende uitkomsten aanleiding zullen zijn voor bespreking in de ec en het afdelingsbestuur.

De commissie heeft tijdens het bezoek een aantal toetsen van de opleiding Europese talen en culturen ingezien en vastgesteld dat ze aan de geldende kwaliteitscriteria voldoen. Ze passen bij de leerdoelen van de cursussen, zijn goed geconstrueerd en van het vereiste niveau. Voor de studenten is een scriptieprotocol beschikbaar waarin ook de beoordelingscriteria zijn omschreven. De scriptie wordt door de begeleidende docent beoordeeld op vorm en inhoud. De criteria richten zich op een eenduidige vraagstelling, empirisch onderzoek en een onderbouwde conclusie.

De commissie stelt vast dat de wettelijke taken van de examencommissie met grote vertraging zijn opgepakt, maar concludeert tevens dat de wil om te convergeren zichtbaar is. Ze adviseert de opleiding de voorgenoemde stappen met spoed uit te voeren. De commissie beveelt aan gezamenlijke afspraken over de minimumomvang van de scripties te maken en vast te stellen dat bachelorscripties, net als masterscripties, altijd door twee docenten beoordeeld moeten worden. Ook adviseert ze dat alle scripties standaard met behulp van Ephorus op plagiaat en fraude worden gecontroleerd.

Gerealiseerd eindniveau

De commissie heeft een aantal bachelorscripties gelezen om te beoordelen of het eindniveau gerealiseerd wordt. Dit geldt uiteraard niet voor de opleiding ETC omdat deze pas in 2012-2013 van start is gegaan. De commissie heeft daarom scripties gelezen van de opleidingen Duits (vier), Finoegrisch (vier), Romaans (zes), Scandinavisch (zes) en Slavisch (zes). Van de taalgroepen heeft de commissie, voor zover mogelijk, scripties van alle onderliggende talen gelezen. De oordelen van de commissie kwamen in alle gevallen vrijwel overeen met die van de docenten van de opleidingen. De studenten bleken in staat om een onderzoeksvraag te formuleren en te onderbouwen met gegevens uit de literatuur. Op grond daarvan konden ze een onderzoek uitvoeren en daarover op controleerbare wijze en volgens academische normen rapporteren. Een aantal scripties was duidelijk meer dan voldoende. De commissie stelt vast dat studenten het beoogde eindniveau daadwerkelijk behalen.

De commissie heeft in de kritische reflectie geen informatie ontvangen over de doorstroom van alumni van de bacheloropleiding naar masteropleidingen of de arbeidsmarkt. Ook het gesprek met alumni tijdens het bezoek betrof afgestudeerden die een masteropleiding hadden voltooid. De opleiding heeft inmiddels wel een Raad van Advies ingesteld waarin alumni een rol spelen en is van plan elke twee jaar een enquête onder afgestudeerden af te nemen. De commissie verwacht dat beide relevante informatie zullen opleveren over de waarde van de opleiding voor vervolgopleiding en arbeidsmarkt. Op dit moment ziet de commissie geen aanleiding tot zorg over dit aspect maar harde gegevens daarover heeft ze niet.

Overwegingen

De commissie heeft het toetsbeleid en de kwaliteitsbewaking van de toetsen beoordeeld. Ze is van oordeel dat de toetsen aan de eisen van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie voldoen. Ook de organisatie van de toetsen is adequaat, met een redelijke spreiding over het studiejaar. De examencommissies zijn pas recent gestart hun wettelijke rol actief in te vullen, waardoor er nog geen eenduidig beleid is voor de verschillende opleidingen in de faculteit. Dit betreft bijvoorbeeld de verplichting dat bachelorscripties door twee docenten beoordeeld worden en de minimumomvang van de bachelorscriptie. De commissie adviseert de faculteit met klem hier op korte termijn verdere stappen in te zetten.

De scripties die de commissie gelezen heeft tonen aan dat het beoogde eindniveau door de studenten wordt gerealiseerd. De eindwerkstukken zijn alle van voldoende niveau en een aantal is zelfs beduidend beter.

Op grond van de toetsen die de commissie heeft ingezien en de scripties die ze heeft beoordeeld stelt de commissie vast dat de eindtermen van het programma worden gerealiseerd.

Conclusie

Bacheloropleiding Europese talen en culturen: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Algemeen eindoordeel

De commissie komt op basis van het bestudeerde materiaal en de gevoerde gesprekken tijdens het visitatiebezoek tot het oordeel dat de bacheloropleiding Europese talen en culturen op de drie standaarden aan de eisen voldoet. De doelstellingen van de opleiding, zoals geformuleerd in de beoogde eindtermen, zijn van het vereiste niveau en passend voor dit wetenschapsgebied. De opzet en organisatie van het onderwijsprogramma zijn doordacht en de bijbehorende begeleiding en voorzieningen stellen de studenten in staat de beoogde leerdoelen te realiseren. De wettelijke taken van de examencommissie zijn met vertraging opgepakt, maar de eerste concrete resultaten zijn zichtbaar en de wil om tot opleidingsoverstijgend beleid te komen is zichtbaar. Aan de hand van de toetsen en scripties stelt de commissie vast dat er een academisch niveau wordt behaald en dat de opleiding de studenten adequaat voorbereidt op hun verdere carrière.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Europese talen en culturen* als ‘voldoende’.

Bijlagen

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

---

Commissieleden

Prof. dr. Th. (Theo) D'haen (voorzitter van de commissie) is sinds 2002 hoogleraar in Engelse en Vergelijkende Literatuurwetenschap aan de Katholieke Universiteit Leuven. Hij behaalde in 1981 zijn doctorstitel aan de Universiteit van Massachusetts. Daarna doceerde hij onder andere aan de Universiteit Leiden en de Universiteit Utrecht. D'haen bekleedde aan de Universiteit Leiden en de Katholieke Universiteit Leuven diverse bestuurlijke functies, waaronder die van departementshoofd. Verder was hij gastprofessor aan de Sorbonne (2004), Wenen (2011) en Harvard (2007), waar hij eveneens senior research fellow was (2011). D'haen heeft diverse recente wetenschappelijke publicaties op zijn naam staan en was voorzitter van FILLM (2008-2011). Hij was als commissielid betrokken bij the International Comparative Literature Association, the International American Studies Association en de Academia Europaea.

Prof. dr. A.H. (Achim Hermann) Hölter is hoogleraar vergelijkende literatuurwetenschappen aan de Universiteit van Wenen (2009-heden). Hij promoveerde in 1988 aan de Universiteit van Wuppertal en doceerde onder andere aan de universiteiten van Bochum, Düsseldorf en Bonn. Van 1997 tot 2009 was hij hoogleraar in Münster. Hölter was lid van diverse letterkundige en culturele organisaties. Hij was van 1999-2005 vicevoorzitter en van 2005-2011 voorzitter van de German Association for General and Comparative Literature. Voorts heeft hij diverse publicaties op het gebied van Duitse en internationale literatuurgeschiedenis en esthetische vraagstukken op zijn naam staan.

Dr. E.H. (Elisabeth) van der Linden studeerde Frans, Italiaans en Roemeens aan de Rijksuniversiteit Groningen en werkte daarna enkele jaren als docent Nederlands aan de universiteit van Boekarest. Van 1979 tot 2009 werkte zij aan de Universiteit van Amsterdam, eerst als ud en later als uhd, bij de opleidingen Frans en Roemeens. In 1985 promoveerde zij op een studie naar grammatikakennis van het Frans door T2-leerders van die taal. Sindsdien publiceerde zij artikelen en boeken over eerste- en tweedetaalverwerving van het Frans, Italiaans, Roemeens en Nederlands.

Prof. dr. G. E. (Geert) Booij is emeritus hoogleraar taalwetenschap aan de Universiteit van Leiden (2005-2012). Hij promoveerde na een studie Nederlands en Algemene Taalwetenschap aan de Rijksuniversiteit Groningen (1965-1971) in 1977 aan de Universiteit van Amsterdam waar hij Nederlandse taalkunde doceerde van 1971-1981, en werd in 1981 benoemd tot hoogleraar Algemene Taalwetenschap aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Voorts is hij gasthoogleraar geweest aan de universiteiten van Massachusetts (Amherst), Madison (Wisconsin), Christchurch (Nieuw Zeeland), aan Harvard University en aan de Freie Universität Berlijn. Hij was hij decaan van de Faculteit der Letteren van de VU (1988-91, 1998-2002) en de Universiteit Leiden (2005-2007). Hij bekleedde diverse bestuurlijke functies, waaronder in de Stichting Taalwetenschap en in het Gebiedsbestuur Geesteswetenschappen van NWO. Booij heeft vele wetenschappelijke publicaties op zijn naam staan op het gebied van fonologie, morfologie en de structuur van lexicale kennis. Daarnaast was hij redacteur van het tijdschrift *Spektator*, is hij oprichter en redacteur van het tijdschrift *Morphology* en adviseur van enkele internationale uitgeverijen.

Prof. dr. N.MT.S.L. (Nadia) Lie is (gewoon) hoogleraar Spaanstalige letterkunde aan de KU Leuven. Zij studeerde Frans en Spaans aan dezelfde instelling en promoveerde in 1993 op een proefschrift over Cubaanse cultuurpolitiek. Na voorzitter geweest te zijn van de vakgroep Romaanse literatuur, leidde zij verschillende jaren het departement literatuurwetenschap en was zij ook medeoprichtster en eerste voorzitter van de Hispanistenvereniging van de Benelux. Tevens behoorde zij tot de expertencommissie Onderwijsinnovatie aan de KU Leuven. Ze heeft, naast verantwoordelijkheid voor verschillende promotieprojecten, de leiding over het Europese project *Transnationality at Large* (2012-2016). Verder was zij visiting professor aan de Universidad Nacional Autónoma de México (U.N.A.M.), Rice University (Houston) en de Universidade de São Paulo. Haar publicaties situeren zich in het domein van de vergelijkende literatuurwetenschap en de culturele studies, met bijzondere aandacht voor de Spaanstalige cultuur.

M. (Mirte) Keulen BA is researchmasterstudent Literatuurstudies aan de Radboud Universiteit Nijmegen (2012-heden). In 2012 behaalde zij haar bachelordiploma Engelse taal en cultuur. Tijdens haar studie heeft Keulen diverse bestuursfuncties bekleed. Zij was onder andere voorzitter van de Great Anglo-Saxon Gobblers (2011-2012), lid van de opleidingscommissie van de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur (2011-2012) en studentlid van de Benoemings Advies Commissie Docent Communicatieve Coaching (2012). Voorts heeft Keulen bijgedragen aan diverse commissies van de opleiding en de studievereniging (2008-2012) en een bijdrage geleverd aan het magazine GAG_Mag (2011). In 2012 was zij als studentlid betrokken bij de interne kwaliteitszorg van de bacheloropleiding Engelse taal en cultuur.

Referenten

Prof. dr. J. (Jyrki) Kalliokoski is hoogleraar Finse talen en culturen aan de Helsingin Yliopisto (Universiteit van Helsinki), (Finland). Hij heeft Duits en Algemene Taalwetenschappen gestudeerd aan de Westfaalse Wilhelms-Universiteit in Münster en tekstwetenschap aan de Katholieke Universiteit Brabant te Tilburg. In 1989 promoveerde hij met zijn dissertatie over Finse taal. Hij was lid van de 'Council for Finnish Studies at Universities abroad' van 1990-1998 en voorzitter van dezelfde raad van 1999-2004. Hij is extern evaluator van de onderzoeksprogramma's van het onderzoekcentrum voor talen in Finland geweest (1999) en lid van de adviesraad voor de evaluatie van de Nordic studies voor buitenlandse universiteiten (Nordiska Ministerrådet, 2003). Momenteel is hij departementshoofd Finse, Fins-Oegrische en Scandinaviëstudies en lid van de raad van de Faculty of Arts aan de Universiteit van Helsinki.

Prof. dr. R.G. (Rainer) Grübel is emeritus hoogleraar Slavische Letterkunde aan de Oldenbrug Universiteit in Duitsland. Hij heeft tevens gedoceerd aan de Universiteit Utrecht en de Universiteit Leiden. Hij heeft werken gepubliceerd in het Duits, Engels, Russisch en Nederlands. Ook werden zijn werken in het Frans, Pools, Kroatisch en Deens vertaald. Zijn interesse ligt vooral op het gebied van semiotiek en axiologie van literatuur, literatuur en media en de relatie tussen literatuur en filosofie.

Prof. dr. J. (Jarich) Hoekstra studeerde Noors (kandidaatsexamen), Fries (doctoraalexamen) en Oud- en Nieuw-IJslands (bijvakken) aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij werkte van 1981 tot 1999 voor de Fryske Akademie in Leeuwarden, waarvan de laatste zes jaar als hoofd van de afdeling Taalkundig onderzoek. Van 1981 tot 1987 werkte hij als lexicograaf mee aan het Wurdboek van de Fryske taal, vanaf 1987 verrichte hij onderzoek naar de grammatica van het Fries. Van 1994 tot 1999 heeft hij Fries onderwezen aan de Universiteit van Amsterdam. Vanaf 1999 is hij hoogleraar Friese filologie aan de Christian-Abrechts-Universität in Kiel en hoofd van de afdeling die zich bezig houdt met een woordenboek voor het Noord-Fries.

Prof. dr. H.H. (Henning) Wærp is sinds 2003 hoogleraar Scandinavische literatuur aan de Universiteit van Tromsø. Hij behaalde in 1987 zijn Master of Arts aan de Universiteit van Tromsø waarna hij zijn doctoraal behaalde aan de Universiteit van Oslo. Van 1990 tot 1992 heeft hij gedoceerd aan de Universiteit van Groningen. Hij was redacteur van de *Edda* (2006-2009) en de *Nordlit* (1997-2003) en hij zat van 2007 tot 2009 in de redactie van *Scandinavian-Canadian studies*. Zijn veld van expertise is Scandinavische literatuur van 1800 tot heden.

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

Referentiekader cluster Taal- en Letterkunde

10 september 2012

1. Inleiding

Dit referentiekader is bedoeld voor een breed spectrum aan opleidingen: de wetenschappelijk geïntereerde bachelor- en masteropleidingen aan de universiteiten in Nederland die in het kader van de visitatie Taal- en Letterkunde beoordeeld worden in 2012 en 2013.

Het visitatiecluster omvat de bacheloropleidingen in de Europese vreemde talen (Xse taal en cultuur); de bacheloropleidingen die rijksstalen betreffen: Friese taal en cultuur en Nederlandse taal en cultuur en de daaraan verwante opleiding Neerlandistiek (bachelor); en de taal – en literatuurtheoretische bacheloropleidingen. Ten slotte omvat het visitatiecluster de academische en duale masteropleidingen.

De masteropleidingen zijn recent (afhankelijk van de instelling in 2011 of 2012) omgezet van taalspecifieke naar taaloverstijgende opleidingen in het kader van de zogenaamde “brede label operatie”. De Europese (vreemde) talen zijn opgegaan in drie overkoepelende masteropleidingen: Letterkunde, Taalwetenschappen en Neerlandistiek. De instellingen programmeren binnen de opleidingen programma’s of specialisaties. Zie voor meer informatie de bijlage.

Onder deze visitatie vallen concreet de volgende opleidingen:

1. De bacheloropleidingen in de Europese vreemde talen: Duitse taal en cultuur, Engelse taal en cultuur, Franse taal en cultuur, Fin-oeegriscche talen en cultuur, Italiaanse taal en cultuur, Keltische talen en cultuur, Portugese taal en cultuur, Roemeense taal en cultuur, Scandinavische talen en culturen, Spaanse taal en cultuur.
2. De bacheloropleidingen in de rijkstalen: Friese taal en cultuur, Nederlandse taal en cultuur en Neerlandistiek/Dutch studies.
3. De bacheloropleidingen Literatuurwetenschap en Taalwetenschap.
4. De academische masteropleidingen Neerlandistiek, Taalwetenschappen en Letterkunde (60 EC)
5. De duale masteropleidingen Taalwetenschappen en Neerlandistiek (90 EC) van de UvA.

De research masters en de educatieve masters worden niet in dit cluster gevisiteerd. Het referentiekader is derhalve niet opgesteld met het oog op deze opleidingen.

Het spectrum van opleidingen is breed. Er is daarom gekozen voor een referentiekader dat niet prescriptief van aard is, maar veel ruimte geeft aan opleidingen om naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, eigen keuzes te maken en accenten te leggen. Het referentiekader vraagt van de opleidingen om bij die keuze heldere doelstellingen te formuleren en te onderbouwen dat aan de NVAO criteria voor niveau en oriëntatie wordt voldaan.

Het referentiekader definieert welke eisen worden gesteld aan de doelstellingen van de opleidingen, met name aan de domeinspecifieke eindtermen en kwalificaties. Vervolgens gaat het referentiekader in op de domeinspecifieke eisen aan de inrichting en inhoud van de onderwijsprogramma’s in het domein Taal- en Letterkunde.

Bij de vormgeving van dit referentiekader is gebruik gemaakt van referentiekaders van collega's in het buitenland, te weten van de QAA¹ en van de VLIR². De tekst is verder gebaseerd op de Dublin-descriptoren. Ten slotte is gebruik gemaakt van de visitatierapporten Germaanse talen, Romaanse talen en Taalwetenschappen uit de vorige visitatieronde (2004-2006)³.

2. Doelstellingen en eindkwalificaties bachelor- en masteropleidingen

Zoals eerder aangegeven is het spectrum aan opleidingen dat in de visitatie Taal- en Letterkunde beoordeeld wordt breed. Het omvat:

1. bacheloropleidingen Europese vreemde talen;
2. bacheloropleidingen Rijkstalen;
3. bacheloropleidingen taalwetenschap en literatuurwetenschap;
4. masteropleidingen Taalwetenschappen en Letterkunde (veelal taaloverstijgend) en Neerlandistiek;
5. duale masteropleidingen Taalwetenschappen en Neerlandistiek.

Verskillende aspecten komen met wisselende accenten aan de orde in deze opleidingen:

1. taalvaardigheid
2. taalbeheersing (in de zin van bestudering van het gebruik van taal in verschillende situaties)
3. taalkunde
4. letterkunde
5. cultuurkunde
6. geschiedenis
7. wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden
8. algemene wetenschappelijke vorming

Opleidingen leggen verschillende accenten en hanteren bijpassende doelstellingen. In een vreemde-talenopleiding (categorie 1) nemen taalvaardigheid, taalkunde en de letterkunde een belangrijke plaats in. Voor de rijkstalen (categorie 2) geldt dat er meer ruimte zal zijn voor bestudering van taal, taalgebruik, literatuur en geschiedenis in het algemeen, dit omdat er bij deze categorie geen aandacht besteed zal hoeven worden aan taalverwerving.

De opleidingen in categorie 3 zullen vooral aandacht geven aan taal- en literatuurtheoretische en taaloverstijgende aspecten. Dit alles heeft implicaties voor de omschreven eindtermen/kwalificaties en het programma van de drie categorieën van opleidingen. De hieronder omschreven doelstellingen, eindtermen/kwalificaties en het programma moeten daarom in dit licht gelezen worden.

A. Doelstelling en aard van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen die in de visitatie Taal- en Letterkunde worden beoordeeld, hebben als doel studenten op te leiden tot een initieel (bachelor), dan wel meer specialistisch (master) wetenschappelijk niveau op het gebied van het object van de studie. Daarnaast bereiden ze studenten voor op een maatschappelijke loopbaan waarbij de kennis en vaardigheden die binnen de studie verworven zijn, in de praktijk kunnen worden toegepast. Dit verwijst niet zozeer naar een bepaalde beroepsactiviteit, als wel naar wat de samenleving

---

¹ Subject benchmark statement Languages and related studies, The Quality Assurance Agency for Higher Education 2007

² De Onderwijsvisitatie Taal- en Letterkunde, VLIR, april 2010

³ Visitatierapporten QANU Germaanse talen (2006), Romaanse talen (2005) en Taalwetenschappen (2006).

in de eerste plaats verwacht van bachelors en masters van deze opleidingen. Dit betekent dat zowel het wetenschappelijk niveau als de maatschappelijke relevantie dienen te zijn gegarandeerd. Actuele ontwikkelingen binnen het vakgebied krijgen voldoende aandacht in de opleiding. Dit verwijst niet zozeer naar een bepaalde beroepsactiviteit, als wel naar wat de samenleving in de eerste plaats verwacht van academische bachelors en masters, zoals omschreven in de Dublin-descriptoren.

Van de opleidingen die in de visitatie Taal- en Letterkunde worden beoordeeld wordt additioneel een zeer goede taalvaardigheid verwacht. Deze verwachting geldt allereerst voor de de doeltaal van de opleiding en daarnaast ook voor het Nederlands (indien het een Nederlandstalige opleiding betreft).

Voor de bacheloropleiding geldt tevens dat de student zodanig wordt opgeleid dat hij gekwalificeerd is voor een academische, educatieve of research masteropleiding. Voor de masteropleiding geldt dat de student zodanig wordt opgeleid dat hij kan worden toegelaten tot een opleiding die voorbereid op een promotie.

De commissie verwacht van de bachelor- en masteropleidingen die in het kader van de visitatie Taal- en Letterkunde beoordeeld worden, dat zij tot doel hebben:

- a. Kennis van en inzicht te bieden in het vakgebied van de opleiding met inbegrip van kennis van de onderwezen taal en cultuur en de daarbij horende analytische en filologische vaardigheden.

Hierin kunnen de domeinen taalkunde en letterkunde van de betreffende taal en de cultuurkunde van de sprekers van die taal, danwel van het land waarin de betreffende taal gesproken wordt, onderscheiden worden. Het domein taalbeheersing in de zin van bestudering van het gebruik van taal in verschillende situaties (pragmatiek, argumentatietheorie, retorica etc.) kan als een vierde domein aan bod komen binnen de opleiding. Het gewicht dat binnen de opleiding aan deze verschillende domeinen gegeven wordt, kan afhankelijk van de keuzes van de opleiding verschillen;

- b. de student een goede beheersing van de bestudeerde taal bij te brengen;
- c. De student academisch te vormen;

In het domein van de Geesteswetenschappen is een goede beheersing van het Nederlands hierbij van eminent belang;

- d. de nadruk te leggen op de waarde van de wetenschappelijke benadering, van inzicht in theorie en methodologie, en van een optiek van relativiteit van interpretaties;
- e. een kader te bieden waarbinnen de student probleemgericht leert omgaan met de theorie en de verworven kennis, en het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier leert toe te passen, ook op bronnen in de onderwezen taal;
- f. Een evenwicht te bieden tussen breedte en diepte van kennis.

De bacheloropleiding biedt een algemene en brede basisopleiding en leidt op tot een initieel academisch niveau. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping per vakgebied (taalkunde, letterkunde, taalbeheersing, of facetten daarbinnen). Bij de masteropleiding is het ook denkbaar dat de specialisatie en verdieping meerdere vakgebieden bestrijkt.

B. Eindtermen en kwalificaties bacheloropleiding

Studenten die een bachelor hebben afgerond in een van de opleidingen die in het kader van de visitatie Taal- en Letterkunde beoordeeld worden, beschikken over de volgende domeinspecifieke kennis en vaardigheden. Opleidingen kunnen naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, keuzes maken en accenten leggen.

Kennis

De eindkwalificaties die betrekking hebben op taalvaardigheid, taalbeheersing en taalkunde omvatten ten minste:

- Taalvaardigheid in de vreemde taal, zowel lezen als schrijven, luisteren, spreken, vertalen en interpreteren, op niveau B1-C2⁴, afhankelijk van de betreffende taal en de doelstellingen van de opleiding; alsmede een goede interactie met de Nederlandse taalvaardigheid.
- Kennis van de taalkundige structuur (syntaxis, fonologie, fonetiek, morfologie, semantiek, etc.) en het lexicon van de betreffende taal (zie volgende commentaar).
- Kennis van de synchrone en diachrone dimensie van de betreffende taal gekoppeld aan taalkundige theorieën.
- Basale kennis van en inzicht in de belangrijke theorieën met betrekking tot taalbeheersing en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken én de toepassing daarvan.
- Basale kennis van en inzicht in de belangrijkste taalkundige theorieën (inleidend) en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken.

De letterkundige en literatuurwetenschappelijke eindkwalificaties omvatten ten minste:

- Inzicht in de specifieke eigenschappen van literaire teksten.
- Basale kennis van en inzicht in de belangrijke literaire theorieën (inleidend) en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken.
- Kennis van de belangrijke literaire stromingen en de bijbehorende werken.
- Kennis van de literaire tradities van de taal en de vaardigheid om deze toe te passen bij het analyseren van teksten en met name teksten te kunnen situeren in een historische, cultureel-maatschappelijke en stilistische context.

De eindkwalificaties die betrekking hebben het domein van de cultuurkunde en geschiedenis van het land omvatten ten minste:

- Basale kennis van en inzicht in het land, de cultuur, gemeenschap en maatschappij waarin de taal wordt gebruikt, kennis van diens geschiedenis; inzicht in de positie van de betreffende taal en het land, de cultuur, gemeenschap en maatschappij op Europees of mondiaal niveau.

De algemene eindkwalificaties omvatten ten minste:

- Basale kennis van wetenschapsfilosofische achtergronden van geesteswetenschappelijk onderzoek, gekoppeld aan vakinhoud.

---

⁴ Zie hoofdstuk 4 en 5 uit het Common European Framework for Languages, internet: http://www.culture2.coe.int/portfolio/documents_intro/common_framework.html.

- Kennis van de wetenschapsbeoefening binnen de betreffende discipline.

Vaardigheden/ wetenschappelijke vorming

- In staat zijn om relevante wetenschappelijke teksten te lezen, deze te analyseren en te interpreteren en daarover een standpunt verdedigen, eventueel in een andere taal.
- Effectief gebruik kunnen maken van naslagwerken op het betreffende vakgebied en ICT (i.v.m. life long learning), bronnen kunnen raadplegen.
- Beheersing van de gangbare onderzoeksmethoden en -technieken van de betreffende (sub)discipline, de meeste passief, sommige actief (gegevens verzamelen, interpreteren en analyseren).
- Gegevens (literatuur-, taal-, dan wel cultuurwetenschappelijk) op een initieel academisch niveau kunnen verzamelen, analyseren, vergelijken, kritisch toetsen en hiervan op een heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag kunnen doen.

Academische vaardigheden en attitude

Bachelorafgestudeerden zijn in staat:

- Zich op het gebied van het object van de studie een oordeel te vormen mede gebaseerd op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.
- Tot reflectie op eigen verantwoordelijkheid.
- Goede taalvaardigheid in het Nederlands, zowel lezen als schrijven, luisteren, spreken en interpreteren.
- (Afhankelijk van de keuze van de opleiding) een goede beheersing van het Engels.

Afstemming op het afnemend veld

De opleiding kan aantonen dat zij de eindkwalificaties heeft afgestemd op de verwachtingen van het afnemend veld.

De commissie is zich bewust van het feit dat het afnemend veld divers is. Zij verwacht echter dat de opleiding zich bewust is van het afnemend veld en op dit vlak een verantwoordelijkheid voelt. Bachelorafgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om beroepen of functies te kunnen vervullen waarvoor een elementaire wetenschappelijke bacheloropleiding op het gebied van opleidingen die in de visitatie Taal- en Letterkunde beoordeeld worden, vereist of dienstig is.

C. Eindtermen en kwalificaties masteropleiding

De masteropleiding bouwt wat betreft kennis en vaardigheden voort op de bacheloropleiding. Studenten die een master hebben afgerond in een van de opleidingen die in het kader van de visitatie Taal- en Letterkunde worden beoordeeld, zullen over de volgende kennis en vaardigheden dienen te beschikken. Opleidingen kunnen naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de invalshoek die zij gekozen hebben, keuzes maken en accenten leggen.

Kennis

De eindkwalificaties omvatten ten minste grondige kennis van en inzicht in een specialisme binnen de betreffende taal: letterkunde, taalkunde, cultuurkunde, taalbeheersing, of op het snijvlak van een of meerdere specialismen.

Afhankelijke van het specialisme omvatten de eindkwalificaties:

- Grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste taalkundige theorieën en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken.
- Grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste literaire theorieën en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken.
- Gedegen, specialistische kennis van en inzicht in de vertaalpraktijk.
- Grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën met betrekking tot taalbeheersing en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en –technieken.

Vaardigheden

De eindkwalificaties omvatten ten minste:

- Goede taalvaardigheid in het Nederlands en in de bestudeerde taal, zowel lezen als schrijven, luisteren, spreken en interpreteren is daarvoor noodzakelijk.
- Kennis en vaardigheden die de afgestudeerde in staat stelt deel te nemen aan een discussie met vakgenoten.
- Actieve beheersing van de onderzoeksmethoden en -technieken van de betreffende taal binnen het (de) gekozen vakgebied(en), zodat de student onder begeleiding zelfstandig onderzoek kan uitvoeren.
- Gegevens (literatuur-, taal-, dan wel cultuurwetenschappelijk) op een diepgaand academisch niveau kunnen analyseren, vergelijken, kritisch toetsen en hiervan op een heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag kunnen doen.
- (Afhankelijk van de keuze van de opleiding) Goede taalvaardigheid in het Engels.

Afstemming op het afnemend veld

Afgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om zelfstandig beroepen of functies te kunnen vervullen op academisch niveau - zogenaamde academische beroepen - waarvoor een wetenschappelijke masteropleiding op het gebied van opleidingen die in de visitatie Taal- en Letterkunde beoordeeld worden, vereist of dienstig is. Onder academische beroepen worden beroepen verstaan waarin duurzame kennisontwikkeling, -verwerving of -verwerking, vermogen tot omgaan met onzekerheid en interpretatieverschillen en verantwoordelijkheid samengaan⁵.

Academische vaardigheden en attitude

Masterafgestudeerden zijn in staat:

- Zich op het gebied van het object van de studie een oordeel te vormen op grond van onvolledige of beperkte informatie, daarbij rekening houdend met relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.
- Tot reflectie op ethische, historische, methodologische en sociaal-psychologische aspecten van de wetenschap⁶ die zich richt op het object van de studie.

---

⁵ Kuipers, T.A.F., Universiteit en Hogeschool 40, 9-18, 1993

⁶ Kuipers, T.A.F., Universiteit en Hogeschool 40, 9-18, 1993

3. Inhoud en programma bachelor- en masteropleidingen

A. Inhoud en programma bacheloropleiding

In het programma van de bacheloropleiding kunnen afhankelijk van de aard van de opleiding (vreemde taal, rijkstaal, taal/literatuurtheoretisch) één of meerdere domeinen (taalkunde, letterkunde, taalbeheersing, cultuurkunde en taalvaardigheid) aan bod te komen. Bij cultuurkunde gaat het om kennis van de cultuur in verschillende aspecten. Tussen de deeldomeinen die aan bod komen, komt voldoende synergie tot stand. De student beschikt niet alleen over voldoende en actuele kennis van de bovengenoemde domeinen. Hij verwerft tevens de nodige basisvaardigheden die hem zullen toelaten zelfstandig en kritisch met wetenschappelijke literatuur en met wetenschappelijk onderzoek om te gaan. Binnen het geheel van de opleiding is er voldoende aandacht voor academische vorming.

In de bacheloropleiding van de vreemde talen zal het taalvaardigheidsonderwijs een belangrijke plaats innemen binnen het programma. Het aantal studiepunten dat daarvoor gereserveerd is, is afhankelijk van de bestudeerde taal, en van de vraag of de taal wel of niet op de middelbare school wordt gedoceerd.

In de vreemde-talenopleidingen is het wenselijk dat studenten als onderdeel van hun studie enige tijd kennismaken met de (academische) cultuur en omgeving door een verblijf in een gebied waar de bestudeerde taal gesproken wordt.

Het verdient aanbeveling dat de studenten tijdens de bacheloropleiding reeds worden geïntroduceerd in het analyseren van teksten, in het redigeren van wetenschappelijke teksten en in het doen van wetenschappelijk onderzoek.

In de bacheloropleiding biedt het programma in de vrije ruimte mogelijkheden voor een oriëntatie op het leraarschap.

De bacheloropleiding wordt afgesloten met een integratieve, afsluitende opdracht, bijvoorbeeld een bacheloreindwerkstuk, waarin de eindkwalificaties van de opleiding in samenhang getoetst worden.

B. Inhoud/programma masteropleiding

In de masteropleiding specialiseert de student zich in een of meerdere domeinen. Het programma biedt ruimte voor grondige bestudering van geesteswetenschappelijke methodologie en theorie en voor de samenstellende of ondersteunende disciplines. De deeldomeinen dienen op elkaar afgestemd te zijn, zodat de opleiding een samenhangend en coherent geheel is. In de multidisciplinaire opleidingen krijgt de integratie van de verschillende disciplines aandacht.

In het programma van de masteropleiding is voldoende ruimte aanwezig voor de ontwikkeling van de specifieke onderzoeksvaardigheden zodat een masterstudent in staat is een masterscriptie te schrijven op het gebied van het object van studie. De masteropleiding wordt afgesloten met een integratieve, afsluitende en zelfstandig uitgevoerde opdracht, meestal een masterscriptie, waarin de eindkwalificaties van de opleiding in samenhang getoetst worden.

In de masteropleiding wordt bovendien aandacht geschonken aan de maatschappelijke inbedding van het vakgebied.

BIJLAGE BREDE MASTERLABELS IN DE GEESTESWETENSCHAPPEN

Toelichting op basis van de notitie van VSNU aan de NVAO en OCW, februari 2010.

1 Inleiding

De VSNU (Disciplineoverlegorgaan Letteren en Geschiedenis) heeft een voorstel gedaan om te komen tot een reductie en herordening van het aantal masterlabels voor de sector geesteswetenschappen. Geesteswetenschappen kende meer dan 250 unieke labels in het landelijke opleidingsregister CROHO. Veel daarvan vallen nog eens uiteen in meerdere (niet landelijk geregistreerde) afstudeerrichtingen. Mede hierdoor is het onderwijs binnen GW, vooral in de masterfase, in hoge mate versnipperd en bovendien doen de opleidingslabels nauwelijks nog recht aan de inhoud en structuur van de feitelijke programma's. Het plan van minister Plasterk om de universiteiten in de gelegenheid te stellen hun masteraanbod te herordenen, heeft DLG aangegrepen als een uitstekende gelegenheid voor de voorgestelde herordening van opleidingsnamen binnen haar domein.

De tien faculteiten Geesteswetenschappen (UvA, VU, UU, RUL, RUN, RUG, EUR, UM, UvT en OU) hebben een plan ingediend om hun masteropleidingen onder te brengen onder eenentwintig brede opleidingsnamen (of uiteraard minder, als een faculteit geen programma's heeft die vallen onder een specifiek label). Zij maakten hiervoor gebruik van de omzettingsoperatie die OC&W in 2010 toeliet.

In het voorstel zijn bewust de educatieve masteropleidingen buiten beschouwing gelaten. De situatie is namelijk zo dat er tussen de universiteiten grote verschillen zijn over de zeggenschap over die opleidingen.

Het ministerie heeft het voorstel in augustus 2010 goedgekeurd (HO&S/2010/224546).

De instellingen voeren deze in per september 2011 (EUR, OU, RUN, UvT, UU) of september 2012 (RUG, UL, UM, UvA, VU).

De volgende nieuwe opleidingsnamen voor de masterfase zijn vastgesteld.

Letterkunde	(Literary Studies)
Taalwetenschappen	(Linguistics)
Archeologie	(Archeology)
Geschiedenis	(History)
Internationale Betrekkingen	(International Relations)
Oudheidstudies	(Classics & Ancient Civilizations)
Filosofie	(Philosophy)
Theologie & Religiewetenschappen	(Theology & Religious Studies)
Theologie	(Theology)
Kunst- & Cultuurwetenschappen	(Arts & Culture)
Mediastudies	(Media Studies)
Communicatie & Informatiewetenschap	(Communication & Information)
Erfgoedstudies	(Heritage Studies)
Afrika Studies	(African Studies)
Azië Studies	(Asian Studies)
Midden Oosten Studies	(Middle Eastern Studies)
Noord-Amerika Studies	(North American Studies)
Latijns-Amerika Studies	(Latin America Studies)
Eurazië Studies	(Eurasian Studies)
Europese Studies	(European Studies)
Neerlandistiek	(Dutch Studies)

2 De noodzaak tot reductie en herordening

Op zichzelf is een rijk aanbod aan opleidingen in de bachelor- en de masterfase binnen de Nederlandse geesteswetenschappen een realistische afspiegeling van de geschakeerdheid van haar wetenschappelijke onderwijs- en onderzoekspaleet.

Het valt echter niet te ontkennen dat met name door de invoering van de bama de zorg voor het behoud van specialisaties heeft geleid tot een proliferatie aan opleidingen - en dus ook aan opleidingslabels - op het niveau van de master. Daar komt nog bij dat de invoering van de researchmasters met een verschillende studieduur (twee jaar versus één jaar) en ook de structuur van de educatieve masteropleidingen met een civiel effect, veelal gekoppeld aan een taal, een veelheid aan opleidingen in de hand hebben gewerkt. In andere wetenschapsgebieden waar masteropleidingen standaard een duur van twee jaar hebben, heeft zich een dergelijke proliferatie niet in die mate voorgedaan. Fundamentele wetenschappelijke vernieuwingen van bijvoorbeeld de biologie, scheikunde of natuurkunde konden altijd gemakkelijk(er) worden opgevangen binnen bestaande opleidingen.

3 Begin bij de Masters

Bij de invoering van de bama in 2003 zijn veel masters omgezet vanuit de oude gedachte dat iedere bestaande opleiding in tweeën gedeeld moest worden. Omdat er vele varianten waren in de afstudeerfase van het oude doctoraal, heeft dat geleid tot een sterke proliferatie aan masteropleidingen. [...] De wens om het aantal masteropleidingen aanzienlijk te reduceren, staat niet haaks op het feit dat de master q.q. een specialisatie betreft. Ook in het nieuwe systeem zijn masters specialisaties ten opzichte van de breder opgezette bachelors; de aard van de specialisatie binnen de geesteswetenschappen heeft zich dusdanig gewijzigd, dat de huidige opleidingslabels daaraan niet langer recht doen. Er is juist behoefte aan een flexibeler systeem waarin brede opleidingsnamen de mogelijkheid tot programma's scheppen op basis van eenduidige programmaregels. [...].

4 Vergroting van de transparantie

Voor studenten is het grote aanbod binnen de geesteswetenschappen na hun bachelor op dit moment weinig transparant. Opleidingen die qua inhoud nauwelijks of niet van elkaar verschillen, worden bij de diverse faculteiten in den lande met verschillende opleidingsnamen benoemd. Bovendien voldoen veel van de bestaande opleidingen (en hun bijbehorende labels) in de masterfase niet aan de wens om zowel in de breedte als in de diepte te kunnen specialiseren, omdat veel opleidingen die flexibiliteit niet kunnen bieden. De dynamiek van het onderwijs heeft zich de afgelopen jaren voor de masterfase dan ook anders ontwikkeld dan voor de bachelorfase. Het is niet langer zo dat de student, na bijvoorbeeld een bachelordiploma binnen een van de moderne talen te hebben behaald, zich in de masterfase uitsluitend binnen de grenzen van die taal wil specialiseren. Hij/zij zal vaak een programma kiezen met een letterkundige, een taalkundige dan wel een communicatiekundige toespitsing. Die keuze is in belangrijke mate ingegeven door de wetenschappelijke dynamiek binnen de geesteswetenschappen. Net zoals in andere domeinen van de wetenschap, is specialisatie mede gebaseerd op ontwikkelingen binnen het onderzoek. Men specialiseert zich in de masters al sinds geruime tijd eerder op de specifieke discipline (taalkunde) en daarbinnen op Frans of Italiaans in plaats van andersom, omdat de belangrijkste ontwikkelingen binnen de linguïstiek zich niet langs taalgebonden lijnen afspelen, maar langs (multi-)disciplinaire (dwars)verbanden zoals neurocognitie of tweede taalverwerving. Veel faculteiten kennen dan ook al geruime tijd masterprogramma's als 'letterkunde' en 'taalkunde' in plaats van 'Italiaanse letterkunde' en 'Italiaanse taalkunde'.

5 Brede opleidingsnamen en nieuwe spelregels

In het voorliggende voorstel wordt het thans bestaande palet van meer dan 250 in het CROHO geregistreerde masterlabels geconcentreerd in een overzichtelijk en hanteerbaar aantal brede opleidingen ofwel wetenschappelijke domeinen. Dit betekent niet dat het huidige aanbod aan opleidingsmogelijkheden in de geesteswetenschappen verschaalt: de huidige masters kunnen als *programma's* gecontinueerd kunnen worden, maar nu wel onder overkoepelende, landelijk gelijkkluidende en dus overzichtelijker namen. [...]

6 Verhoging van de doelmatigheid

Het ontwerp van een twintigtal brede opleidingsnamen waaronder elke faculteit zijn huidige opleidingen kan onderbrengen is een noodzakelijke eerste stap naar meer doelmatigheid. In het rapport *Duurzame Geesteswetenschappen* heeft de commissie Cohen terecht gewezen op de nadelige effecten van de grote versnippering van het onderwijsaanbod in de masterfase. Met name binnen de deeldomeinen waar de vraag van studenten gering is, hebben de faculteiten het in toenemende mate moeilijk om nog volwaardige programma's binnen de bestaande opleidingslabels te kunnen blijven aanbieden. Om dit probleem van doelmatigheid het hoofd te bieden, liggen twee maatregelen voor de hand: 1. een doelmatiger aanbod van programma's per faculteit (bijvoorbeeld door het aanbod te reduceren of modules te matriceren) en 2. meer landelijke samenwerking tussen de faculteiten. De huidige (te) grote hoeveelheid aan opleidingsnamen staat dit noodzakelijke proces van grotere doelmatigheid binnen de geesteswetenschappen in de weg. Met minder en eenduidiger opleidingsnamen is de weg naar herziening van het aantal programma's aanzienlijk eenvoudiger. Om tot meer en fundamenteelere uitwisseling en samenwerking tussen faculteiten onderling te kunnen komen, is het bovendien nodig dat de opleidingslabels landelijk gezien eenduidig worden en dat helder is welke programma's onder welke opleidingsnamen vallen.

Voor de goede orde zij nog eens uitdrukkelijk opgemerkt dat met de hier voorgestelde herordening van het aantal masterlabels slechts een deel, zij het een niet gering deel, van de doelmatigheidsproblematiek binnen de geesteswetenschappen zal en kan worden opgelost. Wanneer de faculteiten immers met minder opleidingslabels het aantal masterprogramma's zou gaan vergroten, is er geen winst behaald. Mede om die reden is het van belang om na de omzetting het landelijke palet aan programma's (en dus ook afstudeerrichtingen) in samenspraak met de Commissie Regieorgaan Geesteswetenschappen tegen het licht te houden.

7 Brede labels en civiel effect

Het voorstel om te komen tot reductie van opleidingsnamen en een herordening van masteropleidingen heeft nauwelijks en in ieder geval geen nadelige effecten op het civiel effect van de bijbehorende diploma's. Het masterdiploma vermeldt altijd de naam van de *opleiding* - bijvoorbeeld 'Master Letterkunde' - en kan een meer specifieke aantekening krijgen waarin de naam van het gevolgde *programma* wordt vermeld - bijvoorbeeld 'Engels'. Net als nu het geval is, worden afstudeerrichtingen op het diplomasupplement vermeld. Op het diplomasupplement staan altijd alle vakken vermeld en daaraan is voor een ieder af te lezen hoe de gevolgde studie inhoudelijk is opgebouwd. De student met een masterdiploma 'Geschiedenis' kan aan de toekomstige werkgever laten zien dat hij/zij zich binnen de Mediëvistiek dan wel de Sociaal-Economische Geschiedenis heeft gespecialiseerd.

De gekozen opleidingsnamen zijn internationaal gangbaar. Uiteraard zal voor elk ervan een Engelstalig equivalent moeten komen. In de VS bijvoorbeeld is het vermelden van 'program' normaal, evenals een diplomasupplement waarop alle vakken staan vermeld. Voor Amerikanen is vooral ook het niveau waarop het vak gevolgd is, van belang. Ook voor de geesteswetenschappen willen wij dit onderscheid op het diploma kunnen maken, al was het maar om aan te geven of een vak op het niveau van de eenjarige master of de researchmaster

is gevolgd. Faculteiten kunnen afspraken maken over de invoering van niveauaanduiding in hun module-omschrijving. Zolang de *opleidingsnamen* eenduidig blijven en de *programmanamen* specifiek kunnen zijn, zal de internationale herkenbaarheid van de Nederlandse masteropleidingen alleen maar vergroot worden.[...]

8 Brede labels en toetsing

Hoewel de opleidingsnamen in dit voorstel breder zijn, is er wel degelijk een gemeenschappelijke noemer die één specifiek domein bestrijkt en tevens aangeeft dat er sprake is van dezelfde *learning outcomes* zoals de NVAO die hanteert. Als we de GW-opleidingen vergelijken met andere gebieden, zoals de psychologie, zien we dat daar uiteenlopende velden zoals de bio-psychologie en sociale psychologie ook onder één noemer herkenbaar zijn, terwijl de specialisaties zeer uiteenlopen. Dit geldt bijvoorbeeld evenzeer voor opleidingen als Geschiedenis: de gezamenlijke didactische doelstellingen binden de vele varianten binnen de opleiding Geschiedenis - van Oudheid tot Sociaal Economische Geschiedenis - naar tevredenheid samen. Een opleiding binnen Europese Studies of Azië Studies heeft nadrukkelijk andere learning outcomes dan bijvoorbeeld Geschiedenis. Bij deze zogenaamde regiostudies gaat het om de bestudering van continentale culturen, waarvan talen en letteren onderdeel kunnen zijn, maar evenzeer de geo-politieke en sociale geschiedenis van de betreffende regio.[...]

9 Differentiatie in duur bij gelijke opleidingslabels

Het is op dit moment praktisch en juridisch niet mogelijk om opleidingen met dezelfde naam, maar met een afwijkende lengte onder te brengen onder een en de dezelfde geaccrediteerde naam of label. Dit heeft met name te maken met de studiefinanciering, maar soms ook met de bekostiging (denk aan bètabekostiging) of de wijze van beoordeling (denk aan de onderzoeksmasters). Het is echter op dit moment wèl mogelijk om opleidingen met dezelfde naam apart te registreren. Een voorbeeld: een faculteit heeft een eenjarige, een anderhalfjarige en een tweejarige researchmaster Geschiedenis. Die kunnen alle drie onder de naam Geschiedenis in het CROHO worden geregistreerd en wel als Geschiedenis (60 EC), Geschiedenis (90 EC) en Geschiedenis (120 EC). Er zijn (en blijven) dus in het CROHO wel degelijk drie registraties, maar naar buiten toe geeft het een homogeen (of homogener) beeld. Die homogeniteit geldt al helemaal wanneer we deze wijze van naamgeving binnen het hele domein van de Geesteswetenschappen hanteren.[.....]

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Bacheloropleiding Friese taal en cultuur

Eindtermen Friese taal en cultuur volgens het Nederlandse Kwalificatieraamwerk voor Hoger Onderwijs (Dublin-descriptoren).

De afgestudeerde kan bogen op:

Kennis en inzicht:

1. globale kennis van de vier subdisciplines van de frisistiek (sociolinguïstiek, taalkunde, letterkunde en geschiedenis) en van de wetenschappelijke en culturele infrastructuur van het vak;
2. kennis van de maatschappelijke en culturele positie van het Fries en de wetenschappelijke bestudering daarvan;
3. een goede spreek-, luister-, lees- en schrijfvaardigheid van het moderne Fries en globale kennis van het Oudfries (ca. 1200-1550). (De eindtermen voor modern Fries komen overeen met de niveaus Gemeenschappelijk Europees Referentiekader (CEFR) B1/B2 (Taalvaardigheid 1), en C1/C2 (Taalvaardigheid 2));
4. brede kennis van de rol van meertaligheid in de maatschappij (met Friesland als *case study*), code switching, etnolinguïstische vitaliteit en taalhoudingen, taalbeleid, de verhouding tussen taal en staatsvormingsprocessen en tussen taal en identiteit;
5. kennis van en inzicht in de grondbeginselen van de taalkunde (fonologie, morfologie en syntaxis) van het moderne Fries;
6. inzicht in en kennis van de belangrijkste ontwikkelingen, stromingen, auteurs in en kenmerken van de Friese literatuur als minderheidsliteratuur;
7. kennis van de hoofdlijnen van de (taal-)geschiedenis van Friesland – in geografisch ruime zin.

Toepassen kennis en inzicht:

8. vermogen om een voordracht in vloeiend Fries te houden, een goed gestructureerde tekst in het Fries te schrijven en om ingewikkelde Nederlandse teksten uit verschillende genres in het Fries te vertalen en vice versa;
9. vermogen om onder begeleiding, met kennis van de dominante theorieën uit het veld en met verwijzing naar relevante wetenschappelijke literatuur, een taalkundig, letterkundig of cultuurhistorisch onderzoek van beperkte omvang op te zetten, uit te voeren en verslag te doen van de resultaten;
10. vermogen om aspecten van de meertaligheidssituatie waarin het Fries zich bevindt te analyseren en om deze uit te breiden naar andere minderheidstalen;
11. vermogen om het Fries taalkundig te analyseren m.b.t. de deelgebieden fonologie, morfologie en syntaxis;
12. vermogen om de hedendaagse culturele infrastructuur en de actuele cultuurproblemen in Friesland te problematiseren;
13. vermogen om (Oud)friese teksten te analyseren en in hun respectievelijke rechtshistorische of cultuurhistorische context (van minderheidsliteratuur) te plaatsen.

Oordeelsvorming:

14. vermogen om op basis van verworven kennis een gefundeerd oordeel te geven over wetenschappelijke literatuur op het gebied van de Friese taal- en letterkunde, geschiedenis en sociolinguïstiek, daarbij rekening houdend met de opvattingen en gevoelens van anderen;

15. vermogen om maatschappelijke vraagstukken met betrekking tot Friesland te problematiseren in wetenschappelijke zin en daarover te rapporteren conform de conventies van het vakgebied.

Communicatie:

16. vermogen om op basis van een goede luister-, lees, spreek- en schrijfvaardigheid van het Fries informatie, ideeën en oplossingen over te brengen;
17. vermogen om individueel en in teamverband mondelinge en schriftelijke presentaties efficiënt, doel- en kwaliteitsbewust voor te bereiden en uit te voeren, waarbij de belangrijkste denkbeelden en opvattingen over en technieken van het vakgebied worden benut.

Leervaardigheden:

18. vermogen om snel en efficiënt relevante informatie te verzamelen, selecteren en verwerken, waarbij een grote mate van verantwoordelijkheid, zelfdiscipline en initiatief aan de dag wordt gelegd;
19. vermogen om aan de hand van actuele ontwikkelingen in de frisistiek probleem- en oplossingsgericht te denken, wetenschappelijke problemen te identificeren, analyseren en evalueren.

Eindtermen Taalwetenschap volgens het Nederlandse Kwalificatieraamwerk voor Hoger Onderwijs (Dublin-descriptoren).

1. Kennis en inzicht:

- 1.1 De BA is bekend met theorieën op verschillende deelgebieden van de taalwetenschap (syntaxis, semantiek, fonologie en fonetiek, taalverwerking) en is in staat deze te hanteren.
- 1.2 De BA kan theorie/analyse en empirie op het gebied van de taalwetenschap met elkaar in verband brengen.
- 1.3 De BA kent de methoden en technieken waarmee onderzoek op het gebied van de theoretische taalkunde en neuro-/psycholinguïstiek bedreven wordt.
- 1.4 De BA is in staat onder begeleiding nieuwe ideeën voor onderzoek op taalkundig gebied te ontwikkelen.

2. Toepassen kennis en inzicht:

- 2.1 De BA is in staat informatie uit verschillende bronnen en verschillende subdisciplines samen te brengen en daaruit relevante problemen en vragen op het gebied van de Taalwetenschap te identificeren.
- 2.2 De BA kan maatschappelijke vraagstellingen/problemen, met name vanuit (taal)onderwijs en gezondheidszorg (taal- en spraakpathologie) identificeren en daaruit, onder begeleiding, hypothesen en methoden voor onderzoek genereren.
- 2.3 De BA is in staat onder begeleiding onderzoek uit te voeren op een van de deelgebieden van de taalwetenschap.

3. Oordeelsvorming:

- O1. De BA is in staat meerdere visies op een bepaald taalkundig fenomeen te begrijpen en met elkaar te vergelijken.
- O2. De BA geeft blijk van inzicht in de aard en functie van wetenschapsbeoefening op taalkundig gebied, en in de samenhang van de verschillende deelgebieden (i.h.b. neuro-/psycholinguïstiek in relatie tot theoretische taalkunde).
- O3. De BA kan taalkundig onderzoek evalueren op adequaatheid van de gebruikte statistiek en methodologie.

4. Communicatie:

- 4.1 De BA is in staat schriftelijk en mondeling verslag te doen over ideeën en onderzoek uit de taalwetenschap, waar nodig met inzet van de gebruikelijke audiovisuele hulpmiddelen.
- 4.2 De BA kan rapporteren over gesuperviseerd onderzoek op het gebied van de taalwetenschap.

5. Leervaardigheden:

- 5.1 De BA is in staat zich verder te verdiepen in een specialisatiegebied van de Taalwetenschap.
- 5.2 De BA is voorbereid op het volgen van een (Re)MA-studie op het gebied van de taalwetenschap en taalpathologie in brede zin.

Eindtermen Nederlandse taal en cultuur volgens het Nederlandse Kwalificatieraamwerk voor Hoger Onderwijs (Dublin-descriptoren).

1. Kennis en inzicht:

1.1 Kennis en inzicht op het gebied van de historisch letterkunde, moderne letterkunde, taalkunde en taalbeheersing van het Nederlands.

1.2 Kennis van en inzicht in historische en moderne literaire teksten en van de context waarin deze zijn en worden geschreven, kennis van letterkundige theorieën en literaire analysemethoden.

1.3 Kennis van en inzicht in theorieën betreffende taalgebruik en taalvaardigheid, en analyse-, ontwerp- en evaluatiemethoden op het terrein van taalgebruik en taalvaardigheid.

1.4 Kennis van en inzicht in theorieën over universele taalsystematiek en taalkundige analysemethoden, kennis van de kenmerken van het huidige Nederlands en van dat uit vroegere tijden.

2. Toepassen kennis en inzicht:

2.1 Het vermogen om zijn/haar kennis van en inzicht in theorieën betreffende taalgebruik en taalvaardigheid, en analyse-, ontwerp- en evaluatiemethoden op het terrein van taalgebruik en taalvaardigheid toe te passen bij onderzoek naar de Nederlandse taal, literatuur en cultuur in bredere zin.

2.2 Het vermogen om zijn/haar kennis van en inzicht in theorieën over universele taalsystematiek en taalkundige analysemethoden, kennis van de kenmerken van het huidige Nederlands en van dat uit vroegere tijden toe te passen bij de bestudering van teksten en van taalgedrag.

2.3 Het vermogen om eenvoudige taalkundige, taalgebruikskundige of letterkundige onderzoekstechnieken toe te passen.

3. Oordeelsvorming:

3.1 Het vermogen om door kritische reflectie op de literatuur onderzoeksvragen te formuleren, bij te stellen en voorgestelde antwoorden te evalueren.

3.2 Het vermogen om succesvol en zelfstandig een onderzoek op middenniveau uit te voeren op het gebied van de historische letterkunde, moderne letterkunde, taalkunde en taalbeheersing van het Nederlands.

4. Communicatie:

4.1 Het vermogen om wetenschappelijke discussies op het gebied van de Nederlandse taal en literatuur zowel voor een breed als voor een specialistisch publiek op inzichtelijke en inzicht gevende wijze te presenteren.

5. Leervaardigheden:

5.1 Leervaardigheden die nodig zijn voor toelating tot aansluitende Masteropleidingen.

5.2 Leervaardigheden die nodig zijn om zich verder te bekwamen in functies waarvoor academische kennis en vaardigheden op bachelorniveau van de neerlandistische deeldisciplines vereist dan wel wenselijk zijn.

5.3 Een zodanig niveau van lees- en luistervaardigheid van het Engels dat het academisch debat in die taal in voldoende mate kan worden gevolgd (luisteren B2, lezen C1).

Eindtermen Engelse taal en cultuur volgens het Nederlandse Kwalificatieraamwerk voor Hoger Onderwijs (Dublin-descriptoren).

A. Generic competences

Knowledge and understanding

1. Knowledge of English Linguistics
2. Knowledge of a broad range of literary texts written over a period of 1400 years, as well as of literary theory
3. Knowledge of the cultural context in which the texts were composed

Applying knowledge and understanding

4. Ability to communicate in a second (foreign) language
5. Capacity to generate new ideas (creativity)
6. Ability to search for, process and analyse information from a variety of sources
7. Ability to identify, pose and resolve problems
8. Ability for abstract and analytical thinking, and synthesis of ideas

Making judgements

9. Ability to gather and interpret relevant data to inform judgements that include reflection on relevant social, scientific or ethical issues
10. Ability to be critical and self-critical

Communication

11. Ability to motivate people and move toward common goals
12. Ability to communicate key information from one's discipline or field to non-experts
13. Ability to interact constructively with others regardless of background and culture and respecting diversity
14. Ability to interact with others in a constructive manner, even when dealing with difficult issues

Learning skills

15. Capacity to learn and stay up-to-date with learning
16. Ability to plan and manage time
17. Ability to work autonomously

B. Subject specific skills

B1. Language-related skills

18. To use English fluently, using an appropriate vocabulary, and to independently deliver well-structured and clear oral presentations. The level of their English is that of the 'educated near-native speaker' (C1)

19. To understand all types of English discourse, lectures, films etc., even when they are not clearly structured and when relationships between ideas are only implied and not stated explicitly (C1)
20. To express themselves in clear, well-structured English texts and to deliver detailed reports on opinions and research, such as a BA thesis or essay. In such cases, the writing style is adapted to the target audience. They also have the ability to give brief and clear summaries of complex texts
21. To understand and critically analyse complex English texts with regards to their content, textual structure and style

B2. Knowledge relating to the discipline and its theory

22. Knowledge of the interaction between the structures, meaning, dimensions of use and sound patterns of the English language
23. Knowledge of literary theory, genres and text analysis
24. Knowledge of the history of English literature up to the present
25. Knowledge of the history of the English language

Eindtermen ETC volgens het Nederlandse Kwalificatieraamwerk voor Hoger Onderwijs (Dublin-descriptoren).

De afgestudeerde kan bogen op:

Kennis en inzicht:

1. kennis en een goed begrip op hoofdlijnen ten aanzien van culturele en maatschappelijke ontwikkelingen die zich in Europese landen gedurende de laatste twee eeuwen hebben voorgedaan;
2. kennis en begrip van de belangrijkste theorieën, methoden en technieken die binnen de taalwetenschap, de literatuur- en cultuurwetenschap en de geschiedenis van politieke cultuur worden toegepast en diepgaander en actuele kennis en inzicht op het/de gekozen thema(s) (zie hieronder voor de specifieke eindkwalificaties);
3. kennis en begrip van een verscheidenheid aan denkbeelden en uitingen die zich in Europese landen hebben gemanifesteerd op het gebied van literatuur, de verbeelding van literatuur en/of het politiek-maatschappelijke publieke domein, gerelateerd aan de doeltaal/het gebied waar de doeltaal wordt gesproken;
4. grondige kennis van en inzicht in de structuren van de gekozen doeltaal;
5. beheersing van de gekozen doeltaal in termen van receptie (luisteren en lezen) en productie (spreken en schrijven) op een aan het CEFR gerelateerd niveau dat afhankelijk van de gekozen taal varieert van B2 (*vantage*) tot C1/2 (*mastery*). Zie voor een precisering het schema hieronder;
6. kennis en inzicht in een aanvullend (ander) paradigma, vormgegeven in een minor, dat zorg draagt voor verbreding, cq. verdieping van het hoofdvakprogramma.

Toepassen kennis en inzicht:

7. vermogen om snel en efficiënt - met gebruikmaking van relevante theorieën, methoden en technieken – substantiële informatie te verzamelen, te selecteren en te verwerken in gesproken en/of geschreven vorm;
8. vermogen verworven kennis, begrip en vaardigheden toe te passen bij (1) het systematisch en kritisch evalueren van een grote verscheidenheid aan denkbeelden, ideeën en gegevens (die wellicht nog onvolledig zijn), en (2) bij het identificeren en analyseren van complexe problemen en vraagstukken het vakgebied betreffende;
9. vermogen argumenten aan te dragen bij het oplossen van problemen en daarbij originaliteit en creativiteit te tonen bij het formuleren,
10. vermogen overeenkomsten en verschillen tussen culturen te identificeren op basis van een kritisch cultuurbegrip en van kennis van normen, waarden en gewoonten te verwoorden en hiermee om te gaan in wetenschap en praktijk;
11. vermogen vaardigheden toe te passen, die verband houden met het vakgebied in situaties en contexten van professionele of vergelijkbare aard. Hierbij wordt van de student verwacht dat hij / zij:
  - persoonlijke verantwoordelijkheid, zelfdiscipline en initiatief aan de dag legt;
  - beslissingen kan nemen in complexe en onvoorspelbare situaties;
  - een zekere mate van originaliteit en creativiteit toont in argumentatie en bewijslast;
  - kan werken onder tijdsdruk;
  - kan functioneren als lid en leider van een team op basis van een optimale integratie van beschikbare expertises en met het doel te komen tot hoogwaardige resultaten;

- effectief gebruik kan maken van ICT bij het verzamelen, ordenen, analyseren, en presenteren van wetenschappelijke gegevens. Hieronder verstaat men het beheersen van:
    - basisbegrippen van de informatie- en communicatietechnologie;
    - basiscomputer vaardigheden, inclusief tekstverwerking en presentatieprogrammatuur;
    - online leeromgeving en verschillende vormen van online communicatie;
    - technieken en programmatuur voor wetenschappelijke informatievoorziening;
    - vakspecifieke toepassingen voor onderwijs en onderzoek.
12. vermogen de doeltaal effectief in te zetten in wetenschapsbeoefening en in de communicatie met vakgenoten.

Oordeelsvorming:

13. vermogen wetenschappelijke kennis en uitkomsten van onderzoek op het betrokken vakgebied te begrijpen en naar waarde te schatten en hierover op kritische en effectieve wijze van gedachten te wisselen met vakgenoten;
14. vermogen op basis van een eenduidige vraagstelling een onderzoek van beperkte tot redelijke omvang op te zetten en uit te voeren alsook te rapporteren over de uitkomsten daarvan conform de conventies van het vakgebied. Om de eindkwalificatie te realiseren worden werkstukken / papers geschreven van beperkte omvang die voorbereiden op het uitvoeren van een Bachelorwerkstuk. De omvang van de Bachelorscriptie ligt tussen de 7.500 en 10.000 woorden, exclusief eventuele bijlagen, notenapparaat en bibliografie. Uitgaande van ca. 450-500 woorden per pagina, staat dit gelijk aan 15-20 pagina's. De scriptie is gebaseerd op 1.700-2.000 pagina's literatuur en bronnen.

Communicatie:

15. vermogen op betrouwbare en accurate wijze te communiceren in woord en geschrift over resultaten van het vakgebied, waarbij de belangrijkste denkbeelden, opvattingen en technieken het vakgebied betreffende worden benut, zowel in de doeltaal als in het Nederlands en/of het Engels;

Leervaardigheden:

16. vermogen op systematische wijze een eigen leerbehoefte ten aanzien van actuele en nieuwe onderwerpen te identificeren en deze ter hand te nemen, waarbij gebruik wordt gemaakt van relevant onderzoek en de nieuwste en meest recente ontwikkelingen op het vakgebied.

Taal	Overzicht van leeruitkomsten / eindkwalificaties taalvaardigheid		Gereali-seerd niveau volgens CEFR
Duits	Tv-1	gesproken taal in uiteenlopende situaties en op verschillende niveaus probleemloos te begrijpen;	C2
	Tv-2	vrijwel alle vormen van geschreven taal, ook complexe wetenschappelijke en literaire teksten en filmscripts, zonder problemen te lezen en te begrijpen;	C2
	Tv-3	vloeiend te communiceren zonder noemenswaardige grammaticale fouten over verschillende onderwerpen, ook op academisch niveau;	C1
	Tv-4	met een hoge mate van grammaticale correctheid en een passend stijlniveau coherente schriftelijke teksten over vakgerelateerde en andere onderwerpen te produceren.	C1
Engels	Tv-1	gesproken taal in uiteenlopende situaties en op verschillende niveaus probleemloos te begrijpen;	C1
	Tv-2	vrijwel alle vormen van geschreven taal, ook complexe wetenschappelijke en literaire teksten en filmscripts, zonder problemen te lezen en te begrijpen;	C2
	Tv-3	vloeiend te communiceren zonder noemenswaardige grammaticale fouten over verschillende onderwerpen, ook op academisch niveau;	C1
	Tv-4	met een hoge mate van grammaticale correctheid en een passend stijlniveau coherente schriftelijke teksten over vakgerelateerde en andere onderwerpen te produceren.	C1
Frans	Tv-1	gesproken taal in uiteenlopende situaties en op verschillende niveaus probleemloos te begrijpen;	C1
	Tv-2	vrijwel alle vormen van geschreven taal, ook complexe wetenschappelijke en literaire teksten en filmscripts, zonder problemen te lezen en te begrijpen;	C2
	Tv-3	adequaat te communiceren zonder al te grote grammaticale fouten over verschillende onderwerpen, ook op academisch niveau;	B2/C1
	Tv-4	op een adequaat niveau zonder al te grote grammaticale fouten en een passend stijlniveau coherente schriftelijke teksten over vakgerelateerde en andere onderwerpen te produceren.	B2/C1
Spaans	Tv-1	gesproken taal in uiteenlopende situaties en op verschillende niveaus probleemloos te begrijpen;	C1
	Tv-2	vrijwel alle vormen van geschreven taal, ook complexe wetenschappelijke en literaire teksten en filmscripts, zonder problemen te lezen en te begrijpen;	C2

	Tv-3	adequaar te communiceren zonder al te grote grammaticale fouten over verschillende onderwerpen, ook op academisch niveau;	B2/C1
	Tv-4	op een adequaat niveau zonder al te grote grammaticale fouten en een passend stijlniveau coherente schriftelijke teksten over vakgerelateerde en andere onderwerpen te produceren.	B2/C1
Zweeds	Tv-1	gesproken taal in uiteenlopende situaties en op verschillende niveaus probleemloos te begrijpen;	C1
	Tv-2	vrijwel alle vormen van geschreven taal, ook complexe wetenschappelijke en literaire teksten en filmscripts, zonder problemen te lezen en te begrijpen;	C2
	Tv-3	vloeiend te communiceren zonder noemenswaardige grammaticale fouten over verschillende onderwerpen, ook op academisch niveau;	C1
	Tv-4	met een hoge mate van grammaticale correctheid en een passend stijlniveau coherente schriftelijke teksten over vakgerelateerde en andere onderwerpen te produceren.	C1

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding Friese taal en cultuur

Schematisch overzicht van het programma

Jaar/ semester	Studieonderdeel	Aantal ECTS- studiepunten
I-1	Friese literatuur I	5
	Geschiedenis van Friesland	5
	Inleiding in de Frisistiek	10
	Taalvaardigheid Fries 1a	5
	Taalvaardigheid Fries 1b	5
I-2	Minderheidstalen; meertalige samenleving	5
	Taalkunde Fries: Inleiding	5
	Taalvaardigheid Fries 2a	5
	Taalvaardigheid Fries 2b	5
	Minor	10
II-1	Algemene dialectologie	5
	Minor en/of Vrije ruimte	20
II-2	Taalvariatie en –verandering	10
	Externe taalgeschiedenis van het Fries	5
	Friese literatuur II	10
	Minor of Vrije ruimte	10
III-1	Actuele cultuur in Friesland	5
	Minor of Vrije ruimte	10
	Taalkunde en taalcontact	10
	Taalkunde Fries (Taalkunde II)	10
III-2	Oudfries	10
	Minor of Vrije ruimte	10
	BA-scriptie Fries	10

Schema Minorities & Multilingualism. Into the Frisian Laboratory. A Bachelor Program

		A		B	C	D
	Se m.	Language		Culture (politics included)	(Inter)national students	Studenten Fries
B A	I	Introduction to Fryslân & Frisian studies (5 ECTS)	Language planning and policy (5 ECTS)	Minorities and multiculturalism. The political debate (10 ECTS)	Minor (10 ECTS)	Taalvaardigheid I (10 ECTS)
	II	Introduction Linguistics (10 ECTS)		History of European minorities. The cultural debate (10 ECTS)	Minor	Taalvaardigheid 2 (10 ECTS)
	III	Multilingualism (10 ECTS)		Minority literacy and literature (10 ECTS)	Minor	Geschiedenis van Fryslân (10 ECTS)
	IV	Into the Frisian		Into the Frisian	Research	Friese Taalkunde

		laboratory: Language (10 ECTS)	laboratory: Cultural heritage (10 ECTS)	Methodology (10 ECTS)	(combinatie met 'Into the Frisian laboratory: Language' (IV- A) (10 ECTS)	
	V	Vrije ruimte (10 ECTS)	Vrije ruimte (10 ECTS)	Vrije ruimte (10 ECTS)	Friese literatuur (10 ECTS)	
	VI	Linguistics and language contact (10 ECTS)	Multilingu alism and corporate managem ent (5 ECTS)	Minoriti es and New Media: imagine d commu nities, virtual diaspora 's (5 ECTS)	Thesis (10 ECTS)	Historische taalkunde – Oudfries (10 ECTS)

Verdeling studiepunten (ECTS), opgesplitst naar hoofdcomponenten van het programma

Hoofdcomponent	BA1	BA2	BA3
Theoretische Taalkunde	15	15	0-20
Methodologie/Experimenteel	20	10	-
Neurolinguïstiek	15	15	0-20
Scriptie	--	--	10
Minor of vrije ruimte	10	20	30

Integratie van vakken, verdieping van BA1 - BA3

	BA 1	BA 2	BA 3
Theoretische Taalkunde			
Semantiek	inleiding	verdieping	oz-college
Syntaxis	inleiding	verdieping	oz-college
Klankleer	inleiding	verdieping	oz-college
Methodologie / Experimenteel			
Statistiek	I & II		
Psycholinguïstiek	inleiding	verdieping	
Taalverandering/taalcontact	toegepast		
Taaltests	toegepast		
Neurolinguïstiek (klinisch)			
Afasiologie	inleiding	verdieping	oz-college
Taalontwikkelingsstoornissen	inleiding	verdieping	oz-college
Dyslexie	inleiding	verdieping	oz-college

Schematisch overzicht programma 2012-2013

	ECTS	V/K ⁷		ECTS	V/K
JAAR 1 semester 1			JAAR 1 semester 2		
Klankleer	5	V	Minor ⁸	10	V
Psycholinguïstiek	5	V	Neurolinguïstiek I ⁹	3	K
Semantiek: ATW I	5	V	Taaltest in de klinische linguïstiek	10	K
Syntaxis I: Zinsleer	5	V	Afasiologie I	5	V
Dyslexie I	5	V	Statistiek I	5	V
			Taalontwikkelingsstoornissen I	5	V
			Statistiek II	5	V
			Taalverandering en taalcontact	5	V
JAAR 2 semester 1			JAAR 2 semester 1		
Experimentele taalkunde II	5	V	Minor (of vrije ruimte)	10	V
Minor (of vrije ruimte)	10	V	Nieuwe ontwikkelingen in de Fonologie	5	V
Nieuwe ontwikkelingen in de Syntaxis	5	V	Nieuwe ontwikkelingen in de Semantiek	5	V
Afasiologie II	5	V	Taalontwikkelingsstoornissen II	5	V
Dyslexie II	5	V	Statistiek II	5	V
JAAR 3 semester 1			Jaar 3 semester 1		
Onderzoekscollege Klankleer	10	K	BA-scriptie ATW/onderzoekswerkgroep	10	V
Onderzoekscollege Neurolinguïstiek	10	K	Minor (of vrije ruimte)	20	V
Onderzoekscollege Syntaxis en semantiek	10	K			
Onderzoekscollege TOS	10	K			

⁷ V= verplicht, K = keuze

⁸ Studenten Taalwetenschap kiezen uit het minoraanbod in het 1e jaar één 10-punsvak of twee met elkaar samenhangende minorvakken van elk 5 ECTS. Studenten Taalwetenschap mogen uit het volledige minoraanbod kiezen (zie overzicht facultaire minoren).

⁹ Studenten van de opleiding Logopedie kiezen: a. "Taaltests in de klinische Linguïstiek en b. "Neurolinguïstiek I" Studenten die de minor "Logopedie" van de Hanzehogeschool kiezen, volgen ook het vak "Taaltests in de klinische Linguïstiek". Studenten Logopedie volgen dit laatste vak als 3-punsvak (alleen onderdeel Dyslexie).

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

Programma in hoofdlijnen

Jaar	Richting / ECTS-studiepunten						
	Hist. let.	Mod. let.	Taalk.	Taalbeh.	Minor/Vrije ruimte	Specialisatie	BA-scriptie
1	10	10	15	15	10		
2	10	10	10	10	20		
3			5	5	30	10	10

Schematisch overzicht programma Nederlandse Taal en Cultuur

	ECTS	V/K		ECTS	V/K
JAAR 1 semester 1			JAAR 1 semester 2		
Pragmatiek	5	V	Tekstanalyse I	5	V
Academisch schrijven en presenteren	5	V	Actuele letterkunde Nederlands	5	V
Literaire tekstinterpretatie	5	V	Middel nederlandse letterkunde	5	V
De literair-historische canon	5	V	Semantiek	5	V
Syntax I: Zinsleer	5	V	Minor	10	V
Klankleer	5	V			
JAAR 2 semester 1			JAAR 2 semester 2		
Gespreksanalyse 1	5	V	Moderne Nederlandse letterkunde	10	V
Geschiedenis van het Nederlands	5	V	Taalvaardigheidsontwikkeling Nederlands	5	V
Letterkunde van de Gouden Eeuw	5	V	Taalverwerving Nederlands	5	V
Letterkunde van de Verlichting	5	V	Minor of vrije ruimte	10	V
Minor	10	V			
JAAR 3 semester 1			JAAR 3 semester 2		
Specialisatie en methodologie	10	V	Academisch schrijven en presenteren II	5	V
Minor of vrije ruimte	20	V	Actuele taalkunde	5	V
Werkgroep gastschrijver 2012	5	K	Ba-scriptie Nederlands	10	V
			Minor of vrije ruimte	10	V

Programme schedule

	Semester 1	Semester 2
Course units Year 1	English Linguistics I: Introduction (10 ECTS)	English Linguistics II: Sociolinguistics (5 ECTS)
	Pleasures of the Text (10 ECTS)	English Literary Texts in Context (5 ECTS)
	English Proficiency 1, Major (10 ECTS)	Introduction to Premodern Literature (5 EC)
		English Proficiency 2, Major (5 ECTS)
		Minor (10 ECTS)
Course units Year 2	English Linguistics IIIa: Syntax/IIIb: Sounds (5 ECTS)	Engl. Linguistics IVa: Language and Interaction/IVb: Language in Use (5 ECTS)
	Shakespeare and Early Modern English Literature (5 ECTS)	The Long Nineteenth Century: English Literature (5 ECTS)
	Adulterous 'Idols' in Medieval Romance (5 ECTS)	Saints and Sinners in Medieval England (5 ECTS)
	English Proficiency 3, Major (C1) (5 ECTS)	English Proficiency 4, Major (C1) (5 ECTS)
	Minor/Electives (15 ECTS)	Minor/Electives (15 ECTS)
Course units Year 3	English Linguistics Va: Morphology/Vb: Words (5 ECTS)	BA Thesis (10 ECTS)
	Modernism and Beyond: English Literature (5 ECTS)	English Linguistics VI: Global English (10 ECTS)
	The History and Development of the English Language (5 ECTS)	World Literatures in English (10 ECTS)
	English Proficiency 5, Major (C1) (5 ECTS)	The Language and Culture of Anglo-Saxon England (10 ECTS)
	Minor/Electives (10 ECTS)	Minor/Electives (10 ECTS)
Shakespeare at Stratford (5 ECTS)		

Opbouw programma

Hoofdcomponent	Aantal ECTS-studiepunten
1. Inleidingen in Cultuur en literatuur, Taal en Maatschappij en Politiek en Maatschappij	30
2. Taalvaardigheid	30
3. Themacolleges naar keuze (maximaal 2 verschillende) uitgaande van de profielen Verbeelding van culturen, Meertaligheid en politieke cultuur: (Trans)nationalisme en regionalisme	30
4. Buitenlandverblijf / Vrije ruimte ¹⁰	30
5. Minor	30
6. Doeltaalgerelateerde modules ¹¹ + afstudeerscriptie	30
Totaal	180

Programmaschema

Jaar / semester	Studieonderdeel	Aantal contacturen per week	Aantal ECTS-studiepunten
I-1: Inleidings-modules	Europa: Cultuur en literatuur Hoorcollege + Werkcollege	4	5 + 5
	Europa: Taal en Maatschappij Hoorcollege + Werkcollege	4	5 + 5
	Europa: Politiek en Maatschappij Hoorcollege + Werkcollege	4	5 + 5
I -2	Taalvaardigheid gekozen taal (niveau 1)	6-8 ¹²	10
	Themacollege 1	4	10
	Minor (module 1)	2-6	10
II -1	Taalvaardigheid gekozen taal (niveau 2)	4	10
	Themacollege 2	4	10
	Minor (module 2)	2-4	10
II-2	Taalvaardigheid gekozen taal (niveau 3)	4	10
	Module taalspecifiek 1	4	10
	Minor (module 3)	2-4	10
III-1	Keuzeruimte buitenland / Vrije ruimte		10
	Keuzeruimte buitenland / Vrije ruimte		10
	Keuzeruimte buitenland / Vrije ruimte		10
III-2	Themacollege 3 (of korte beroepsoriënterende stage)	4	10
	Module taalspecifiek 2	4	10
	Scriptie (inclusief scriptieklas)		10
Totaal			180

¹⁰ Studenten die toelating verlangen tot de Educatieve Master dienen deze Vrije ruimte in te vullen met vakken die door de desbetreffende master dringend worden aangeraden.

¹¹ Te verzorgen als onderzoekscolleges of tutorials (afhankelijk van het aantal studenten).

¹² Russisch kiest voor acht, de andere talen voor zes.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de inhoud van de themavakken binnen de verschillende profielen.

Inhoud profielen opleiding Europese Talen en Culturen

	Cultuur en Literatuur	Taal en Maatschappij	Politiek en Maatschappij
1 ^e jaar, 2 ^e semester	De Europese stad als literaire ontmoetingsplek, 1750-nu	<i>Europese talen: veeltaligheid en meertaligheid</i>	<i>Europa: integratie en desintegratie</i>
2 ^e jaar, 1 ^e semester	<i>Literatuursociologie</i>	<i>Europese Talen: Ontstaan en Ontwikkeling</i>	<i>Macht en natiestaat</i>
3 ^e jaar, 2 ^e semester	<i>Denken over cultuur</i>	<i>Europese Talen: Structuur en Variatie</i>	<i>Politieke culturen</i>

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

Bacheloropleiding Friese taal en cultuur

Instroomgegevens propedeuse (voltijd en deeltijd) VSNU

Jaar	Totale in-stroom	In-stroom voltijd	In-stroom deeltijd	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht (%)	
				VW O	HBO prop	HBO *	Buitenland	Overig	M	V
05/ 06	2		2	1	0	0	0	1	50	50
06/ 07	3		3	0	0	2	0	1	67	33
07/ 08	3	1	2	0	1	2	0	0	0	100
08/ 09	5	2	3	1	1	2	0	1	60	40
09/ 10	5	4	1	0	0	2	2	1	40	60
10/ 11										

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Instroomgegevens propedeuse (voltijd en deeltijd) onderwijsadministratie Faculteit der Letteren, RUG

Jaar	Totale in-stroom	Voltijd in-stroom	Deeltijd in-stroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
				VW O	HBO prop	HBO	Buitenland	Overig	M	V
05/06	5	3	2	2	1	0	0	2	2	3
06/ 07	8	5	3	3	1	2	0	2	3	5
07/ 08	6	3	3	3	1	2	0	0	1	5
08/ 09	4	2	2	2	1	0	0	1	3	1
09/ 10	8	6	2	3	0	0	2	3	4	4
10/ 11	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1
11/12	2	2	0	0	2	0	0	0	1	1

Instroom propedeuse, hoger leerjaar en schakelprogramma

Jaar	Instroom propedeuse	Instroom hoger leerjaar	Instroom schakelprogramma
05/06	5	0	0
06/07	8	0	0
07/08	6	0	0
08/09	4	1	1
09/10	8	0	0
10/11	1	0	0
11/12	2	0	0

Bachelorrendementen vwo-instroom (voltijd en deeltijd)

Jaar	Herinschrijvers na 1e jaar (absoluut)	% totale cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					> 6 jaar (HOOP)
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	
05/06	1							
06/07								
07/08								
08/09	1							
09/10								
10/11								

Bron: 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EOI, VWO-vooropleiding, 1 inschrijving, alleen herinschrijvers na 1 jaar)

Bachelorrendementen totale instroom (voltijd en deeltijd)

Jaar	Herinschrijvers na 1e jaar (absoluut)	% totale cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					> 6 jaar (HOOP)
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	
05/06								
06/07								
07/08	1							
08/09	1							
09/10	3							
10/11								

Bron: 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EOI, 1 inschrijving, alleen herinschrijvers na 1 jaar)

Bachelorrendementen totale instroom

Jaar	Instroom totaal	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar
2006-2007	8	1	3	4	n.v.t.
2007-2008	6	1	1	n.v.t.	n.v.t.
2008-2009	4	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Aantal propedeuse- en bachelorbullen

Jaar	Propedeuse	Bachelor
05/06	0	1
06/07	2	1
07/08	2	0
08/09	4	4
09/10	7	2
10/11	2	2
11/12		5

Bacheloropleiding Taalwetenschap

Instroomgegevens VSNU bacheloropleiding Taalwetenschap

Jaar	Totale instroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht (%)	
		VWO	HBO prop	HBO**	Buitenland	Overig	M	V
05/06*	33	21	1	7	0	4	3	97
06/07*	29	20	2	5	0	2	10	90
07/08	28	20	2	4	1	1	14	86
08/09	42	27	3	6	2	4	10	90
09/10	37	27	2	4	2	2	5	95
10/11	37	25	2	4	0	6	5	95

* Tot en met 2006-2007 Algemene Taalwetenschap met andere CROHO code

**HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Instroomgegevens

Jaar	Totale instroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht		
			VWO	HBO prop	HBO	Buitenland		Overig	M
05/06*	50	17	12	1	0	20	5	45	
06/07*	34	16	5	2	0	11	5	29	
07/08	46	26	5	0	0	15	7	39	
08/09	52	30	7	1	1	13	5	47	
09/10	49	37	5	2	1	4	3	46	
10/11	42	36	2	0	2	2	4	38	
11/12	47	45	1	0	1	0	7	40	

* Tot en met 2006-2007 Algemene Taalwetenschap met andere CROHO code

Instroomgegevens propedeuse, hoger leerjaar, en schakelprogramma

Jaar	Instroom propedeuse	Instroom hoger leerjaar	Instroom schakelprogramma
05/06*	50	8	3
06/07*	34	3	7
07/08	46	3	2
08/09	52	6	4
09/10	49	3	2
10/11	42	1	3
11/12	47	0	2

* Tot en met 2006-2007 Algemene Taalwetenschap met andere CROHO code

Uitvalpercentage VWO-instroom (cumulatief)

Jaar	Omvang cohort (absoluut)	Uitval (cumulatief %)			Selectiviteit van 1e jaar
		na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	
05/ 06*	21	10	10	10	100
06/ 07*	20	35	45	45	78
07/ 08	20	25	30	35	71
08/ 09	27	22	26	**26	**86
09/ 10	27	30	**52		
10/ 11	25	**20			

Tot en met 2006-2007 Algemene Taalwetenschap met andere CROHO code

** voorlopige cijfers op peildatum 1 oktober 2011

Bachelorrendementen vwo-instroom (cumulatief)

Jaar	Herinschrijvers na 1e jaar (absoluut)	% totale cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					> 6 jaar (HOOP)
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	
05/ 06	19	90	47	74	74	84		
06/ 07	13	65	23	69	69			
07/ 08	15	75	33	60				
08/ 09	21	78	14					
09/ 10	19	70						
10/ 11	20	80						

Bachelorrendementen totale instroom (cumulatief)

Jaar	Herinschrijvers na 1e jaar (absoluut)	% totale cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					> 6 jaar (HOOP)
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	
05/ 06	23	70	39	61	65	74		
06/ 07	16	55	25	63	63			
07/ 08	18	64	33	56				
08/ 09	32	76	19					
09/ 10	27	73						
10/ 11	29	78						

Bachelorrendementen totale instroom Onderwijsadministratie Faculteit der Letteren, RUG

Cohort	Bul/geslaagd (cumulatief aantal)			
	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar
05/ 06	11	17	18	20
06/ 07	4	11	12	n.v.t.
07/ 08	8	13	n.v.t.	n.v.t.
08/ 09	8	23	n.v.t.	n.v.t.
09/ 10	14	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
10/ 11	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
11/12	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Bedacht moet worden dat het hier om bullen gaat van verschillende cohorten van studenten.

Propedeuse en Bachelorbullen

Jaar	Propedeuse	Bachelor
05/ 06	23	11
06/ 07	17	9
07/ 08	22	26
08/ 09	38	15
09/ 10	34	18
10/ 11	40	19

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Instroom

Instroomgegevens VSNU

Jaar	Totale instroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht (%)	
		VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	M	V
05/06	26	17	4	3	0	2	23	77
06/07	45	34	6	2	1	2	16	84
07/08	33	19	3	7	0	4	30	70
08/09	58	44	7	6	0	1	31	69
09/10	60	42	9	3	0	6	18	82
10/11	42	30	6	3	0	3	24	76

* HBO is inclusief de studenten die een schakelprogramma/premaster doen

Instroomgegevens onderwijsadministratie Faculteit der Letteren, RUG

Jaar	Totale instroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
		VWO	HBO prop	HBO	Buitenland	Overig	M	V
05/06	53	24	12	2	0	15	13	40
06/07	62	26	8	2	0	26	11	51
07/08	59	36	4	5	1	13	17	42
08/09	80	57	10	1	0	12	20	60
09/10	88	58	17	2	0	11	16	72
10/11	55	42	9	1	0	3	13	42
11/12	65	53	10	0	0	2	17	48

Instroom propedeuse, hoger leerjaar en schakelprogramma

Jaar	Instroom propedeuse	Instroom hoger leerjaar	Instroom schakelprogramma
05/06	53	9	0
06/07	62	6	0
07/08	59	7	1
08/09	80	1	0
09/10	88	4	0
10/11	55	1	3
11/12	65	1	2

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Doorstroom propedeuse vóór invoering BSA

Jaar	Instroom	propedeuse	propedeuse na	propedeuse na
	totaal	na 1 jaar	2 jaar (cum.)	3 jaar (cum.)
05/06	53	13	30	34
06/ 07	62	18	29	37
07/ 08	59	6	29	34
08/ 09	80	11	35	48
09/ 10	88	21	54	n.v.t.

Doorstroom propedeuse na invoering BSA

Jaar	Instroom	vrijgesteld	jaar 1 (BSA	jaar 1 (BSA	jaar 1 (BSA P)
	totaal	van BSA	N) minder	VP) 40-59	60 ECTS
			dan 40 ECTS	ECTS	
10/11	55	9	11	21	14
11/12	65	16	8	21	20

Bron: Onderwijs en Examens, Bureau Studentzaken Faculteit der Letteren, RUG

Cohortdefinitie: Eerstejaars Opleiding

BSA N = negatief studieadvies

BSA VP = voorlopig positief studieadvies

BSA P = positief studieadvies (propedeuse behaald)

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur

Intake: propaedeutic phase, English Literature and Culture (data VSNU)

Jaar	Totale instroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht (%)	
		VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	M	V
05/06	51	32	7	2	4	6	35	65
06/07	64	47	9	4	1	3	31	69
07/08	61	30	11	6	6	8	26	74
08/09	69	45	14	2	5	3	20	80
09/10	79	59	10	5	4	1	34	66
10/11	68	44	11	3	6	4	22	78

* HBO includes students following a transfer programme or Pre-Master's programme

Intake: propaedeutic phase, English Literature and Culture (data administration Faculty of Arts)

Jaar	Totale instroom	Totale instroom uitgesplitst naar vooropleiding					Totale instroom uitgesplitst naar geslacht	
		VWO	HBO prop	HBO	Buitenland	Overig	M	V
05/06	77	33	10	2	0	32	27	50
06/07	85	43	6	3	1	32	28	57
07/08	79	37	16	4	4	18	23	56
08/09	105	68	21	1	4	11	29	76
09/10	93	73	11	2	4	3	30	63
10/11	84	56	15	3	3	7	19	65
11/12	94	68	16	1	5	4	24	70

Success rate/Drop-out rate: intake VWO (data VSNU)

Year	Size of cohort (absolute)	Drop-out rate (cumulative %)			Selectiveness of 1st year
		After 1 year	After 2 years	After 3 years	
05/06	32	13	19	25	50
06/07	47	17	21	26	67
07/08	30	27	27	33	80
08/09	45	29	33	*33	*87
09/10	59	24	*29		
10/11	44	*34			

* provisional figures on reference date, 1 October 2011

Bachelor's output, intake VWO (data VSNU)

Jaar	Herinschrijvers na 1e jaar (absoluut)	% totale cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					> 6 jaar	> 6 jaar (HOOP)
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar			
05/06	28	88	36	61	61	68			
06/07	39	83	33	69	77				
07/08	22	73	41	77					
08/09	32	71	34						
09/10	45	76							
10/11	29	66							

Bron: 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EOI, VWO-vooropleiding, 1 inschrijving, alleen herinschrijvers na 1 jaar)

Bachelor's output, total intake (data Student Administration, Faculty of Arts)

Jaar	Herinschrijvers na 1e jaar (absoluut)	% totale cohort	Bachelorrendement (cumulatief %)					> 6 jaar	> 6 jaar (HOOP)
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar			
05/06	42	82	31	57	60	69			
06/07	48	75	31	65	71				
07/08	38	62	37	66					
08/09	49	71	35						
09/10	61	77							
10/11	44	65							

Bron: 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EOI, 1 inschrijving, alleen herinschrijvers na 1 jaar)

Bachelor's output, total intake (data Student Administration, Faculty of Arts)

Cohort	Bul/geslaagd (cumulatief aantal)			
	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar
05/06	15	32	32	38
06/07	20	37	41	45
07/08	14	27	29	n.v.t.
08/09	22	42	n.v.t.	n.v.t.
09/10	27	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
10/11	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
11/12	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Number of degrees awarded

Year	Propaedeutic phase	Bachelor's phase
05/06	32	48
06/07	59	34
07/08	47	53
08/09	60	50
09/10	48	38
10/11	54	47

Instroomgegevens facultaire onderwijsadministratie propedeuse Taal- en Cultuur-opleidingen

Opleid.	Duits	Finoeg	Romaans	Scand	Slavisch	Facult.
07-08	27	11	103	18	15	1121
08-09	24	9	92	26	18	1157
09-10	18	9	70	22	12	1144
10-11	17	5	60	17	14	1094
11-12	22	6	57	17	10	1105

Aantal verleende diploma's

Opleid./ collegejaar	Bul	Duits	Finoeg	Romaans	Scand	Slavisch
2007-8	Prop.	12	4	38	8	6
	BA	13	2	23	9	3
2008-9	Prop.	13	6	24	6	4
	BA	13	3	41	14	3
2009-10	Prop.	11	6	36	9	9
	BA	10	4	29	12	7
2010-11	Prop.	10	3	40	12	6
	BA	8	3	22	7	7

Over de studierendementen van ETC valt op dit moment nog niets te zeggen. Wel geldt dit voor de factoren die hierbij een rol spelen. Gekozen is voor een dynamische opzet van het programma dat geacht wordt te leiden tot een goed rendement. Dit geldt ook voor het aantal contacturen en het vooral via werkcolleges georganiseerde onderwijs. Voorts wordt verwacht dat de intensieve taalvaardigheidscolleges in het tweede semester van het eerste studiejaar bevorderlijk zullen zijn voor het rendement en het voorkomen van studieuitval.

Gerealiseerde docent-studentratio

Bacheloropleiding Friese taal en cultuur

Staf-studentratio collegejaar 2011-2012

Inzet formatie majorprogramma (120 ECTS)	Aantal ingeschreven Ba studenten*	Staf-studentratio
1,2	12	1,0 fte : 10

* totaal aantal ingeschreven studenten op 1 oktober 2011
(incl. schakelstudenten die 60 ECTS uit het majorprogramma volgen)
Staf-studentratio als volgt berekend: 1: xx (aantal studenten/inzet formatie)

Bacheloropleiding Taalwetenschap

Staf-studentratio collegejaar 2012-2013

Inzet formatie majorprogramma (120 ECTS)	Aantal ingeschreven Ba studenten*	Staf-studentratio
2,5	149	1,0 fte : 60

* totaal aantal ingeschreven studenten op 1 oktober 2011 (incl. schakelstudenten die 60 ECTS uit het majorprogramma volgen)
Staf-studentratio als volgt berekend: 1:xx (aantal studenten/inzet formatie)

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

Staf-studentratio collegejaar 2011-2012

Inzet formatie majorprogramma (120 ECTS)	Aantal ingeschreven Ba studenten*	Staf-studentratio
3,4	220	1,0 fte : 65

* totaal aantal ingeschreven studenten op 1 oktober 2011 (incl. schakelstudenten die 60 ECTS uit het majorprogramma volgen)
Staf-studentratio als volgt berekend: 1:xx (aantal studenten/inzet formatie)

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur

Staff-student ratio, academic year 2011/2012

Staffing English Literature and Culture Major programme in FTE (120 ECTS)	Number of Bachelor's students enrolled *	Staff-student ratio
4.7	268	1.0 FTE : 57

* total number of registered students on 1 October 2011 (incl. transfer students who are taking 60 ECTS in Major course units)
Staff-student ratio calculated as follows: 1:xx (number of students:staff)

Bacheloropleiding Europese talen en culturen

Staf-studentratio collegejaar 2011-2012

BA- opleiding	Duits	Finoeg	Romaans	Scandinav.	Slavisch
Inzet formatie	1,2	1.9	4,2	2	1.1
Aantal ingeschreven BA-studenten	69	22	173	59	28
Staf-studentratio	1:57	1:12	1:41	1:29	1:25

* totaal aantal ingeschreven studenten op 1 oktober 2011 (incl. schakelstudenten die 60 ECTS uit het majorprogramma volgen)

Staf-studentratio als volgt berekend: 1:xx (aantal studenten/inzet formatie)

Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie

Bacheloropleiding Friese taal en cultuur

Aantal contacturen

Jaar	1	2	3
Contacturen	12-14	8-10	8-10

Bacheloropleiding Taalwetenschap

Contacturen

Jaar	Semester I kernprogramma	Semester I minor/vrije ruimte ^{*)}	Semester II kernprogramma	Semester II minor/vrije ruimte ^{*)}
BA 1	13	–	8	≥4
BA 2	10	≥ 4	8	≥4
BA 3	8	≥ 4	2	≥8

^{*)} Afhankelijk van de gekozen vakken varieert het aantal contacturen per week. In dit schema gaan we uit van 4 uren per week per 10 ECTS gedurende een heel semester, hetgeen een realistisch minimum is.

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

Contacturen per week

Studiejaar	1	2	3
Contacturen	13	12	10

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur

Number of contact hours per week

Year	1	2	3
Contact hours	12-14	10-12	10-12

Bacheloropleiding Europese talen en culturen

Contacturen per week

Fase	sem. 1	sem. 2
BA 1	12	14
BA 2	12	12
BA 3	Buitenlandverblijf	8 + indiv. traject BA scriptie

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Programma Taal- en Letterkunde RUG 6-8 maart 2013

Locatie: Zaal 001, Oude Boteringestraat 23

Woensdag 6 maart 2013

Tijd		Panelleden
09.00-10.00	Inzien documenten	
10.00-12.00	Startbijeenkomst (incl. lunch) en bespreken scripties	
12.00-13.00	Kort welkom door decaan, vervolgens gesprek met inhoudelijk verantwoordelijken opleidingen Dit gesprek zal in het Nederlands plaatsvinden, enkele aanwezigen kunnen echter in het Engels antwoorden.	1. Gerry Wakker (decaan) - welkom 2. Robert Wagenaar (onderwijsdirecteur) 3. Dirk Jan Wolffram (ph-onderwijs) 4. Sebastian Sobecki (vz. AB Engels) 5. Muriël Norde (secr. AB ETC) 6. Ben Maassen (vz. AB TW) 7. Gillis Dorleijn (vz. AB NTC) 8. Goffe Jensma (vz. AB Fries) 9. Marjolijn Verspoor (vz. AB TTW)
13.00-13.45	Studenten BA Nederlands en MA Neerlandistiek	1. Yvonne Staal (3^e jaars) 2. Annerose Willemsen (Master) 3. Sjors van Ooij (3^e jaars) 4. Noortje Hemmen (Master) 5. Leon Doedens (2^e jaars) 6. Anne-Romee Coebergh (2^e jaars)
13.45-14.30	Docenten BA Nederlands en MA Neerlandistiek	1. Marijke Meijer Drees 2. Erika van Boven 3. Jacqueline van Kruiningen 4. Titus Ensink 5. Petra Hendriks
14.30-15.00	<i>Pauze en intern overleg</i>	
15.00-15.45	Studenten BA Engelse Taal en Cultuur	1. Hanna van der Werff (1^e jaars BA) 2. Brannon Crain (1^e jaars BA) 3. Coen Visser (2^e jaars BA) 4. Corena van Leuveren (2^e jaars BA) 5. Rebecca Adrian (3^e jaars BA) 6. Nick Becker (3^e jaars BA)
15.45-16.30	Docenten BA Engelse Taal- en Cultuur Dit panelgesprek zal in het Engels plaatsvinden.	1. Petra Jansma 2. Hans Jansen 3. Marjolein Verspoor 4. Remco Knooihuizen 5. John Flood 6. Sebastian Sobecki 7. Karin Olsen
16.30-16.45	<i>Pauze en intern overleg</i>	
16.45-17.15	Studenten BA Friese Taal- en Cultuur	1. Maaike Andringa (3^e jaars) 2. Gerbrich de Jong (3^e jaars)

		3. Nienke Jet de Vries (3 ^e jaars) 4. Jan Ybema (3 ^e jaars)
17.15-17.45	Docenten BA Friese Taal- en Cultuur	1. Goffe Jensma 2. NannaHilton 3. Willem Visser
17.45-18.15	Nabespreken en afronden	
18.30-21.00	Diner commissie: commissieoverleg	

Donderdag 7 maart 2013

Tijd		Panelleden
8.30-9.00	Voorbespreking gesprekken	
9.00-9.45	Studenten BA Europese Talen en Culturen	1. Nannie de Graaf (3 ^e jaars Zweeds) 2. Aletta Jacobs (3 ^e jaars Italiaans) 3. Jelle Roelfsema (4 ^e jaars Duits, 2 studies) 4. Nora-Lynn Brouwer (1 ^e jaars ETC (Zweeds, Russisch 2 ^e taal)) 5. Jacco Dijksema (1 ^e jaars ETC (Duits)) 6. Dieke Westerveld (1 ^e jaars ETC (Spaans)) 7. Machteld van Dam (2 ^e jaars Duits) 8. Oetje Deelstra (3 ^e jaars Zweeds)
9.45-10.30	Docenten BA Europese Talen en Culturen	1. Anne Bollmann 2. Clemens Six 3. Bob de Jonge 4. Cornelius Hasselblatt 5. Janke Klok 6. Jeanette den Toonder 7. Wolfgang Kehrein 8. Peter Houtzagers
10.30-11.00	<i>Pauze</i>	
11.00-11.45	Studenten BA Taalwetenschap	1. Ryanne van Maldegem (1 ^e jaars) 2. Tamara Notten(1 ^e jaars) 3. Annemarie Woldring (2 ^e jaars) 4. Dianne Hermink (2 ^e jaars) 5. Mathea Neijmeijer (3 ^e jaars) 6. Fenna Bergsma (3 ^e jaars) 7. Jidde Jacobi (3 ^e jaars) 8. Maïke Tromp (3 ^e jaars)
11:45-12.30	Docenten BA Taalwetenschap	1. Dörte de Kok 2. Gerard Bol 3. Bart Hollebrandse 4. Roelien Bastiaanse 5. Mark de Vries 6. Petra Hendriks
12.30-13.15	<i>Lunch en intern overleg</i>	
13.15-14.00	Studenten MA's Taalwetenschappen	1. Margien Dijkstra (TDTK) 2. Wiebe Koehoorn (TDTK)

		3. Els van de Pavert (Neuro) 4. Daphne de Boer (Neuro) 5. Anne van Sluijs (T*TW) 6. Jurjen Kingma (T*TW)
14.00-14.45	Docenten MA's Taalwetenschappen	1. Bob de Jonge (TDTK) 2. Charlotte Gooskens (TDTK) 3. Ben Maassen (Neuro) 4. Roel Jonkers (Neuro) 5. Dicky Gilbers (TDTK) 6. Kees de Bot (T*TW) 7. Marjolijn Verspoor (T*TW)
14.45-15.00	<i>Pauze</i>	
15.00-15.45	Studenten MA Letterkunde	1. Lotte Oostebrink (Engels 90 ECTS) 2. Samuel van Kiel (Engels 90 ECTS) 3. Paul de Graaf (WEM) 4. Sabrina Hartmann (EduMA Eng) 5. Joren van Schie (RTC-Spaans) 6. Martijn Jansen (Scan-Noors)
15.45-16.30	Docenten MA Letterkunde Dit panelgesprek zal in het Engels plaatsvinden.	1. Elena Gualtieri (Engelse Literatuur en Cultuur, WEM) 2. Ann Hoag (Engelse Literatuur en Cultuur, WEM) 3. John Flood (Engelse Literatuur en Cultuur, WEM) 4. Kees Dekker (Engelse Literatuur en Cultuur, WEM) 5. Sander Brouwer (Europese Letteren) 6. Petra Broomans (Europese Letteren)
16.30-17.15	Alumni alle opleidingen (inclusief alumni die lid zijn van een Raad van Advies van een opleiding)	1. Tina Bruinsma (Engels) 2. Thomas Mook (Engels) 3. Frodo Bosma (RTC - Italiaans) 4. Mariëlle Wijermars (Slavisch en IBIO) 5. Petra Links (Taalwetenschap) 6. Klarien Lenting-Haan (Taalwetenschap) 7. Bram Douwes (Nederlands) 8. Dorothea Oostindiër (Nederlands) 9. Truus de Vries (Fries)
17.15-17.45	Nabespreken en afronden	
18.00-21.00	<i>Diner commissie: commissieoverleg</i>	

Vrijdag 8 maart

Tijd		Panelleden
8.30-9.00	Voorbespreking gesprekken	
9.00-9.45	Opleidingscommissies Taalwetenschap, Nederlands, Fries	1. Peter Houtzagers (TW) 2. Mirthe Hauptmeijer (studentlid TW) 3. Laurie Stowe (TW) 4. Marlies Klück (TW) 5. Nana Hilton (Fries) 6. Mary Kemperink (Nederlands) 7. Dicky Gilbers (Nederlands) 8. Noortje Hemmen (studentlid Nederlands) 9. Wout van Gils (studentlid Nederlands) 10. Eva Schnelten (studentlid TTW)
9.45-10.30	Opleidingscommissies Europese Talen en Culturen, Engels	1. Monika Schmid (Engels) 2. Mirthe Maathuis (studentlid Engels) 3. Karin Olsen (Engels) 4. Janke Klok (ETC) 5. Philiep Bossier (ETC) 6. Yke Wijnker (studentlid ETC)
10.30-10.45	<i>Pauze</i>	
10.45-11.45	Examencommissies	1. Cornelius Hasselblatt (vz. ETR) 2. Kees Dekker (secr. ETR) 3. Sandra van Voorst (lid NCIT) 4. Angeliek van Hout (secr. NCIT) 5. Miralda Meulman (studieadviseur ETC) 6. Hans Jansen (studieadviseur ENG)
11.45-12.30	Inloospreekuur / Intern overleg	
12.30-13.15	<i>Lunch</i>	
13.15-13.45	Voorbereiden eindgesprek	
13.45-14.45	Eindgesprek management (inhoudelijk en formeel verantwoordelijken opleidingen)	1. Gerry Wakker (decaan) 2. Robert Wagenaar (onderwijsdirecteur) 3. Dirk Jan Wolffram (ph-onderwijs) 4. Sebastian Sobecki (vz. AB Engels) 5. Muriël Norde (secr. AB ETC) 6. Goffe Jensma (vz. AB Fries) 7. Ben Maassen (vz. AB TW) 8. Gillis Dorleijn (vz. AB NTC) 9. Marjolijn Verspoor (vz. AB TTW)
14.45-15.30	Opstellen voorlopige bevindingen incl.	

	voorbereiding mondelinge rapportage door voorzitter	
15.30-15.45	Mondelinge rapportage voorlopig oordeel Zaal: Van der Leeuwzaal Academiegebouw	
15.45-17.00	<i>Afsluitende borrel (Bruinszaal)</i>	

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bacheloropleiding Friese taal en cultuur

1531352
1785397
1331450
620807

Bacheloropleiding Taalwetenschap

1320742
1790951
1810960
1775103

Bacheloropleiding Nederlandse taal en cultuur

1730568
1618431
1693867
1760718
1896849
1778463
1780964

Bacheloropleiding Engelse taal en cultuur

1705547
1797972
1726927
1489100
1606395
1536915

Bacheloropleiding Europese talen en culturen

Duits

1629573
1706705
1683721
1518178

Finoegrisch

1605526
1537806
1683977
1801139

Romaans

1689576
1453157
1604708
1934562
1789236
1947311

Scandinavisch

1506781
1532669
1758853
1512420
1574078
1452363

Slavisch

1697412
1612239
1468928
1850350
1830090
1586343

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als *hard copies* en deels via de elektronische leeromgeving):

Links

- <http://www.rug.nl/ocasys/rug/vak/showpos?opleiding=5344>
- <http://www.rug.nl/ocasys/rug/vak/showpos?opleiding=6>
- <http://www.rug.nl/ocasys/rug/vak/showpos?opleiding=15>
- <http://www.rug.nl/ocasys/rug/vak/showpos?opleiding=8>
- <http://www.rug.nl/ocasys/rug/vak/showpos?opleiding=3>
- <https://nestor.rug.nl/webapps/login/>
- http://www.rug.nl/cit/portfolio/diensten/Draadloos/handleiding/Gast_howto.pdf
- <http://www.rug.nl/bachelors/europese-talen-en-culturen/>
- <http://www.rug.nl/bachelors/english-language-and-culture/>
- <http://www.rug.nl/bachelors/dutch-language-and-culture/>
- <http://www.rug.nl/bachelors/frisian-language-and-culture-minorities-and-multilingualism/>
- <http://www.rug.nl/bachelors/linguistics/>
- <http://www.rug.nl/let/faculteit/bestuur/index?lang=nl>

Digitaal

Alumni

- Agenda's vergaderingen Raden van Advies

- Schema's Raden van Advies
- WO monitor 2011 en 2009 – RUG

Docenttevredenheid

- Analyse Personeelsenquête RUG 2012 – Letteren
- Personeelsenquête RUG 2012 – Letteren (Journalistiek en CIW/IK)

Studenttevredenheid

- Nationale Studenten Enquête 2012 - Toelichting algemeen
- Nationale Studenten Enquête 2012 - RUG Faculteit der Letteren

Studieverenigingen

- Studieverenigingen Europese Talen en Culturen
- Studievereniging Engelse Taal en Cultuur
- Studievereniging Friese Taal en Cultuur
- Studievereniging Nederlandse Taal en Cultuur/Neerlandistiek
- Studievereniging Taalwetenschap

BA Europese Talen en Culturen (incl. aflopende talenopleidingen)

- Onderwijs- en Examenregelingen
- Studiehandleidingen

BA Engelse Taal en Cultuur

- Onderwijs- en Examenregelingen
- Studiehandleidingen

BA Nederlandse Taal en Cultuur

- Onderwijs- en Examenregelingen
- Studiehandleidingen

BA Friese Taal en Cultuur

- Onderwijs- en Examenregelingen
- Studiehandleidingen

BA Taalwetenschappen

- Onderwijs- en Examenregelingen
- Studiehandleidingen

Stages

- Overzicht stages van alle opleidingen
- Stageverslagen

Evaluaties

- Evaluaties BA Europese Talen en Culturen (incl. talenopleidingen oude stijl Duits, Finoeengrisch, Romaans, Scandinavisch, Slavisch)
- Evaluaties BA Engelse Taal en Cultuur
- Evaluaties BA Nederlandse Taal en Cultuur
- Evaluaties BA Friese Taal en Cultuur

- Evaluaties BA Taalwetenschap

Verslagen gremia

- Verslagen Afdelingsbesturen Europese Talen en Culturen en talenopleidingen oude stijl
- Verslagen Afdelingsbestuur Engelse Taal en Cultuur
- Verslagen Afdelingsbestuur Nederlandse Taal en Cultuur
- Verslagen Afdelingsbestuur Friese Taal en Cultuur
- Verslagen Afdelingsbestuur Taalwetenschap
- Verslagen Afdelingsbestuur Toegepaste Taalwetenschap
- Verslagen Opleidingscommissies Europese Talen en Culturen en aflopende talenopleidingen
- Verslagen Opleidingscommissie Engelse Taal en Cultuur
- Verslagen Opleidingscommissie Nederlandse Taal en Cultuur
- Verslagen Opleidingscommissie Friese Taal en Cultuur
- Verslagen Opleidingscommissie Taalwetenschap
- Curriculumevaluaties alle Opleidingscommissies

Papier ter inzage

- Studiehandleidingen
- Tentamenvragen en antwoordmodellen
- Selectie van gemaakte tentamens/toetsen
- Selectie van gemaakte werkstukken
- Vakevaluaties
- Studiemateriaal

Beleidsnotities met de volgende onderwerpen:

- Brede Masterlabels
- BSA en mentoraat
- BKO
- Aansluiting arbeidsveld
- Examencommissies
- Onderzoek in de Bachelor
- Stage in de Bachelor

Overig

- Informatiefolders kwaliteitszorg
- Brochures aankomende studenten
- Organogram
- Studiegidsen

Geselecteerde vakken

BA Taalwetenschap

Algemene vakkenselectie

Niveau 1: Semantiek ATW I, Taalontwikkelingsstoornissen, *Afasiologie I*

Niveau 2: Nieuwe ontwikkelingen in de fonologie, *Afasiologie II*

Niveau 3: Onderzoekscollage Neurolinguïstiek

BA Nederlandse taal en cultuur

Algemene vakkenselectie

Niveau 1: De literair-historische canon, Tekstanalyse I

Niveau 2: Letterkunde van de gouden eeuw, Taalverwerving Nederlands

Niveau 3: *Specialisatie en Methodologie*, Actuele taalkunde

BA Friese Taal en Cultuur

Algemene vakkenselectie

Niveau 1: Inleiding in de Frisistiek, Minderheidstalen;meertalige samenleving, *Taalkunde Fries: inleiding*

Niveau 2: Taalvariatie en –verandering, Friese literatuur II

Niveau 3: Actuele cultuur in Friesland

BA Engelse taal en cultuur

Algemene vakkenselectie

Niveau 1: Pleasures of the Text, *Introduction to Premodern Literature*

Niveau 2: Shakespeare and Early Modern English Literature, English Linguistics IIIa en b

Niveau 3: Modernism and beyond, The Language and culture of Anglo-Saxon England

BA Europese Talen en culturen

Algemene vakkenselectie

Niveau 1: *alle vakken Ba1 (verplicht en keuze)*

Duitse talen en culturen

Niveau 2: ME Duitse cultuur en literatuur

Niveau 3: Taalkunde Duits 4: Taalvariatie, *Taalvaardigheid 5*

Finoegrise talen en culturen

Niveau 2: Overzicht Finse Literatuur II

Niveau 3: Aspecten van de Hongaarse Taalkunde, *Aspecten Finse Cultuur*

Romaanse talen en culturen

Niveau 2: De lange 20e eeuw: Unamuno-Manu Chao

Niveau 3: Ozc Romaans: Film en literatuur, *Syntaxis en Semantiek Italiaans II*

Scandinavische talen en culturen

Niveau 2: Taalvaardigheid Scandin.3: Deens (B2/C1)

Niveau 3: Scand. onderzoekswg: Lit. betrekkingen, *Onderzoekswerkgroep Historische Taalkunde*

Slavische talen en culturen

Niveau 2: Russische Letterkunde II

Niveau 3: Russische cultuurkunde III: Ruslandkunde, *Slavische Taalkunde III*

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

THEO D'HAEN

PRIVÉ ADRES:

PRINSEN DREEF 6
3070 KORTENBERG
BELGIË

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Leuven

DATUM:

06.06.2012

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'D. Haer', written over a horizontal line.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

G.E. Booy

PRIVÉ ADRES:

De Rookkamer 5
1852 EB Heiloo

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE
OPLEIDINGEN

Taal en Letterkunde

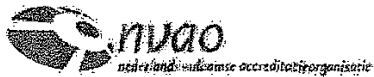
AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

RUGroningen, Raaboud U, U Utrecht,
Uv Amsterdam

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET
BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON,
ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN
VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN
DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN
BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Leiden

DATUM:

1 juni 2012

HANDTEKENING:

E. Pij

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING
INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Dr. Elisabeth van der Linden

PRIVÉ ADRES:

Oosterpark 33 II
1092 AK Amsterdam

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

opleidingen op het gebied van de Taal-
en Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

VU, UL, UU, RUM, RUG

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

E.H. van der Linden

Amsterdam, 13-6-2012

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: PROF. DR. HÖLTER, ANHILM HERMANN

PRIVÉ ADRES: t/m 31 mei 2012 - Straatzijde 4, 1080 Wien, Oostenrijk
vanaf 1 juni 2012 - Lerchenfelder Str. 52, 1080 Wien, "

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Taal- en Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Wien*

DATUM: *3.5.2012*

HANDTEKENING:

Univ.-Prof. Dr. Achim Hermann Hölter, M.A.
Institut für Europäische und Vergleichende
Sprach- und Literaturwissenschaft
Abteilung für Vergleichende Literaturwissenschaft
Universität Wien
Sensengasse 3a
A-1000 Wien

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

Nadia Lie

PRIVÉ ADRES:

Paul Lebrunstraat 3

3000 Leuven,

België

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Taal- en Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Rijksuniversiteit Groningen / QANU

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

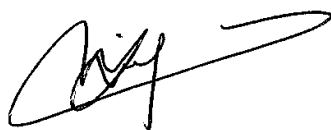
VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Leeuwarden*

DATUM: *23/5/2012*

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

Mirte Keulen

PRIVÉ ADRES:

Sperwerstraat 92

6541 SH Nijmegen

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Visitatiecluster Taal- en Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

QANU

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVINGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: ~~Amst~~ Utrecht

DATUM: 12-10-2012

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'M' followed by a horizontal line and a diagonal stroke.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Chantal Goissen

PRIVÉ ADRES: Dr. Nolenslaan 78-2

6136 GS Sittard

IS ALS ~~DESKUNDIGE~~ / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Taal & Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Rijksuniversiteit Groningen

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Utrecht

DATUM:

8-2-2013

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Marianne van der Weiden

PRIVÉ ADRES: Homeruslaan 62
3581 HJ Utrecht

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Taal- en Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

QANU

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVINGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

DATUM:

Utrecht

12-6-2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Prof. Dr. Rainer Gröbel

PRIVÉ ADRES: Karl-Jospen-Str. 2
D-26129 Oldenburg

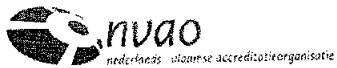
IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Slavische taal- en Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

QANU

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Oldenburg

DATUM:

19. 11. 2012

HANDTEKENING:

Ronne Grifke

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: JYRKI KALLIOKOSKI

PRIVÉ ADRES: OIKOKATU 6-8 C
FIN-00170 HELSINKI 17
FINLAND

IS ALS DESKUNDIGE /SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

FINOEGRIJSHE TALEN EN CULTUREN
RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

QANU

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Helsinki,*
22 November 2012

DATUM:

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Jarich Hoekstra

PRIVÉ ADRES:

Rubrook 4
24113 Kiel (Duitsland)

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Friese Taal en Cultuur
Rijksuniversiteit, Groningen

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

NVAO

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVINGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Kiel*

DATUM: *19.11.12*

HANDTEKENING:

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Henning Howlid Waerp Waerp

PRIVÉ ADRES: SØRLIAVEIEN 52
9018 TRUMSF
NORWAY

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Taal en Letterkunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

QANU

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVINGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Tromp

DATUM:

26/11-12

HANDTEKENING:

Henry Aoudt Wae